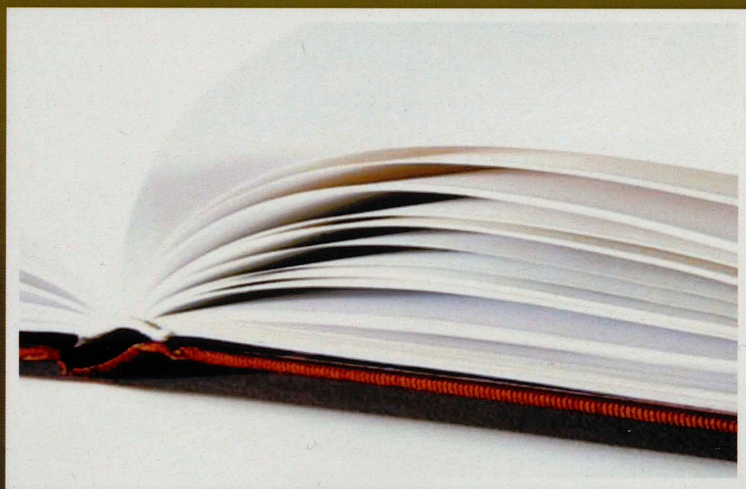

ISSN 1689-9482

Książnica Podlaska
im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku

GŁOS

BIBLIOTEK PUBLICZNYCH
Województwa Podlaskiego

BIULETYN
INFORMACYJNO-METODYCZNY

Białystok 2016

Nr 1 (16)

GŁOS
BIBLIOTEK PUBLICZNYCH
Województwa Podlaskiego

BIULETYN
INFORMACYJNO-METODYCZNY

Redaguje

zespół pracowników Książnicy Podlaskiej:
Dział Instrukcyjno-Metodyczny
Biblioteka Powiatu Białostockiego

Korekta:

Hubert Piętka

Redakcja zastrzega sobie prawo do adiustacji
i skracania tekstów.

Nadesłanych materiałów nie zwracamy.

Nakład 100 egz.

Adres redakcji:

Książnica Podlaska
im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku
15-097 Białystok, ul. Marii Skłodowskiej-Curie 14A
Tel. (85) 67-67-267
e-mail: instrukcyjny@ksiaznicapodlaska.pl
bpb@ksiaznicapodlaska.pl

Skład:

ZNAKI Teresa Muszyńska, znaki@home.pl

SPIS TREŚCI**WARSZTAT**

Anna Źarska-Kopras	
Trudne tematy w literaturze dziecięcej	5
Hubert Piętka	
Czytelnictwo czasopism bibliotekarskich w bibliotekach publicznych woj. podlaskiego – badania ankietowe	21
Grzegorz Zys	
Komputeryzacja bibliotek województwa podlaskiego – stan na 30.06.2016	34
Joanna Trusiuk	
Formy aktywizacji użytkowników dorosłych w bibliotekach publicznych województwa podlaskiego w 2015 r.	43

SPRAWOZDANIA I RELACJE

Joanna Trusiuk	
PROaktywnie z biblioteką – projekt szkoleniowy 2016 ...	50
Aleksandra Sękowska	
Literacki Woodstock – bibliotekarze z Podlasia zdobywają Festung Breslau!	54
Małgorzata Rokicka-Szymańska	
„Aktywne formy pracy z czytelnikiem – Jak dyskutować o książkach?” – relacje z warsztatów	62

POMOCE METODYCZNE

Hubert Piętka	
Quo vadis... miasto? – scenariusz lekcji bibliotecznej dla uczniów liceum	67

Anna Żarska-Kopras „Skąd się wzięły małpy w Internecie?” – scenariusz zajęć bibliotecznych	75
--	----

Justyna Szkiłądź, Joanna Jagiełło „Franklin i książka z biblioteki” – scenariusz lekcji biblio- tecznej dla dzieci w wieku 6-9 lat	81
--	----

Justyna Szkiłądź, Joanna Jagiełło Gramy i tworzymy opowieści: „Dawno, dawno, temu...” – na podstawie gry Story Cubes. Scenariusz lekcji biblio- tecznej dla klas IV-VI	84
---	----

Anna Żarska-Kopras Kalendarz rocznic 2017	87
--	----

STATYSTYKA BIBLIOTECZNA

Sprawozdanie cyfrowe za I półrocze 2016 r. – Książnica Podlaska	109
--	-----

Sprawozdanie cyfrowe za I półrocze 2016 r. – województwo podlaskie	110
---	-----

WARSZTAT

Anna Żarska-Kopras
Książnica Podlaska

Trudne tematy w literaturze dziecięcej

Wśród ogromu literatury dziecięcej pojawiającej się na półkach sklepowych, w księgarniach internetowych czy bibliotekach coraz częściej można zauważyć książki podejmujące trudne tematy, określane jako tabu. Zazwyczaj są to pozycje pięknie ilustrowane, a tytuł nie zdradza zawartej wewnątrz treści, np.: „Ogród. Dobra opowieść na wielki smutek” autorstwa Georg Maag¹ (książka opowiada o śmierci taty). Są też wśród nich pozycje, których tytuł i okładka od razu dają do zrozumienia, iż opisują tematy tabu, np.: „Wielka księga siusiaków”, którą napisał Hojer Dan².

Książki te nie zawsze zyskują popularność i życzliwość odbiorców – rodziców, dziadków, pedagogów czy bibliotekarzy, bo to oni przede wszystkim dają dzieciom możliwość poznania tego typu literatury. Przyczyną takiego zachowania jest chęć chronienia dzieci przed tematami wywołującymi lęk i wstyd. Chociaż, jak pisze Bogusława Sochańska, proces torowania sobie drogi do odbiorców przez książki poruszające trudne tematy trwa już od dłuższego czasu. Za przykład podaje jedno z najtrudniejszych zagadnień, tj. śmierć i chorobę, które są obecne od ponad półtora wieku w twórczości Andersena. A był to autor inspirujący potem wielu twórców, również klasyków literatury. Najmocniej zaznaczyło się to w twórczości Astrid Lindgren (np. w „Braciach Lwie Serce”). Jednak na szerszą skalę

¹ G. Maag, *Ogród. Dobra opowieść na wielki smutek*, Warszawa, Nasza Księgarnia, 2005.

² D. Höjer, *Wielka księga siusiaków*, Warszawa, Czarna Owca, 2009.

tematy tabu wkroczyły do książek dla dzieci dopiero na początku XXI wieku³. Trudno ocenić, czy jest to tylko podążanie za modą, za chęcią pokazania czegoś nowego, szokującego, czy też próba rozwiania wątpliwości dziecka, zaferowania mu odpowiedniego pośrednika pomagającego uporać się z lękiem i wstydem w sytuacji traumatycznej.

Warto natomiast podkreślić, jak ważna jest rola dorosłego, który powinien korzystać ze swojego doświadczenia życiowego i być wsparciem dla dziecka. To rodzic, opiekun powinien pamiętać, że książka jest tylko szczególnym zaproszeniem do dialogu pomiędzy czytającym a dzieckiem. To od czytającego zależy, jak słuchacz odbierze konkretne zagadnienia. Dorosły powinien umiejętnie zinterpretować zawartość książki, gdyż błąd w tej kwestii może uczynić z dziecka ofiarę. Wiadome jest jedno, aby coś ocenić, trzeba to poznać.

Szwedzki autor książek dla dzieci Ulf Nilsson na jednym z gdańskich spotkań, zorganizowanych w ramach projektu „Tabu w sztuce dla dzieci”⁴ powiedział, że oprócz tego, iż czytamy książkę dziecku i omawiamy z nim wybrany problem, tę samą książkę czytamy też drugiemu dziecku, które jest w nas samych. Zadziwiające, a nawet zatrważające jest to, ile własnych obaw, trudnych doświadczeń, sytuacji lękowych z dzieciństwa my, dorośli, dźwigamy przez całe życie.

Skupiając się na prezentacji książek dla dzieci podejmujących trudne tematy, warto byłoby zacząć od wyjaśnienia pojęcia tabu.

Iwona Hardej i Małgorzata Strękowska-Zaremba podają, że te dwa określenia (trudne tematy, tematy tabu) używane są zamiennie w książkach dla dzieci, które opisują śmierć, chorobę, przemoc w rodzinie, rozwody, seks, ale także kiedy jest mowa o zwierzęcych i ludzkich odchodach, dojrzewaniu czy światopoglądzie⁵.

Portal Wikipedia wyjaśnia znaczenie słowa tabu. W najogólniejszym sensie terminu jest to głęboki i fundamentalny zakaz kulturowy, którego złamanie powoduje spontaniczną i niejednokrotnie gwałtowną

³ B. Sochańska, *Wstęp*, w: *Tabu w literaturze i sztuce dla dzieci*, red. B. Sochańska J. Czechowska, Duński Instytut Kultury i Media Rodzina, 2012.

⁴ W październiku i listopadzie 2011 roku w Gdańsku, Warszawie i Poznaniu zrealizowany został projekt Duńskiego Instytutu Kultury „Tabu w sztuce dla dzieci”, w ramach którego odbywały się wystawy ilustracji i książek, spotkania oraz warsztaty z autorami i ilustratorami, zarówno dla dzieci, jak i dla dorosłych.

⁵ I. Hardej, M. Strękowska-Zaremba, *Literatura dla młodych cz.6, Ciemne strony życia* <http://www.pisarze.pl/publicystyka/5104-iwona-hardej-magorzata-strekowska-zaremba-literatura-dla-mlodych-cz6.html> [dostęp 09.09.2016].

reakcję ze strony ogółu przedstawicieli kultury, gdyż jest to przez nich odbierane jako zamach na całą strukturę kultury i jej integralność, a więc jako zagrożenie dla dalszego istnienia danego społeczeństwa. Tabu może obejmować czynności, miejsca, przedmioty lub osoby. W najczystszy i najpierwotniejszy znaczeniu terminu czynności te, miejsca, osoby i przedmioty są zarazem zakazane i święte. W nieco węższym, tylko do niektórych społeczeństw odnoszącym się i w bardziej potocznym sensie, są to sprawy, działania, zagadnienia, co do których istnieje rodzaj „zmowy milczenia”. Funkcjonujące w danej społeczności tabu jest wówczas rodzajem autocenzury, zwykle głęboko wpajanej w trakcie procesu wychowawczego. Tabu zabrania głośno mówić, pisać, a nawet myśleć i zauważać sprawy nim objęte⁶.

Według Evelyn Kiffmann obecnie tabu odnosi się do takich trudnych tematów, jak choroba, żałoba, śmierć, seksualność czy przemoc, a kontakt z nimi może dla dzieci oznaczać traumatyczne przeżycie. Ta austriacka pedagog społeczna wyjaśnia, że właśnie te tematy stanowią tabu, gdyż łączą się ze wstydem, lękiem i poczuciem winy. Natomiast tabu i trauma są przyczyną stresu zarówno u dorosłych, jak i u dzieci, a traumatyczne doświadczenia wcale nie są rzadkie i nieoczekiwane. Kiffmann wyróżnia dwa rodzaje traumy. Pierwsza jako odosobniony pojedynczy przypadek, np. wypadek, śmierć, przeżycie szoku, drugą stanowią sytuacje traumatyczne rozciągnięte w czasie i mające niekiedy miejsce w obrębie rodziny⁷.

Trudne tematy obejmują nie tylko sferę tabu, ale także wywołane w wyniku zetknięcia się z nią emocje, niełatwe dlatego, że sposób radzenia sobie z nimi może być różny, w zależności od danej jednostki i jednocześnie każdy jest poprawny.

Podobnie wygląda to w teorii prawa „trudny przypadek” (trudne przypadki z ang. *hard cases*), gdzie organ wydający decyzję ma do wyboru kilka możliwych rozwiązań, z których wszystkie można uznać za prawidłowe⁸.

A więc będą to wszelkiego rodzaju tematy kontrowersyjne, kłopotliwe, na które nie ma łatwego rozwiązania.

Możemy się przekonać, że sytuacje te dotyczą w równym stopniu dzieci i dorosłych. Obserwując dzisiejszy świat, gdzie mały człowiek styka się na co dzień z tak wieloma bodźcami oferowanymi przez chociażby

⁶ <https://pl.wikipedia.org/wiki/Tabu> [dostęp 09.09.2016].

⁷ E. Kiffmann, *Tabu i trauma*, w: *Tabu w literaturze i sztuce dla dzieci*, red. B. Sochańska J. Czechowska, Duński Instytut Kultury i Media Rodzina, 2012.

⁸ S. Sykuna, *Trudne przypadki*, w: *Leksykon współczesnej teorii i filozofii prawa*, red. J. Zajadło, Warszawa, C.H. Beck, 2007, s. 339-340.

Internet i telewizję, nie jesteśmy w stanie uchronić go przed przeżyciem traumy. Dzieciństwo nie jest pozbawione sytuacji wywołujących negatywne emocje, spotęgowane przez traumę, często niezrozumiałe dla dziecka.

To właśnie książki podejmujące trudne tematy mogą stać się niezwykle pomocne w przepracowaniu i przezwyciężeniu traumy. Jak wyjaśnia Evelyn Kiffmann, przytaczając publikacje prekursorów w terapii traum (m. in.: Donald W. Winnicott, Luise Reddemann, Andreas Kruger, Peter Levine, Maggie Kline), powodzenie zależy tutaj od wieku dziecka i jego otoczenia, im mniejsze dziecko, tym mniej środków wyrazu ma do dyspozycji. Młodsze dzieci więcej przeżywają za pomocą obrazów i intensywniej odbierają świat za pomocą zmysłów. A niezwykle ważnym elementem pozwalającym wyleczyć traumę jest możliwość jej wyrażenia. Książki są więc ważnym wsparciem przy przepracowaniu traumy, pojmowaniu tego, co niepojęte. Dzieci mogą się w nich z łatwością rozpoznać lub znaleźć inspirację do przedstawień plastycznych⁹.

Terapeutyczne oddziaływanie literatury „odkrył” B. Bettelheim, sformułował tezy na temat znaczenia baśni w rozwoju i wychowaniu dzieci¹⁰. Również bardzo dużo o terapeutycznym oddziaływaniu literatury na dziecko pisze Maria Molicka, polska specjalistka od biblioterapii. Według niej książki budują zasoby osobiste poprzez przekazywanie wiedzy, wzbogacanie doświadczenia, ukazywanie innych wzorów myślenia, odczuwania i działania. Literaturę możemy wykorzystać w terapii, ponieważ umożliwia ona poznanie i zasymilowanie doświadczeń jej bohaterów, daje wzory osobowe, może udzielać wsparcia poprzez akceptację, kompensować ważne potrzeby – dając chwilowe ukojenie i nadzieję na spełnienie oczekiwań. Ponadto relaksuje i wyzwala dobry nastrój, budując zasoby osobiste, daje dziecku siłę radzenia sobie z sytuacjami lękotwórczymi¹¹.

Asa Lind, jedna z czołowych szwedzkich pisarek dla dzieci, mówi: „Uważam, że różne są granice tabu w kulturach. A to, co łączy różne kultury, to chęć chronienia dziecka. Jest jeszcze oddzielna kwestia tego, co uznajemy za stosowny temat, a co jest niestosowne w literaturze dla dzieci. W Szwecji też słyszę pytania, czy ta książka jest odpowiednia dla małego czytelnika. Ale dla mnie jako pisarki to jest oczywiste. To są tematy, które na-

⁹ E. Kiffmann, *Tabu i trauma*, w: *Tabu w literaturze i sztuce dla dzieci*, red. B. Sochańska, J. Czechowska, Duński Instytut Kultury i Media Rodzina, 2012, s. 32-33.

¹⁰ B. Bettelheim, *Cudowne i pożyteczne. O znaczeniach i wartościach baśni*, Warszawa, PIW, 1985.

¹¹ M. Molicka, *Terapeutyczne oddziaływanie literatury*, w: *Tabu w literaturze i sztuce dla dzieci*, red. B. Sochańska, J. Czechowska, Duński Instytut Kultury i Media Rodzina, 2012, s. 10-15.

leży w literaturze dziecięcej podejmować...”¹². Dlatego myślę, że książek poruszających trudne tematy nie należy pomijać, a tym bardziej bać się ich, gdyż odpowiednio dobrane pomagają radzić sobie z trudnościami życiowymi.

Natomiast należy podkreślić, jak ważna i złożona jest rola autorów literatury problemowej. Dzisiaj bowiem można szokować, wprowadzać coś nowego, zakazanego, opisywać wszystko to, co jest częścią świata nie tylko dzieci, ale i dorosłych. Svein Nyhus, norweski autor i ilustrator książek dla dzieci, uważa że: „(...) dla dzieci można pisać o wszystkim, o ile formułuje się to i przedstawia w odpowiedni sposób. Nie jest to kwestią treści, ale formy. (...) Artystyczne podejście jest tu prawdopodobnie bardziej owocne niż pedagogiczne czy pouczające, które może ograniczać doznania i reakcje czytelników”¹³.

Złożoną rolę autora książek dla dzieci podkreśla również Sylviane Rigolet, portugalska specjalistka w dziedzinie psycholingwistyki. Podejmując tematy trudne, autor musi dobierać słowa przyzwoite, jasne, proste i prawdziwe tak, aby wrażały one np. upokorzenie, pogardę czy ciemną stronę człowieka oraz złożoność emocji i uczuć. Portugalka zadaje pytanie, jak autor może opowiedzieć o tym, co niewyobrażalne, nieprawdopodobne i trudne do wytrzymania tak, aby „mały” odbiorca mógł znieść ciężar sytuacji. Wyznacza ona szlak, którym podążać może literatura. Droga ta oparta jest na wiedzy o tym, że lepiej jest sugerować niż, mówić wprost, przywoływać pewne kwestie, niż je opisywać, zadawać pytania, niż na nie odpowiadać, stawiać pod znakiem zapytania, niż stawać po czyjejś stronie, pozostawiać miejsce do przemyśleń, niż gromadzić pojęcia, pozwolić czytelnikowi na wypełnienie luk własną pomysłowością, niż podawać rozwiązania. Według Rigolet tekst i obraz muszą ze sobą współlistnieć i odwoływać się do wszystkich zmysłów, po to, by lektura była znacząca. To właśnie łączenie tekstu, ilustracji i numeracji, oferuje możliwość odkrywania wartości poza słowami. Przytacza ona różne zabiegi artystyczne, które pozwalają rozszerzyć przesłanie dzieła tak, aby nabrało ono wieloznaczności, aby mogły przeniknąć do czytelnika. Na przykład obecność słów lub ich brak, wybieg zastosowania kolorów lub użycie tylko czerni i bieli, rozmieszczenie i proporcje tekstu oraz obrazków na stronie oraz techniki wybrane do zaprezentowania poszczególnych elementów. A szczególnie waż-

¹² <https://radiogdansk.pl/index.php/styl-zycia/item/5331-asa-lind-pisze-dla-dzieci-osmierni-trzeba-przelamywac-tabu.html> [dostęp 13.09.2016]

¹³ S. Nyhus, *Niewidzialne dzieci, depresyjne matki i krzyczący ojcowie*, w: *Tabu w literaturze i sztuce dla dzieci*, red. B. Sochańska, J. Czechowska, Duński Instytut Kultury i Media Rodzina, 2012, s. 102.

ną kwestią jest otwartość zakończenia, które musi celowo prowokować niejednoznaczność doznań i podsuwać nieskończenie wiele przesłań¹⁴.

Równie istotna jest rola osoby dorosłej. Svein Nyhus podkreśla, że: „(...) niezwykle ważne, aby najtrudniejsze książki o tematach tabu dla młodych czytelników i słuchaczy prezentowane były w odpowiednich sytuacjach i we właściwym czasie. Zazwyczaj wystarczy sama obecność rodziców i ich gotowość do odpowiedzi na pytania lub niepokoje, które mogą towarzyszyć lekturze”¹⁵. A według S. Rigolet: „(...) dorosły, który chce być edukatorem przez wielkie E, powinien mieć pod ręką zapas dzieł poruszających różnorodną tematykę; dzieł o różnym stopniu trudności i w różnych stylach tak, aby w dobrej wierze móc je zaproponować dzieciom, mając na uwadze ich różnice indywidualne i specyficzne okoliczności”¹⁶. Ulf Nilsson natomiast pokazuje, że tematy tabu to nie tylko seks, narkotyki, przemoc itp., ale istnieją także inne tematy tabu, mniejsze, prostsze i bliższe dzieciom, które być może nie są nawet tak postrzegane, na przykład bycie beksą i nieśmiałość¹⁷. Także poruszając takie zagadnienia w opowieściach, pokazujemy dorosłym, jak ważna jest ich rola i ewentualna gotowość do dyskusji z dzieckiem.

Rolę książki doskonale ujmuje Ole Dalgaard (Oskar K.), duński pisarz, który mówi, że: książka może opowiadać o wszystkim, bo w odróżnieniu od telewizji, filmu czy Internetu, książka potrafi co innego. Jest wnikliwą artystyczną kreacją, która nie potępia i w odróżnieniu do newsów telewizyjnych umożliwia inne wielowarstwowe przeżycie. Oskar K. podkreśla, że nie chodzi o to, że się coś mówi, ale o to, dlaczego i jak się to mówi. Chodzi o opowiedzenie historii, która coś znaczy, a nie o prowokowanie i dokuczanie¹⁸.

Przy przeglądaniu książek dla dzieci dotyczących trudnych tematów można zauważyć, że większość z nich napisanych jest przez autorów po-

¹⁴ S. Rigolet, *Tabu – stereotypy i trudne tematy – tematy delikatne...*, w: *Tabu w literaturze i sztuce dla dzieci*, red. B. Sochańska, J. Czechowska, Duński Instytut Kultury i Media Rodzina, 2012, s. 40-42.

¹⁵ S. Nyhus, *Niewidzialne dzieci, depresyjne matki i krzyczący ojcowie*, w: *Tabu w literaturze i sztuce dla dzieci*, red. B. Sochańska, J. Czechowska, Duński Instytut Kultury i Media Rodzina, 2012.

¹⁶ S. Rigolet, *Tabu – stereotypy i trudne tematy – tematy delikatne...*, w: *Tabu w literaturze i sztuce dla dzieci*, red. B. Sochańska, J. Czechowska, Duński Instytut Kultury i Media Rodzina, 2012, s. 46.

¹⁷ U. Nilsson, *Rozmowa na tematy tabu może pomóc dzieciom*, w: *Tabu w literaturze i sztuce dla dzieci*, red. B. Sochańska, J. Czechowska, Duński Instytut Kultury i Media Rodzina, 2012, s. 123-124.

¹⁸ Oskar K., *Dzieci nie rozumieją ironii*, w: *Tabu w literaturze i sztuce dla dzieci*, red. B. Sochańska, J. Czechowska, Duński Instytut Kultury i Media Rodzina, 2012, s. 113.

chodzących ze Skandynawii. Dlaczego właśnie Skandynawia wiezie prym w wydawaniu tego typu literatury? Odpowiedzi może być kilka. Jedną z nich jest odpowiedź literatury na trend widoczny we wszystkich dziedzinach życia społecznego. Chodzi tutaj o dokonanie czegoś nowego, przełamanie barier czy to mentalnych, czy kulturowych, oferowanie czegoś, czego jeszcze nie było. Dina Roll-Hansen, specjalistka do spraw literatury dziecięcej i młodzieżowej w Norweskim Instytucie Książki NORLA pisze, że: „(...) w Norwegii ideałem stała się postawa pisarza, który porusza w swojej twórczości kwestie, o których się dawniej nie mówiło. Autor książki dla dzieci ma być odważny, ma sięgać po to, co nowe, ośmielać się burzyć granice”¹⁹. Przeciętni Skandynawowie są mniej konserwatywni, przywiązani do tradycji i hierarchii niż np. Polacy, a wolność pozostawiona autorom daje efekty w postaci wielu utworów łamiących tabu. Inną przyczyną ukazania się w Norwegii tak dużej ilości eksperymentalnych książek dla dzieci jest fakt, że w tym kraju kultura dofinansowana jest przez rząd. I jak podaje Svein Nyhus, państwo co roku kupuje około 1500 egzemplarzy każdej wydanej książki, które następnie rozsyła do bibliotek. Rząd w szczególności wspiera poezję i literaturę artystyczną dla dzieci. Dzięki temu pisarze, ilustratorzy, a także wydawnictwa mogą pozwolić sobie na publikowanie mniejszej ilości tytułów komercyjnych. Ponieważ populacja Norwegii wynosi około 5 milionów, rynek książek pisanych po norwescu jest niewielki, chociaż Norwegów stać na kupowanie książek. W ten sposób zapanowała w ostatnich latach większa różnorodność na norweskim rynku książki, która obejmuje również literaturę dziecięcą prezentującą tematy tabu. Jak dalej pisze Svein Nyhus, nie oznacza to jednak, że wszystkie tematy i sposoby prezentacji są dozwolone. Na przykład książki dla dzieci, w których występuje dyskryminacja, rasizm, czy książki nawołujące do przestępstw, przemocy lub samobójstwa nie są wydawane²⁰.

Iwona Hardej i Małgorzata Strękowska-Zaremba podają też inne wytłumaczenie skandynawskiego fenomenu: „(...) być może ludzie zmagający się na co dzień z groźnymi zjawiskami przyrody, wychowani w ekstremalnych często warunkach, musieli zacząć nie od wyjaśnienia zjawisk przyrody i podporządkowania sobie wody czy wiatru, a siebie samych, swoich uczuć

¹⁹ D. Roll-Hansen, *O przekraczaniu granic. Norweskie książki dla dzieci na świecie*, w: *Tabu w literaturze i sztuce dla dzieci*, red. B. Sochańska, J. Czechowska, Duński Instytut Kultury i Media Rodzina, 2012, s. 86-87.

²⁰ Stan na 2012 rok, S. Nyhus, *Niewidzialne dzieci, depresyjne matki i krzyczący ojcowie*, w: *Tabu w literaturze i sztuce dla dzieci*, red. B. Sochańska, J. Czechowska, Duński Instytut Kultury i Media Rodzina, 2012, s. 97-98.

i lęków zakotwiczonych w duszy. Zaczynali od trolli, które oprócz tego, że utożsamiały dzikość otoczenia, tłumaczyły też dzikość tkwiącą głęboko w człowieku, ale i inność pewnych zachowań czy wyglądu, o których dopiero dziś wiemy, że są spowodowane chorobami (np. Zespołem Downa). Idźmy zatem tropem szwedzkiego czytelnika: od trolla, siedzącego gdzieś wśród skał, do >>Czy umiesz gwizdać, Joanno?<< Ulfa Starka²¹ – gdzie życie toczy się między domem starców a kaplicą pogrzebową – mińmy po drodze dzieci piszące ostatnie pożegnanie dla świnki morskiej (>>Żegnaj, panie Muffinie!<< Ulfa Nilssona²²), powędrujmy we śnie – nie-śnie z wnuczką, który koniecznie chce pożegnać ukochanego dziadka (>>Esben i duch dziadka<< Kima Fupza Aakesona²³), a gdzieś w którejś z tych książek znajdziemy odpowiedź na pytania naszych dzieci, pytania wypowiedziane albo przemilczane, a także na pytania tkwiące w nas dorosłych, jeżeli w dzieciństwie nikt nam nie pomógł ośwoić się z nimi i przepracować²⁴.

Wszystko to pokazuje, że w literaturze skandynawskiej dziecko jest traktowane bardzo poważnie. Polska literatura dziecięca próbuje naśladować pisarzy z północy, a nasze wydawnictwa coraz pewniej stawiają kroki w wydawaniu książek problemowych. Zwłaszcza, że częściej budzą uznanie i są promowane, np. Gdańska Fundacja Inicjatyw Społecznie Odpowiedzialnych w 2010 roku zakończyła projekt, którego celem była promocja norweskiej literatury dziecięcej w Polsce oraz wymiana dobrych doświadczeń w dziedzinie stymulowania najmłodszych do czytania²⁵. A w 2009 roku zainaugurowana została ogólnopolska akcja „Książkowe Pogotowie Ratunkowe”²⁶, która pozwoliła zgromadzić w jednym, łatwo dostępnym miejscu informacje na temat książek dla dzieci poruszających trudne tematy, a co za tym idzie, służyć podpowiedzią osobom dorosłym, jak pomagać dzieciom pokonywać ich problemy.

Poniżej przedstawię kilka wybranych polskich wydawnictw, które podjęły się tego zadania, na których strony warto zajrzeć i zapoznać się z prezentowaną tam ofertą.

²¹ U. Stark, A. Hoglund, *Czy umiesz gwizdać, Joanno?*, Zakamarki, 2008.

²² U. Nilsson, A. C. Tidholm, *Żegnaj, panie Muffinie!*, EneDueRabe, 2008.

²³ E. Eriksson, K. F. Aakeson, *Esben i duch dziadka*, Media Rodzina, 2006.

²⁴ I. Hardej, M. Strękowska-Zaremba, *Literatura dla młodych*, cz. 6, *Ciemne strony życia* <http://www.pisarze.pl/publicystyka/5104-iwona-hardej-magorzata-strekowska-zaremba-literatura-dla-mlodych-cz6.html> [dostęp 09.09.2016].

²⁵ http://www.fiso.org.pl/index.php?mod=proti_art&id_a=11&id_=135 [dostęp 09.09.2016].

²⁶ <http://miastodzieci.pl/czytelnia/ksiazkowe-pogotowie-ratunkowe-potrzebne-od-zaraz/> [dostęp 09.09.2016].

„Czarna Owieczka” – wydawnictwo to powstało w 2011 roku jako spółka-córka wydawnictwa „Czarna Owca” i zajmuje się wydawaniem książek mądrych i oryginalnych z wartościową treścią, napisanych z pasją, wnikliwością i humorem przez współczesnych autorów polskich i zagranicznych.

Iwona Jędrzejewska, jedna z wydawców, podkreśla, że tabu jest tworzone przez dorosłych, trudne tematy dla dzieci nie istnieją, dopóki nie zauważą, jak dorośli na nie reagują²⁷. Wydawnictwo to stara się udowodnić, że o wszystkim można rozmawiać. W ich ofercie znajduje się sporo szwedzkiej literatury, gdyż ich zdaniem jest ona prosta, bezpretensjonalna i bliska dziecku. Oto kilka tytułów wydanych przez „Czarną Owieczkę” przeznaczonych dla dzieci od 3 roku życia: „Lalka Williama”²⁸, „Buziaki, całusy, pocałunki...”²⁹, „Nawet księżniczki puszczały bąki”³⁰, „Kupa kupa kupa”³¹, „Kubuś będzie miał braciszka”³².

„Zakamarki” – utworzone na początku 2007 roku, publikuje szwedzkie książki dla dzieci, które są cenione na całym świecie za mądre i pełne humoru teksty, podejście do dziecka i artystyczne ilustracje. W 2012 roku do oferty wydawnictwa dołączyły książki francuskie. Wydawane książki nie są szablonowe, najbardziej ceniona jest pasja, humor i indywidualizm. Właścicielka, Katarzyna Skalska potwierdza, że wydają książki, które mają coś ważnego do powiedzenia. Więc w takich książkach pojawiają się trudne tematy czyli, jak mówi – samo życie. Przytacza opinie wielu rodziców i nauczycieli, którzy mówią, iż czekali na takie książki, że są one potrzebne. A rozmowy i reakcje dzieci często zaskakują, bo uświadamiają wielką wrażliwość i mądrość dzieci. Okazuje się, że to dorośli noszą w sobie lęk przed trudnymi tematami, dzieci są otwarte, bez uprzedzeń, niemniej oczywiste jest to, że potrzebują rozmowy z dorosłym³³. „Zakamarki” wydały m. in.: „Żegnaj, Skarpetko!”³⁴, seria o Albercie³⁵, „Chusta babci”³⁶, „Zlatanka i ukochany wujek”³⁷.

²⁷ *Refleksje wydawców, w: Tabu w literaturze i sztuce dla dzieci*, red. B. Sochańska, J. Czechowska, Duński Instytut Kultury i Media Rodzina, 2012, s. 155.

²⁸ C. Zolotow, *Lalka Williama*, Warszawa, Czarna Owieczka, 2012.

²⁹ C. Bodström, *Buziaki, całusy, pocałunki...*, Warszawa, Czarna Owieczka, 2012.

³⁰ I. Brenman, I. Zilberman, *Nawet księżniczki puszczały bąki*, Warszawa, Czarna Owieczka, 2015.

³¹ A. Schulman, E. Adbage, *Kupa kupa kupa*, Warszawa, Czarna Owieczka, 2011.

³² M. Rinaldini, V. Costetti, *Kubuś będzie miał braciszka*, Warszawa, Czarna Owieczka, 2011.

³³ *Refleksje wydawców, w: Tabu w literaturze i sztuce dla dzieci*, red. B. Sochańska, J. Czechowska, Duński Instytut Kultury i Media Rodzina, 2012, s. 161.

³⁴ B. Chaud, *Żegnaj, Skarpetko!*, Poznań, Zakamarki, 2015.

³⁵ Autorka: G. Bergström.

³⁶ A. Lind, *Chusta babci*, Poznań, Zakamarki, 2013.

³⁷ P. Lindenbaum, *Zlatanka i ukochany wujek*, Poznań, Zakamarki, 2012.

Kolejnym wydawnictwem jest „EneDueRabe”, mające siedzibę w Gdańsku. Według notki redakcyjnej na stronie internetowej jest to wydawnictwo, które nie boi się drukować książek, poruszających tematy trudne, ważne i niejednokrotnie uznawane za tabu. Pokazują one inną kulturę i nie są pozbawione humoru czy dziecięcej radości i spontaniczności. „EneDueRabe” wyszukuje autorów i ilustratorów znanych i nagradzanych, cieszących się szerokim uznaniem³⁸. „(...) Warto przekonywać, rozmawiać, pokazywać książki o różnym stopniu trudności. (...) rodzice potrzebują stopniowego wprowadzenia w świat książki o tematyce społecznie ważnej i trudnej. Namawiamy rodziców, by na początek poczytali o empatii czy zazdrości, a dopiero potem sięgnęli po książki o strachu czy śmierci. (...) wielu z nich zmieni wtedy zdanie. Dorośli często nie wiedzą, jak rozmawiać z dziećmi na trudne tematy. My – wydawcy – podajemy rodzicom narzędzia, które ułatwią prowadzenie rozmowy z dzieckiem, a przez to pomogą w wychowaniu”. – mówi Tomasz Kuźmicki przedstawiciel wydawnictwa³⁹. Wśród licznych tytułów można tu znaleźć pozycje takie jak: „Billy jest zły”⁴⁰, „Kret sam na scenie”⁴¹, „Jak dwie krople wody”⁴², „Włosy mamy”⁴³, „Tato!”⁴⁴, „Czarne życie”⁴⁵.

Jeszcze jedno wydawnictwo, o którym chciałabym szerzej wspomnieć, jest to poznańskie „Media Rodzina”, ponieważ m. in. podjęto się ono reaktywowania klasyki w jej prawdziwym – oryginalnym brzmieniu. Są to baśnie Andersena, braci Grimm, znajdziemy tu również „Pinokia”, „Księgę dżungli”, „Opowieść wigilijną” oraz wiele innych tytułów. Bronisław Kledzik, redaktor naczelny wydawnictwa mówi, że: „(...) przekraczanie granic, stawianie trudnych pytań i szukanie niekonwencjonalnych odpowiedzi jest prawdziwym wyzwaniem dla każdego artysty. Prawdziwa twórczość, autentyczna kreacja nie może być krępowana żadnymi zakazami. (...) Nie ma tematów tabu. (...) Są natomiast tematy trudne. A te wymagają wiedzy i umiejętności. I odpowiedzialności zarówno autora, jak i wydawcy”⁴⁶.

³⁸ <http://eneduerabe.eu/o-nas/> [dostęp 09.09.2016].

³⁹ *Refleksje wydawców, w: Tabu w literaturze i sztuce dla dzieci*, red. B. Sochańska, J. Czechowska, Duński Instytut Kultury i Media Rodzina, 2012, s. 160.

⁴⁰ B. Stenberg, *Billy jest zły*, Gdańsk, EneDueRabe, 2009.

⁴¹ U. Nilsson, *Kret sam na scenie*, Gdańsk, EneDueRabe, 2013.

⁴² V. Simon-Catelin, *Jak dwie krople wody*, Gdańsk, EneDueRabe, 2009.

⁴³ G. Dahle, *Włosy mamy*, Gdańsk, EneDueRabe, 2010.

⁴⁴ S. Nyhus, *Tato!*, Gdańsk, EneDueRabe, 2008.

⁴⁵ A. Eriksson, *Czarne życie*, Gdańsk, EneDueRabe, 2012.

⁴⁶ *Refleksje wydawców, w: Tabu w literaturze i sztuce dla dzieci*, red. B. Sochańska, J. Czechowska, Duński Instytut Kultury i Media Rodzina, 2012, s. 157-158.

Ponadto warto również zajrzeć na strony wydawnictw takich jak: „Wilga”, „Nasza Księgarnia” czy „Literatura”.

W różny sposób można dzielić literaturę podejmującą trudne tematy. Kłopotliwe tematy były, są i będą występowały w naszym życiu i w życiu naszych dzieci. Poniżej przedstawiam rozbicie na grupy tematyczne, które zwróciło moją uwagę, dokonała go Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego⁴⁷. Przykładowe książki adresowane są do dzieci w wieku przedszkolnym i do uczniów młodszych klas szkoły podstawowej. W każdej grupie wymieniłam kilka przykładowych książek, gdyż nie sposób zawrzeć wszystkie ukazujące się pozycje, przykłady mogą posłużyć do dalszych poszukiwań tego typu literatury⁴⁸.

Książki o człowieku

W tej kategorii znajdują się książki, które odpowiadają na pytania dotyczące organizmu człowieka, jego fizjologii, a przede wszystkim odpowiadające na sztampowe pytanie, skąd się biorą dzieci.

„Horror! czyli skąd się biorą dzieci” Grzegorz Kasdepke,
Nasza Księgarnia, 2010;

„Mała książka o włosach” Pernilla Stalfelt, Czarna Owca, 2010;

„Kupa kupa kupa” Alex Schulman, Emma Adbåge,
Czarna Owieczka, 2011;

„Skąd się biorą dzieci” Marcin Brykczyński,
Literatura, 2010;

„Mała książka o życiu” Pernilla Stalfelt, Czarna Owieczka, 2011;

„Mała książka o kupie” Pernilla Stalfelt, Jacek Santorski & Co, 2008;

„Mamo, tato! Skąd się biorą dzieci?” Elisabetta Costantino,
Jedność, 2012;

„Mamo, tato! Nie wierzę już w bociana” Elisabetta Costantino,
Jedność, 2012;

„Nawet księżniczki puszczały bąki” Ilan Brenman,
Czarna Owieczka, 2015;

⁴⁷ <http://www.koszykowa.pl/mkd/czytelnia-mkd/trudne-tematy-w-książkach-dla-dzieci> [dostęp 09.09.2016].

⁴⁸ Podaję tylko tytuły, na stronie wydawnictw można znaleźć informacje dotyczące treści książek.

„Czy Kasi to chłopak?” Thierry Lenain, Siedmioróg, 1999;
„Sekrety ludzkiego ciała” Colin King, Olesiejuk, 2012;
„Rety! Jakie niesamowite jest ludzkie ciało” Emma Dots,
Olesiejuk, 2014.

Książki o emocjach

Emocje towarzyszą człowiekowi przez całe życie. Dziecko nie zawsze umie sobie z nimi poradzić szczególnie, jeśli chodzi o przykre sytuacje i emocje negatywne. Książki mogą pomóc w prawidłowym odczytywaniu swoich emocji i emocji innych ludzi. Pomagają pokonywać słabości, ostrzegają przed działaniem pod wpływem chwilowego uczucia.

„Wstyd i latający śpiwór” Kołyszko Wojciech, Tomaszewska Jovanka,
Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2015;
„Grzeczna” Gro Dahle, EneDueRabe, 2009;
„Kret sam na scenie” Ulf Nilsson, Eva Eriksson, EneDueRabe, 2012;
„O słodkiej królewnie i pięknym księciu” Roksana Jędrzejewska-
-Wróbel, Agnieszka Żelewska, Media Rodzina, 2008;
„Kołysanka o piersiach mamy” Calaf Monica, Mamania, 2011;
„Lila i bestia z szafy” Joanna Jung, Gdańskie Wydawnictwo
Psychologiczne, 2004;
„Proszę mnie przytulić” Przemysław Wechterowicz,
Agencja Edytorska Ezop, 2013;
„O Melanii, Melchiorze i panu Przypadku”
Roksana Jędrzejewska-Wróbel, Bajka, 2013;
„Hipacy chce się zakochać” Katarzyna Ziemnicka, Literatura, 2013;
„Alberta szuka miłości” Isabel Abedi, Dreams, 2012;
„Wielka księga uczuć” Grzegorz Kasdepke, Nasza Księgarnia, 2012;
„Drużyna pani Miłki, czyli o szacunku, odwadze i innych
wartościach” Grzegorz Kasdepke, Nasza Księgarnia, 2012;
„Chcę mieć przyjaciela. O dziewczynce, która chciała zaprzyjaźnić się
z krokodylem” Elżbieta Zubrzycka, Gdańskie Wydawnictwo
Psychologiczne, 2011;
„Samotny Jędrus” Wojciech Widłak, Czerwony Konik, 2011;
„Tylko bez całowania! Czyli jak sobie radzić z niektórymi emocjami”
Grzegorz Kasdepke, Nasza Księgarnia, 2008;
„Przepis na miłość” Katharina Grossmann-Hensel,
Nasza Księgarnia, 2006;

„Nocne straszdyła. Dlaczego dzieci boją się zasypiać”
Marcus Irene Wineman, Paul Marcus, Gdańskie Wydawnictwo
Psychologiczne, 2002.

Książki o rodzinie

Rodzina to podstawowa komórka społeczna, w której rośnie i kształtuje się młody człowiek. Powinien on mieć zapewnione ciepło, miłość i stabilizację. Jednak nie zawsze tak się dzieje, dziecko również w rodzinie może doświadczyć wielu problemów, tj. rozwód, przemoc, rodziny zastępcze, adopcja lub niepokój i lęk związany z pojawieniem się brata czy siostry. I tu odpowiednie książki mogą pomóc dzieciom, rodzicom i opiekunom.

„Jeż” Katarzyna Kotowska, Egmont, 1999;
„Tato!” Svein Nyhus, EneDueRabe, 2008;
„Tata na miarę” Davide Cali, Anna Laura Cantone, Egmont, 2007;
„Będziemy mieli Drugie Dziecko! Magia serca i miłości”
Zubrzycka Elżbieta, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne,
2009;
„Zuzia i nowy dzidziuś” Liane Schneider, Media Rodzina, 2008;
„Tupcio Chrupcio. Mam rodzeństwo” Eliza Piotrowska, Wilga, 2011;
„Jeśli bocian nie przyleci, czyli skąd się biorą dzieci”
Agnieszka Frączek, Agencja Wydawnicza Jerzy Mostowski, 2008;
„Rodzina Zuzi” Anette Aubrey, Gruner+Jahr Polska, 2013;
„Król zwierząt” Małgorzata Kur, BIS, 2013.

Książki o starości

Starość czeka każdego z nas i jest nieodzownym elementem życia. Może to być okres piękny albo przeżywany w smutku i chorobie, a dziecko nie zawsze rozumie swojego dziadka czy babcię. Ich zachowanie, wygląd mogą wydawać się dziwne. Jednak kontakt dziecka z babcią czy dziadkiem daje obopólne korzyści. Dziecko uczy się zrozumienia i cierpliwości, a ludzie starsi nie czują się samotni czy odrzuceni. Poza tym dziadek lub babcia mogą być wspianiałymi przyjaciółmi dla młodego człowieka.

„Czy umiesz gwizdać, Joanno?” Ulf Stark, Zakamarki, 2008;
„Świat według dziadka” Zofia Stanecka, W drodze, 2013;
„Cukierek dla dziadka Tadka” Ivona Brezinova, STENTOR, 2008;

„Ninka. Dziadku, chodź!” Karolina Lijklema, MUZA S.A., 2015;
„Wdzięczny kwiat” Sarolta Szulyovszky, Namas, 2011.

Książki o chorobie

Choroba, niepełnosprawność, pobyt w szpitalu są kolejnymi elementami, które mogą wywołać u dziecka lęk, strach, lub wyzwolić negatywne emocje. Książki mogą pomóc oswoić się z takimi trudnymi sytuacjami.

„Bo ja idę do szpitala” Zięba Monika, Agencja Edytorska Ezop, 2010;
„Włosy mamy” Gro Dahle, EneDueRabe, 2010;
„Jak rumianek” Anna Czerwińska-Rydel, Bernardinum, 2013;
„Chorowitek” Agnieszka Kaluga, MUZA S.A., 2014;
„Moja mama nie widzi” Marzena Rydzewska, Fundacja Vendi, Fundacja Otwórz Oczy, 2009;
„Moja mama ma raka” Monika Zięba, Agencja Edytorska Ezop, 2007;
„Krzyś jest wyjątkowy” Charles A. Amenta, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2010.

Książki o śmierci

Jeden z najtrudniejszych tematów, niestety dotyczy wszystkich. Prędzej czy później każde dziecko będzie musiało zmierzyć się ze śmiercią bliskich. Chcąc uchronić dzieci, rodzice często nie podejmują rozmowy o śmierci i stracie. Boją się, że psychika ich pociech jest za wrażliwa i nie upora się z takim wydarzeniem. Podane niżej pozycje zaznajamiają dzieci ze śmiercią, która jest nieunikniona.

„Chusta babci” Asa Lind, Zakamarki, 2013;
„Gęś, śmierć i tulipan” Wolf Erlbruch, 2008;
„Ogród. Dobra opowieść na wielki smutek” Georg Maag, Nasza Księgarnia, 2005;
„Czy tata płacze?” Hilde Ringen Kommedal, Wydawnictwo FISO, 2008;
„Kiedy kiedyś, czyli Kasia, Panjan i Pangór” Jarosław Mikołajewski, Egmont, 2011;
„Dziewczynka i drzewo kawek” Riitta Jalonen, Tatarak, 2008;
„Żegnaj, panie Muffinie!” Ulf Nilsson, EneDueRabe, 2008;

„Esben i duch dziadka” Kim Fupz Aakeson, Eva Eriksson, Media Rodzina, 2006.

Książki o wojnie

Każda wojna jest zła, każda budzi lęk i przerażenie, jednak wojna jest, czy tego chcemy, czy nie częścią naszej historii. Poniżej przedstawione tytuły pomogą zapoznać dzieci z wojenną rzeczywistością. Przy tym pisane są bez przesadnego dramatyzmu czy patosu. Najmłodsi mogą zapoznać się z losami ich rówieśników, opowieści te przekazują prawdziwą historię i inspirować do patriotycznych zachowań, a także uczyć szacunku dla poległych.

„Mój tato szczęściarz” Joanna Papużyńska, Muzeum Powstania Warszawskiego, Wydawnictwo Literatura, 2013;
„XY” Joanna Rudniańska, Muchomor, 2012;
„Zakłęcie na „w” Michał Rusinek, Muzeum Powstania Warszawskiego, Wydawnictwo Literatura, 2011;
„Czy wojna jest dla dziewczyn?” Paweł Beręsewicz, Muzeum Powstania Warszawskiego, Wydawnictwo Literatura, 2010;
„Pamiętnik Blumki” Iwona Chmielewska, Media Rodzina, 2011;
„Dym” Anton Fortes, Tako, 2011;
„Wszystkie moje mamy” Renata Piątkowska, Literatura, 2013.

Książki o problemach społecznych

Na koniec grupa książek uwypuklających różne problemy społeczne. Książki mogą tutaj pomóc dzieciom dostrzec zagrożenia, których pełen jest współczesny świat, mogą pokazać, jak się przed nimi bronić i postępować w sytuacjach nowych, budzących strach czy niezrozumiałych.

„Mój młodszy brat” Monika Krajewska, Media Rodzina, 2009;
„Dziewczynka, która przestała się uśmiechać” Gilles Tibo Zau, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2004;
„Nie lubię łaskotek” Marcie Aboff, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2004;
„Zlatanka i ukochany wujek” Pija Lindenbaum, Zakamarki, 2012;
„Niebieska niedźwiedzica” Joanna M. Chmielewska, Bajka, 2012;
„Igor i lalki” Pija Lindenbaum, Zakamarki, 2011;
„Filip i mama, która zapomniała” Pija Lindenbaum, Zakamarki, 2011;

„Mała książka o rasizmie” Mamadou Diouf, Czarna Owca, 2011;
„Jak dwie krople wody” Vanessa Simon-Catelin, Francois Soutif,
EneDueRabe, 2009.

Warto zaznaczyć, że niektóre propozycje pasują do kilku grup. Na przykład „Chusta babci” Asy Lind swoją tematyką wpisuje się w trzy grupy: o rodzinie, o starości, o śmierci.

Podsumowując, literatura dla dzieci poruszająca trudne tematy, tematy tabu coraz częściej dociera do rodziców, opiekunów i może im pomóc w sytuacjach kłopotliwych lub kiedy dziecko zadaje niespodziewane pytania. Jednak nie zawsze jest to „łagodny” punkt widzenia, dlatego tak dużo zależy od wrażliwości i oceny dorosłego. Trudno stwierdzić, która książka jest dobra, a która zła, gdyż zależy to od problemu i indywidualności dziecka, bo każdy przypadek i „pacjent” jest inny. Warto jednak zapoznać się z bogatą ofertą tego typu książek.

Hubert Piętko
Książnica Podlaska

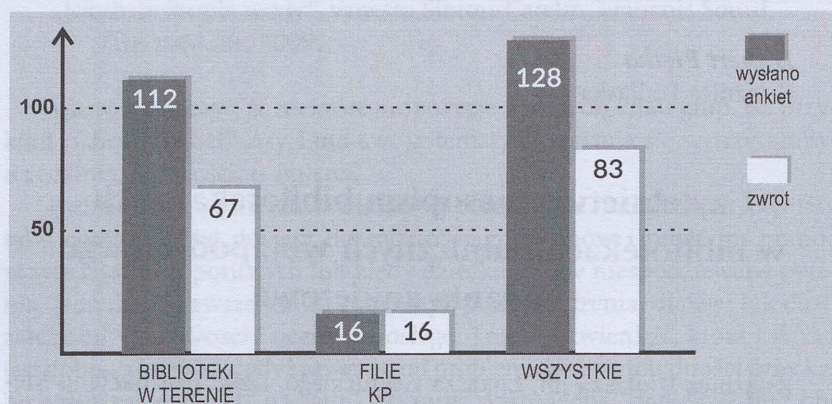
Czytelnictwo czasopism bibliotekarskich w bibliotekach publicznych woj. podlaskiego – badania ankietowe

Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego, Dział Instrukcyjno-Metodyczny postanowił przeprowadzić badania zatytułowane „Czytelnictwa czasopism bibliotekarskich w bibliotekach publicznych woj. podlaskiego.” W związku z tym do wszystkich bibliotek w województwie podlaskim został przesłany kwestionariusz ankiety na ten temat z prośbą, aby wypełnił ją jeden z bibliotekarzy.

Badanie czytelnictwa prasy zawodowej w bibliotekach publicznych woj. podlaskiego jest ważnym zagadnieniem. Kwestia ta jest istotna przede wszystkim z punktu widzenia przyswajalności treści fachowych przez środowisko branżowe bibliotekarzy. Czasopisma fachowe pomagają bowiem bibliotekarzom w funkcjonowaniu we własnym środowisku pracy. Prezentują one pewną optykę generalną, jak i szczegółową zagadnień zawodowych, którą można przenieść na grunt własnej biblioteki. Celem badania była odpowiedź na pytanie, jak ta absorpcja treści branżowych przebiega w podlaskich bibliotekach publicznych. Dodatkowo, w związku z wydawaniem przez Książnicę Podlaską Dział Instrukcyjno-Metodyczny i Bibliotekę Powiatu Białostockiego „Głosu Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego” byliśmy zainteresowani opinią na temat tego czasopisma.

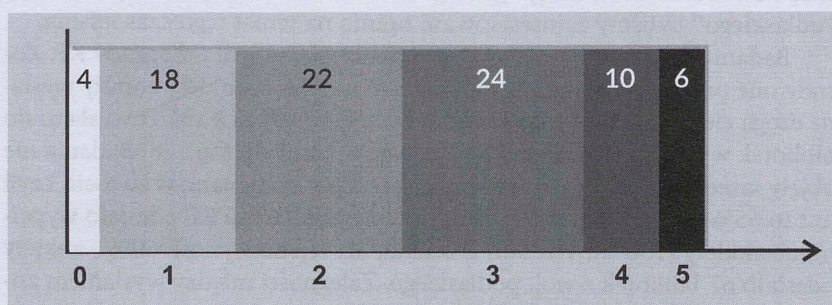
Badania objęły całe województwo podlaskie, w tym też agendy KP. Zostały one przeprowadzone w maju i czerwcu 2016 r. Ankiety zostały wysłane drogą elektroniczną i tą samą odbywał się zwrot. 112 ankiet wysłano do bibliotek w terenie i 16 do filii KP, co daje w sumie liczbę 128. Badania nie objęły samej centrali KP. 83 wypełnione ankiety otrzymano w zwrocie, czyli jest to 65% całości wysłanych. W tym wszystkie 16 filii KP odesłało wypełnione ankiety (100%). Ten sam wskaźnik dla terenu wynosi 60% - ankiety odesłało 67 bibliotek z woj. podlaskiego. Zależności między wysłaniem ankiet, a ich zwrotem ilustruje wykres 1.

Wykres 1. Liczba wysłanych i zwróconych ankiet

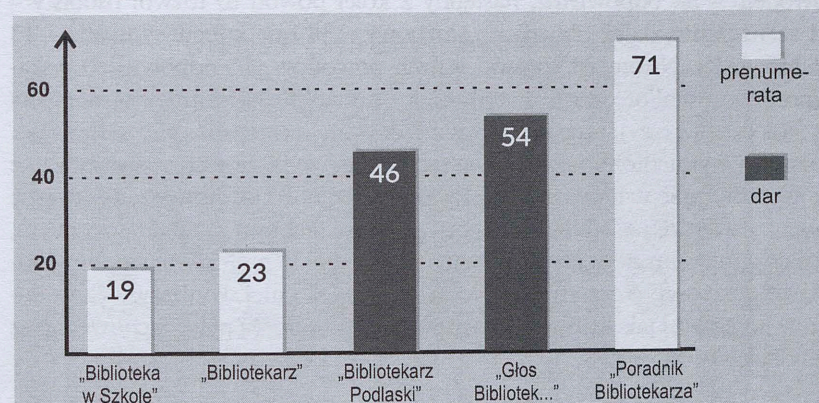
Pierwsze pytanie ankiety brzmiało: czy Biblioteka posiada wymienione niżej czasopisma zawodowe bibliotekarskie? Wskazano w nim 5 tytułów prasy bibliotekarskiej – ogólnopolskiej („Biblioteka w Szkole”, „Bibliotekarz” i „Poradnik Bibliotekarza”) i lokalnej („Bibliotekarz Podlaski” i „Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego”). Wybór taki był podyktowany potencjalną dostępnością tych czasopism dla wszystkich bibliotek. Jednakże 4 biblioteki (4,82%) zaznaczyły odpowiedź, że nie posiadają żadnego z tych tytułów. Natomiast 6 (7,23%), że posiada je wszystkie. W innych przypadkach rozkłada się to następująco: 18 bibliotek (21,69%) posiada 1 tytuł, 22 biblioteki (26,51%) – 2 tytuły prasy, 24 biblioteki (28,92%) – 3 tytuły prasy, 10 książnic (4,82%) – 4 czasopisma bibliotekarskie. Te dane ilustruje poniższy wykres i tabela.

Wykres 2. Ilość tytułów czasopism bibliotekarskich

Spółród wymienionych wyżej tytułów ich ilość w bibliotekach podlaskich przedstawia się następująco: „Bibliotekę w Szkole” posiada 19 książnic, „Bibliotekarza” – 23, „Bibliotekarza Podlaskiego” – 46, „Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego” – 54, a „Poradnik Bibliotekarza” – 71. Natomiast, jeśli chodzi o sposób pozyskiwania tych czasopism przez biblioteki, to jest on następujący: „Bibliotekę w Szkole”, „Bibliotekarza” i „Poradnik Bibliotekarza” książnice nabywają w formie prenumeraty, a „Bibliotekarza Podlaskiego” i „Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego” dostają jako dar od wydawcy, czyli Książnicy Podlaskiej. Powyższe dane prezentuje wykres 3.

Wykres 3. Ilość bibliotek, które posiadają konkretne czasopisma zawodowe i sposób ich pozyskiwania przez książnice

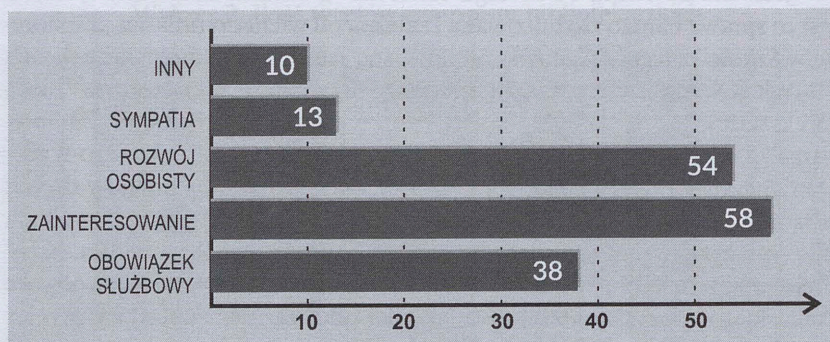

Jeśli chodzi o rok, od którego biblioteka gromadzi konkretny tytuł, to jest to sprawa bardzo zróżnicowana i zależna od wielu czynników. „Bibliotekę w Szkole” z reguły placówki biblioteczne zaczęły prenumerować w latach 90-tych XX w., lub na początku XXI w. W przypadku „Bibliotekarza” okres ten kształtuje się od lat 50-tych XX w. do pocz. XXI w. „Poradnik Bibliotekarza” z kolei niektóre biblioteki prenumerują już od początku jego wydawania, czyli od końca lat 40-tych XX w. W przypadku prenumeraty dwóch ostatnio wymienionych pism książnice w różnym okresie przystępowały do niej – praktycznie rozkłada się to na cały XX w. i po współczesne lata. Natomiast „Bibliotekarz Podlaski” i „Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego” pozyskują biblioteki jako dar od Książnicy Podlaskiej również w zróżnicowanym okresie, jednak czasowo krótszym, bo w zasadzie od

pierwszych lat XXI w. Poza tym niektóre księżnice posiadają inne tytuły prasy bibliotekarskiej. Wymieniono następujące: „Magazyn Książki” (2-krotnie), „Przegląd Biblioteczny”, „Biblioteka Centrum Informacji”, „Poradnik Instytucji Kultury”, „Zagadnienia Informacji Naukowej”, „Książka i Czytelnik”, „Folia Toruniensia”, „Roczniki Biblioteczne”. Jak widać wyżej, wybór tytułów czasopism bibliotekarskich zaproponowany w ankiecie był słuszny, wielokrotnie potwierdzony, a inne tytuły stanowią tylko pewien „margines”, które księżnice województwa podlaskiego dodatkowo posiadają.

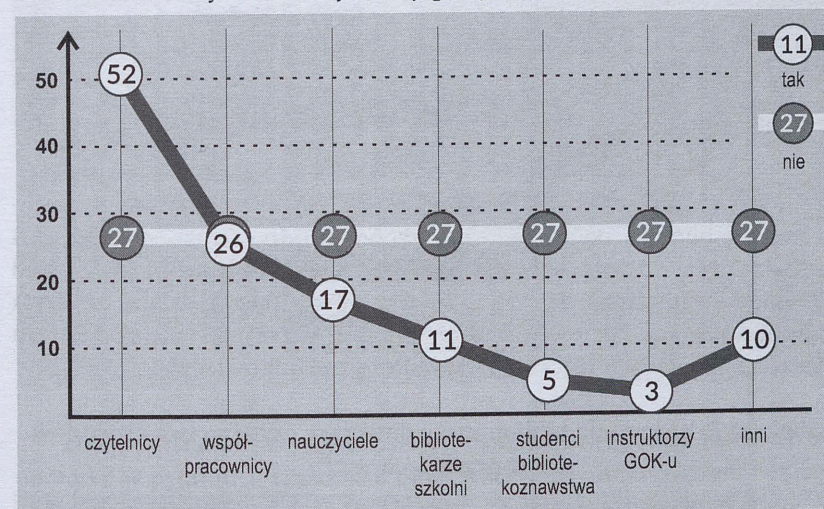
W 3 pytaniu bibliotekarze zostali poproszeni o zaznaczenie powodów, z jakich korzystają z prasy fachowej. Do wyboru było kilka odpowiedzi, można było też wskazać inną niż proponowane. Wyniki tego zagadnienia prezentują się następująco. Najwięcej osób badanych zaznaczyło odpowiedź, że z czasopism bibliotekarskich korzysta przede wszystkim z zainteresowania zawodem – 58 odpowiedzi, następny z kolei powód to rozwój osobisty – 54 zaznaczenia, dalej: obowiązek służbowy – 38 i na końcu: sympatia – 13 odpowiedzi. Natomiast spośród innych powodów (10 odpowiedzi) wskazano: lekcje biblioteczne i metody pracy z dziećmi (4-krotnie); wydarzenia biblioteczne (2 razy); fachowa pomoc (2-krotnie) i czerpanie pomysłów (2x). Poza tym wymieniono także: nowe technologie w bibliotece, rozwiązywanie problemów pracowniczych i ... przyzwyczajenie. Podsumowując tę kwestię można stwierdzić, że bibliotekarze czytają prasą fachową z zainteresowaniem, przede wszystkim ze względu na rozwój osobisty i w mniejszym stopniu obowiązek służbowy, a czasem z powodu sympatii do niej. Poniższy wykres ilustruje ilościowe i jakościowe wybory powodów czytania prasy fachowej przez bibliotekarzy.

Wykres 4. Powody, z jakich bibliotekarze korzystają z czasopism fachowych

Kolejne pytanie miało postać następującą: Czy ktoś inny poza Tobą korzysta jeszcze z czasopism bibliotekarskich? Należało też zaznaczyć, kim te inne osoby ewentualnie są. 27 ankietowanych (32,53%) odpowiedziało, że poza nimi nikt nie korzysta z prasy bibliotekarskiej, natomiast 52 osoby (62,65%) wskazały, że tak. Pozostałe 4,82% pominęły tę odpowiedź w związku z brakiem takich czasopism w bibliotece. Na pytanie, kim są osoby korzystające z czasopism najczęściej wymieniono współpracowników, czyli innych bibliotekarzy (26 odpowiedzi), dalej – nauczyciele (17), bibliotekarze szkolni (11), studenci bibliotekoznawstwa (5), instruktorzy GOK-u (3) i inni zainteresowani tematem (10). Z tego wynika, że z prasy bibliotekarskiej korzystają głównie osoby związane ze środowiskiem bibliotekarskim. Przypadkowe osoby raczej nie czytają czasopism fachowych bibliotekarzy. Powyższe dane ilustruje wykres.

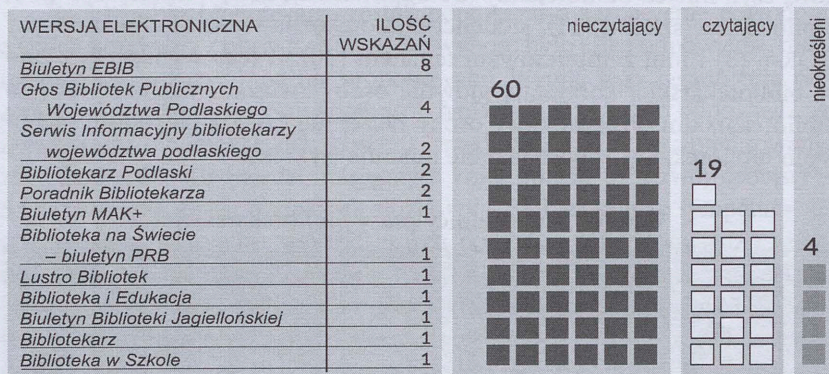
Wykres 5. Czytelnicy prasy bibliotekarskiej

Pytanie 5 brzmiało: Czy korzystasz z elektronicznych wersji czasopism zawodowych? Negatywnie odpowiedziało aż 60 ankietowanych (72,29%), pozytywnie 19 (22,89%), 4 wstrzymało się od głosu (4,82%). Poza tym bibliotekarzy poproszono o wskazanie, z jakich konkretnie portali prasowych korzystają. Wskazano następujące odpowiedzi: „Biuletyn EBIB” (8 razy), „Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego” (4), „Serwis Informacyjny bibliotekarzy województwa podlaskiego” (2),

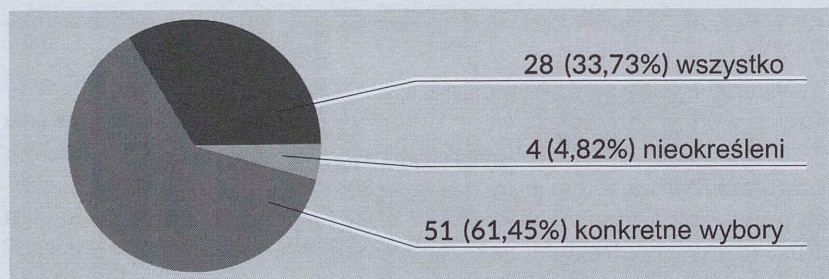
„Bibliotekarz Podlaski” (2), „Poradnik Bibliotekarza” (2). Poza tym wymieniono jednokrotnie następujące tytuły: „Biuletyn MAK+”, „Biblioteka na świecie – biuletyn PRB”, „Lustro Bibliotek”, „Biblioteka i Edukacja”, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej”, „Bibliotekarz” i „Biblioteka w Szkole”. Jak widać poziom czytelnictwa elektronicznych wersji czasopism bibliotekarskich nie jest tu zbyt wysoki – prezentuje to wykres 6.

Wykres 6. Czytelnictwo elektronicznych wersji prasy bibliotekarskiej

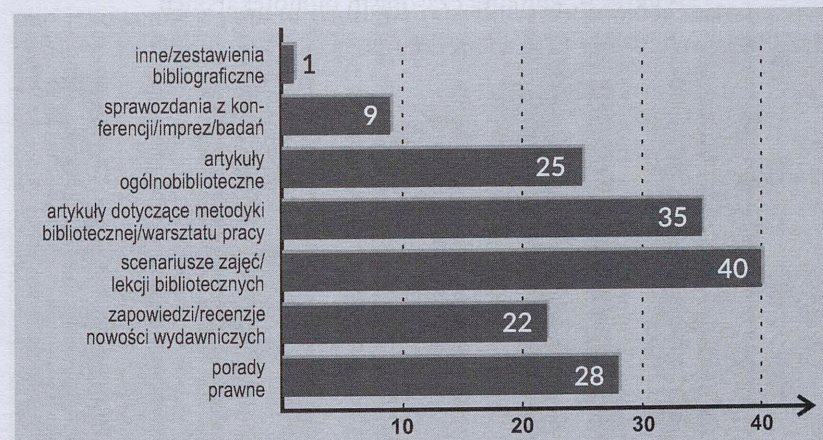
Kolejne 6 pytanie miało brzmienie: Co najczęściej czytasz w czasopiśmie bibliotekarskich? Było do wyboru 8 odpowiedzi, spośród nich 1 miała formę otwartą – można było wskazać własną definicję. Spośród 83 ankietowanych (N=100%) - 28 (33,73%) odpowiedziało, że czyta wszystko w prasie fachowej. 4 osoby (4,82%) wstrzymały się z oddaniem głosu, a 51 badanych (61,45%) wskazało różne odpowiedzi.

Wykres 7. Wskazania bibliotekarzy dotyczące czytelnictwa artykułów w prasie fachowej

W tej ostatniej grupie (konkretne wskazania) wybierano następująco. Najchętniej czytane są: scenariusze zajęć / lekcji bibliotecznych – 40 głosów; artykuły dotyczące metodyki bibliotecznej / warsztatu pracy – 35; porady prawne – 28; artykuły ogólnobiblioteczne – 25; zapowiedzi / recenzje nowości wydawniczych – 22; sprawozdania z konferencji / imprez / badań – 9. Tylko 1 osoba wskazała odpowiedź: inne, a tutaj wymieniła – zestawienia bibliograficzne. Wniosek nasuwa się taki, że bibliotekarze najchętniej w czasopiśmie zawodowych czytają artykuły metodyczne i prawnicze – co pomaga im w codziennej pracy, a najrzadziej sięgają do różnych sprawozdań. Ilustruje te dane wykres 8.

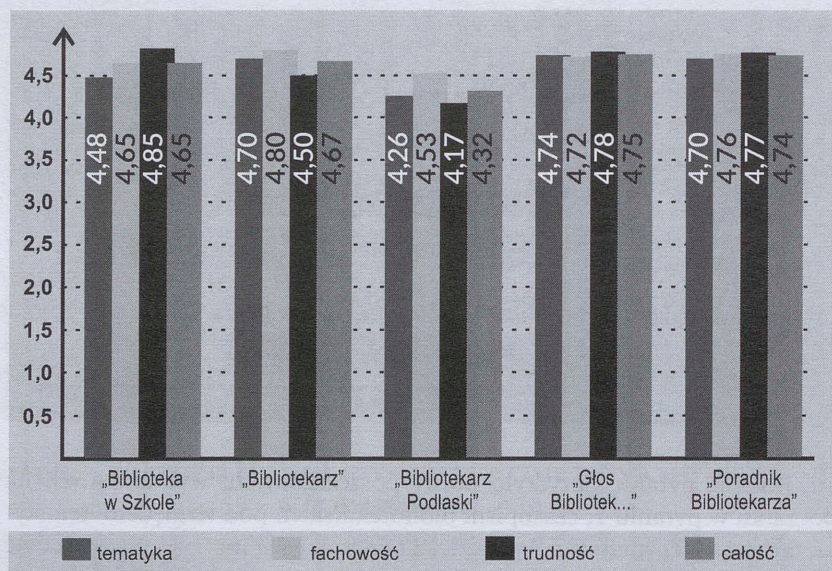
Wykres 8. Artykuły/tematy najczęściej czytane przez bibliotekarzy w prasie fachowej

Kolejne pytanie dotyczyło oceny poszczególnych, wymienionych na początku w pytaniu 1, czasopism bibliotekarskich pod względem tematyki, fachowości i trudności. W każdej z tych kategorii można było wystawić ocenę od 1-5. Pod względem tematyki najwyżej przez ankietowanych został oceniony „Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego” (średnia ocen – 4,74), na drugim miejscu ex aequo ze średnią 4,70 uplasowali się „Bibliotekarz” i „Poradnik Bibliotekarza”, trzecie miejsce zajęła „Biblioteka w Szkole” (4,48), a najniższą wartość osiągnął „Bibliotekarz Podlaski” (4,26). W kategorii fachowość najwyższe uznanie zdobył „Bibliotekarz” (ze średnią 4,80), tuż za nim znalazł się „Poradnik Bibliotekarza” (4,76), trzecie miejsce zajęła „Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego” (4,76).

go” (4,72), czwarte przypadło „Bibliotece w Szkole” (4,65), a ostatnie „Bibliotekarzowi Podlaskiemu” (4,53). Za najbardziej przystępne czasopismo uznano „Bibliotekę w Szkole” (ze średnią 4,82), drugie miejsce zajął „Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego” (4,78), a trzecie „Poradnik Bibliotekarza” (4,77), 4 miejsce przypadło „Bibliotekarzowi” (4,50), a 5 „Bibliotekarzowi Podlaskiemu” (4,17). Na koniec klasyfikacja generalna, łącząca te trzy kategorie – tematykę, fachowość i trudność. W niej najwyższe miejsce przypadło „Głosowi Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego” (4,75), tuż za nim znalazł się „Poradnik Bibliotekarza” (4,74), trzecie miejsce zajął „Bibliotekarz” (4,67), na czwartym usytuowała się „Biblioteka w Szkole” (4,65), a piąte miejsce dla „Bibliotekarza Podlaskiego” (4,32). Powyższe kwestie ilustruje wykres 9.

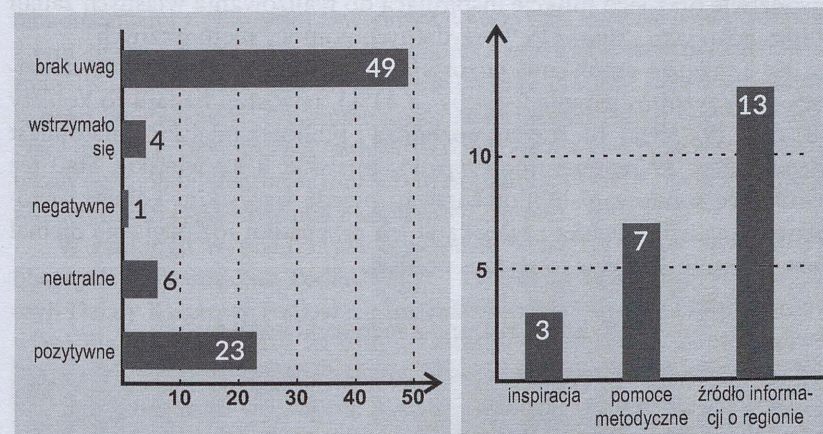
Wykres 9. Ranking czasopism bibliotekarskich

Ostatnie pytanie ankiety dotyczyło własnych uwag, spostrzeżeń na temat czasopisma redagowanego przez Dział Instrukcyjno-Metodyczny Książnicy Podlaskiej i Bibliotekę Powiatu Białostockiego - „Głosu Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego”. Żadnych uwag nie miało 49 badanych (59,03 %), 4 osoby (4,82%) wstrzymały się od oceny ze względu na brak jakichkolwiek czasopism bibliotekarskich, pozostałe – 30

(36,14%) wyraziło swoje opinie. Spośród nich 23 były pozytywne, 6 – neutralne, a 1 negatywna. Opinie nieoceniane odnosiły się do braku kolportażu „Głosu Bibliotek publicznych Województwa Podlaskiego” do bibliotek, natomiast jedyna opinia negatywna odniosła się do tego, że w „Głosie...” jest: „Brak artykułów z informacją o zmieniających się przepisach dotyczących funkcjonowania bibliotek (składnica akt i jej funkcjonowanie, kontrola zarządcza, instrukcja kancelaryjna itp.)”. Jest to chyba opinia zbyt subiektywna, gdyż takie informacje pojawiały się w czasopiśmie. Jednak wskazuje ona też, co interesuje bibliotekarzy. Opinie pozytywne można podzielić na trzy grupy. Bibliotekarze (13 osób) przede wszystkim dostrzegają wagę „Głosu...” dla środowiska bibliotekarzy województwa podlaskiego, ponieważ jest źródłem aktualnych informacji o działalności bibliotek regionu. Poza tym anketowani postrzegają to pismo jako cenne z punktu widzenia pozyskiwania pomocy metodycznych (7 osób), lub jako inspirujące dla bibliotekarzy (3 osoby). Powyższe liczby ilustruje wykres 10.

Wykres 10. Ocena „Głosu Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego”

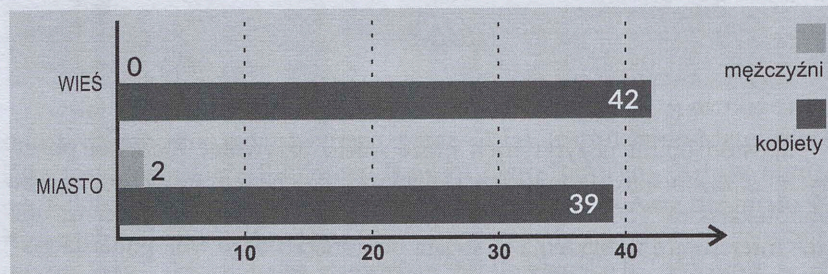
Spośród opinii pozytywnych może warto przywołać też kilka poniższych: „Czasopismo o sprawach ciekawych, dziejących się w środowisku bibliotekarskim.” „Ciekawe artykuły, przydatne pomoce metodyczne, opisane interesujące wydarzenia ze świata bibliotekarskiego woj. podlaskiego.” „Czasopismo potrzebne, informuje w skrócie o ciekawszych wydarzeniach

kulturalnych, jakie odbyły się w placówkach bibliotecznych naszego województwa. Często są to małe biblioteki. Niektóre z działań są inspiracją do organizowania podobnych zajęć w swojej placówce.” „Czasopismo pozwala na zapoznanie się z tym, co się dzieje w innych bibliotekach naszego województwa i jak to się ma do funkcjonowania naszej placówki. Pozwala na skorzystanie z wzorców i doświadczeń zawodowych innych bibliotek.” „Czasopismo upowszechnia wydarzenia i projekty organizowane przez bibliotekarzy województwa podlaskiego, inspirowane do podejmowania ciekawych projektów i poszerzania oferty własnej biblioteki. Pozwala na bycie <<na bieżąco>> z wydarzeniami organizowanymi w regionie.” „Fajnie, że jest takie czasopismo, ponieważ dotyczy naszego regionu i możemy się dużo dowiedzieć o działalności naszych bibliotek.” <<„Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego” zawiera interesujące artykuły, podejmuje aktualne tematy związane z pracą bibliotekarza i rozwojem bibliotek. Informuje o ciekawych wydarzeniach, programach i projektach.>>

Wobec powyższego należy stwierdzić, że „Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego” – ogólnie rzecz ujmując – jest postrzegany bardzo pozytywnie przez bibliotekarzy regionu. Przede wszystkim doceniają oni jego ważną rolę jako źródła informacji o działalności bibliotek w województwie oraz jego funkcję inspirującą do realizowania własnych zadań i traktują go jako „skarbnicę” przydatnych pomocy metodycznych.

Na koniec do omówienia pozostała metryczka. Spośród 83 ankietowanych mężczyzn to jedynie 2 osoby (2,41%), pozostali badani to kobiety – 81 osób (97,59%). Mężczyźni pochodzą z bibliotek miejskich, natomiast wśród kobiet 39 reprezentuje ksiąznice miejskie, a 42 wiejskie. Stąd też wynika, że sondowani bibliotekarze to przede wszystkim kobiety, natomiast genealogia miejska i wiejska w ich przypadku rozłożyła się niemal równomiernie. Ilustruje to wykres poniżej.

Wykres 11. Dane z metryczki ankiet

Jeszcze raz dziękuję wszystkim osobom, które wypełniły i odesłały ankietę. Teraz przejdźmy do podsumowania przeprowadzonych badań sondażowych. Po pierwsze, wyniki ankiet wydają się wiarygodne i miarodajne, ze względu na duży udział bibliotekarzy, którzy podjęli współpracę w tym dziele (66%) wobec wszystkich bibliotekarzy województwa podlaskiego. Dlatego też wnioski mogą realnie przysłużyć się badanej problematyce. Najbardziej popularnym pod względem akcesji pismem zawodowym w bibliotekach województwa podlaskiego jest „Poradnik Bibliotekarza”. Niewiele mniejszym zasięgiem cieszy się „Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego” i „Bibliotekarz Podlaski”. Rzadziej preferowane są „Biblioteka w Szkole” i „Bibliotekarz”. Posiadanie innych czasopism fachowych w bibliotekach regionu jest raczej marginalne.

Pisma wydawane w Książnicy Podlaskiej w Białymstoku – „Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego” i „Bibliotekarz Podlaski” przekazywane są bibliotekom terenowym jako dary, pozostałe uzyskują one w ramach prenumeraty. Z elektronicznych wydań czasopism zawodowych bibliotekarze korzystają raczej rzadko. Czytają prasę fachową przede wszystkim z powodu zainteresowania nią, również ze względu na rozwój osobisty i w mniejszym stopniu obowiązek służbowy, a czasem po prostu z sympatii do niej. Natomiast poza bibliotekarzami z czasopism zawodowych korzystają głównie osoby związane z tym środowiskiem: nauczyciele, bibliotekarze szkolni, studenci bibliotekoznawstwa i instruktorzy gok-u. Najchętniej w czasopismach fachowych czytane są przez bibliotekarzy: scenariusze zajęć / lekcji bibliotecznych i artykuły dotyczące metodyki bibliotecznej / warsztatu pracy, jak również porady prawne i artykuły ogólnobiblioteczne; w mniejszym stopniu zapowiedzi / recenzje nowości wydawniczych i sprawozdania z konferencji / imprez / badań.

W rankingu wymienionych czasopism zwyciężył „Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego” – co bardzo cieszy jego wydawców, czyli Działy Książnicy Podlaskiej: Instrukcyjno-Metodyczny i Bibliotekę Powiatu Białostockiego. Tuż za nim uplasował się „Poradnik Bibliotekarza”, 3 miejsce zajął „Bibliotekarz”, 4 – „Biblioteka w Szkole”, a 5 – „Bibliotekarz Podlaski”. Dla redakcji „Głosu...” czołowe miejsce w tym zestawieniu jest bardzo nobilitujące, tym bardziej, że również uwagi i opinie bibliotekarzy na temat tego pisma są przede wszystkim pozytywne. Ankietowani bibliotekarze docenili „bliskość” tego czasopisma wobec problemów pomocy metodycznej i jego inspirującą rolę dla własnych działań oraz pomoce metodyczne, z których mogą korzystać. Na pewno przeprowadzenie tych badań jest cenne z punktu widzenia percepcji czasopism bibliotekarskich przez środowisko bibliotekarzy województwa podlaskiego.

Wydaje się, że czytelnictwo prasy fachowej mogłoby i powinno stać na wyższym poziomie, jednak wobec współczesnych problemów ważne jest, że w ogóle ono funkcjonuje. Periodyki zawodowe powinny pomagać bibliotekarzom w pracy i jeśli tak się dzieje, to spełniają one swą rolę. Działy Książnicy Podlaskiej w Białymstoku: Instrukcyjno-Metodyczny i Biblioteka Powiatu Białostockiego jako redakcja „Głosu Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego” mają nadzieję, że dzieje się też tak w przypadku tego pisma – na co zresztą te badania mogą wskazywać i co mogą potwierdzać...

ANKIETA DLA BIBLIOTEKARZY

TEMAT: Czytelnictwo czasopism bibliotekarskich
w bibliotekach publicznych woj. podlaskiego

1. Czy biblioteka posiada wskazane niżej czasopisma zawodowe bibliotekarskie?

Tytuł czasopisma	Zaznacz [X] przy posiadaniu tytułu	Rok, od którego Biblioteka gromadzi ten tytuł	Sposób pozyskiwania (prenumerata, dar, inne)
<i>Biblioteka w Szkole</i>			
<i>Bibliotekarz</i>			
<i>Bibliotekarz Podlaski</i>			
<i>Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego</i>			
<i>Poradnik Bibliotekarza</i>			

1. Czy biblioteka posiada inne tytuły czasopism bibliotekarskich?

Jeśli tak, to jakie?

3. Zaznacz powód, z jakiego korzystasz z czasopism bibliotekarskich?

- ☐ obowiązek służbowy
☐ zainteresowanie
☐ rozwój osobisty
☐ sympatia
☐ inny (jaki?)

4. Czy ktoś inny poza Tobą korzysta jeszcze z czasopism bibliotekarskich?

- ☐ nie
☐ tak (kto?)

5. Czy korzystasz z elektronicznych wersji czasopism zawodowych?

- ☐ tak
☐ nie (z jakich?)

6. Co najczęściej czytasz w czasopismach bibliotekarskich fachowych?

- ☐ porady prawne
☐ zapowiedzi / recenzje nowości wydawniczych
☐ scenariusze zajęć / lekcji bibliotecznych
☐ artykuły dotyczące metodyki bibliotecznej / warsztatu pracy
☐ artykuły ogólnobiblioteczne
☐ sprawozdania z konferencji / imprez / badań
☐ inne (jakie?)

7. Jak oceniasz poszczególne czasopisma bibliotekarskie?

Tytuł czasopisma	Tematyka (1-5)*	Fachowość (1-5)*	Trudność (1-5)*
<i>Biblioteka w Szkole</i>			
<i>Bibliotekarz</i>			
<i>Bibliotekarz Podlaski</i>			
<i>Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego</i>			
<i>Poradnik Bibliotekarza</i>			

* Tematyka: 1 – nieciekawe, 5 – bardzo ciekawe

* Fachowość: 1 – mało fachowe, 5 – bardzo zawodowe

* Trudność: 1 – skomplikowane, 5 – bardzo przystępne

7. Własne uwagi, spostrzeżenia na temat Głosu Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego:

.....

Metryczka

Siedziba biblioteki	
Wieś	Miasto
Płeć	
Kobieta	Mężczyzna

Dziękuję za wypełnienie ankiety.

Grzegorz Zys
Książnica Podlaska

Komputeryzacja bibliotek województwa podlaskiego – stan na 30.06.2016

Wszechobecność komputerów i Internetu stała się jednym z symboli współczesności i dziś trudno sobie wyobrazić świat bez nowych technologii. Bibliotekarze, starający się od wieków porządkować rzeczywistość, włączyli się w proces technologiczny, wykorzystując go również w swojej codziennej pracy. Procesy komputeryzacji czynności bibliotecznych, obecne w bibliotekarstwie od kilkunastu (kilkudziesięciu?) lat, w końcu nabrały dużego przyspieszenia i trudno dziś spotkać bibliotekę, choćby najmniejszą, bez komputera.

W 2016 r. wśród podlaskich bibliotek została przeprowadzona *Ankieta nt. stanu komputeryzacji bibliotek publicznych w województwie podlaskim*. Poprzednie takie badanie miało miejsce w 2011 r., w wyniku którego dokonano również porównania stanu komputeryzacji i usług elektronicznych w podlaskich bibliotekach publicznych za lata 2004-2011¹.

Celem obecnej ankiety było ukazanie postępu, jaki dokonał się w podlaskich bibliotekach w dziedzinie komputeryzacji procesów bibliotecznych. Wypełnioną ankietę odesłało 91 bibliotek (tj. 78,4% bibliotek terenowych), co pozwoliło zebrać dane ze 172 placówek bibliotecznych². Uzupełniającym źródłem danych do analizy były cyfrowe sprawozdania roczne. Ankieta nie obejmowała Książnicy Podlaskiej.

Liczba komputerów³

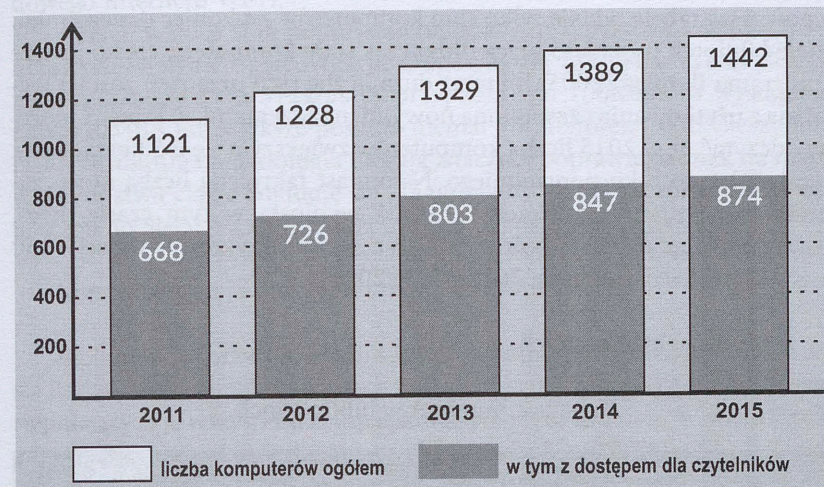
Poniższy wykres obrazuje systematyczny wzrost liczby komputerów w podlaskich bibliotekach w ostatnich 5 latach.

¹ Grzegorz Zys, *Komputeryzacja bibliotek województwa podlaskiego: stan na 31.XII.2011*, Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego, 2013, nr 1(11), s. 7-16.

² Placówka = biblioteka + filie.

³ Dane w punkcie *Liczba komputerów* na podstawie rocznych sprawozdań cyfrowych, pozostała część analizy w oparciu o otrzymane ankiety.

Wykres 1. Ogólna liczba komputerów

Biblioteki dysponują coraz większą ilością sprzętu komputerowego, wzrasta również liczba urządzeń dostępnych użytkownikom bibliotek. Również bibliotekarze wykorzystują większą liczbę komputerów na własne potrzeby. Procent komputerów dostępnych czytelnikom w stosunku do ogółu sprzętu pozostaje w omawianym okresie mniej więcej stały i kształtuje się on na poziomie ok. 60%.

Tabela 1. Liczba komputerów

ROK	2011	2012	2013	2014	2015
liczba komputerów ogółem	1121	1228	1329	1389	1442
na 1 placówkę	4,52	5,01	5,42	5,74	5,98
w tym z dostępem dla czytelnika	668	726	803	847	874
z dostępem do Internetu dla czytelnika	645	683	702	821	857
% komputerów dostępnych dla czytelników do ogółu komputerów	59,6%	59,1%	60,4%	61,0%	60,6%

Liczby z ostatnich dwóch lat sugerują, że proces „nasylenia” sprzętem komputerowym w bibliotekach nieco zwalnia. Należy tu jednak pamiętać, iż powyższa tabela oddaje tylko stan komputerów na koniec danego roku. Wiele bibliotek posiadało przez długi czas stare komputery, często jeszcze z programu Ikonk@ (2005r.!) i teraz duża liczba tych urządzeń została wycofana z użytkowania i zastąpiona nowymi urządzeniami. Z Tabeli 1 możemy odczytać, iż w 2015 liczba komputerów zwiększyła się o 53 urządzenia w stosunku do roku poprzedniego. Natomiast faktyczna liczba nowo zainstalowanych w bibliotekach urządzeń wyniosła w tym czasie dwu-, a uwzględniając pierwsze półrocze 2016 r., nawet trzykrotnie więcej – 160 nowych urządzeń w okresie 2015-30.06.2016⁴.

Internet w bibliotekach

Tabela 2. Internet w bibliotekach

DOSTĘP DO INTERNETU	OGÓŁEM	miasto		wieś	
		biblioteki	filie	biblioteki	filie
placówki z dostępem do Internetu	159	35	14	55	55
placówki z dostępem do Internetu dla czytelników	149	33	13	52	51
placówki z bezprzewodowym dostępem do internetu dla czytelników z własnymi komputerami	102	24	9	39	30

Placówek z dostępem do Internetu jest 159 (z 172 ujętych w ankiecie), co stanowi 92,4% wszystkich placówek, które odpowiedziały na ankietę. Tylko w jednej bibliotece gminnej nie ma dostępu do Sieci. Nie posiada go również 13 filii zlokalizowanych na wsi. Nieco mniej placówek bibliotecznych udostępnia Internet czytelnikom – 149, tj. 93,7% placówek posiadających łącza internetowe. Wynika to z dwóch przyczyn:

- braku komputerów - stare urządzenia zostały wycofane i nie zostały jeszcze zastąpione,
- słabych łącz internetowych.

⁴ Dane z 91 ankiet, 172 placówek.

W ponad stu placówkach mamy możliwość skorzystania z bezprzewodowego Internetu Wi-Fi.

Ankietowani zostali poproszeni o podanie przepustowości łączy internetowych w swoich placówkach. Odpowiedzią był pełen zakres dostępnych możliwości: od 512kb/s (3 przypadki) do 100Mb/s (6 wystąpień). Łącze 10Mb/s lub większe posiada niemal 90 bibliotek i filii. Cieszy fakt, iż infrastruktura i technologia ulegają znacznej poprawie, jednak na mapie województwa ciągle znajdują się „białe plamy” i ograniczone możliwości dostępu do Sieci. Na szczęście są to coraz rzadsze przypadki.

Komputeryzacja katalogu i usług bibliotecznych

Biblioteki w coraz większym stopniu automatyzują swoje usługi. Wzrasta liczba placówek bibliotecznych komputeryzujących swoje katalogi i udostępniających je wszystkim zainteresowanym przez Internet. W wielu bibliotekach zbiory są już skatalogowane elektronicznie w 100%.

Tabela 3. Programy biblioteczne używane w bibliotekach⁵

nazwa oprogramowania	liczba placówek bibliotecznych		w tym 100% skomputeryzowanego katalogu	
	biblioteki	filie	biblioteki	filie
LIBRA	6	2	3	2
MAK	9	13	3	8
MAK+	50	30	20	16
SOWA	3	3	1	3
KoBi	1	-	1	-
RAZEM	69	48	28	29

Wśród bibliotek, które odpowiedziały na ankietę 69 komputeryzuje swoje katalogi, co stanowi 59% ogółu zgłoszeń. Wszystkich placówek (bibliotek i filii) pracujących w systemach bibliotecznych jest 117. Niemal połowa z nich – 57 posiada skomputeryzowany katalog w 100%.

⁵ Dane z odesłanych ankiet.

Tabela 4. Placówki wykorzystujące programy biblioteczne w wybranych latach 2004-2016⁶

ROK	2004	2006	2008	2010	2016
liczba placówek wykorzystująca program biblioteczny	44	50	64	116	155
% placówek wykorzystujących program biblioteczny	17,12%	20,00%	25,91%	46,77%	64,32%
liczba placówek mająca skomputeryzowany katalog w 100%	0	3	4	13	61
% placówek mających 100% katalogu komputerowego w stosunku do placówek komputeryzujących się	0,00%	6,00%	6,25%	11,21%	39,35%

Rozszerzając informacje pozyskane z ankiet o dane ze sprawozdań rocznych, a więc dysponując wiadomościami dotyczącymi ogółu podlaskich bibliotek, liczba placówek wykorzystujących program biblioteczny wynosi ponad 60%.

100% skomputeryzowania katalogu elektronicznego znajdziemy w 61 placówkach – jest to wynik ponad czterokrotnie lepszy niż w poprzednim badaniu przeprowadzonym w 2010 r., kiedy to pełny katalog elektroniczny deklarowało 13 placówek.

Do rozwoju komputeryzacji mocno przyczynił się program Kultura+ zainicjowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Jednym z jego elementów było powstanie nowoczesnego programu bibliotecznego MAK+, który miał zastąpić stary i nierozwijany już program Biblioteki Narodowej – MAK. Stworzył on nowe możliwości dla bibliotek i pozwolił na przyspieszenie procesów komputeryzacji.

Program Kraszewski – Komputery dla Bibliotek ma również za zadanie, oprócz zakupu nowych komputerów, wspomaganie bibliotek w opisywanej dziedzinie. Pierwsze dwie edycje programu miały w swoich założeniach wykonanie przez biblioteki pełnego katalogu elektronicznego. Czas na wykonanie tego zadania był ustalony na 2 lata. Kolejne edycje nie były już tak rygorystyczne, niemniej wymóg komputeryzowania katalogów był,

⁶ Dane z całego województwa na podstawie sprawozdań rocznych oraz poprzednich badań.

a właściwie nadal jest, gdyż 4 edycja programu zainicjowana jesienią 2016 r., ten warunek podtrzymuje.

Skomputeryzowane czynności biblioteczne

Ankietowani zostali poproszeni o podanie, które czynności biblioteczne są wspomagane przez biblioteczny system komputerowy.

Tabela 5. Skomputeryzowane czynności biblioteczne

	udostępnianie katalogu na miejscu	udostępnianie katalogu w Internecie	rejestracja wypożyczeń w systemie	udostępnianie konta czytelnika	inwentarze elektroniczne	skontrolowanie wspomagane programem
liczba bibliotek	52	43	32	19	25	23
% do ogółu odpowiedzi	75%	62%	46%	28%	36%	33%

Część wymienionych w Tabeli 5 czynności jest dostępna i niezależna od kompletności katalogu elektronicznego. Możemy udostępniać czytelnikom, zarówno na miejscu jak i on-line, cząstkowe katalogi, które są w trakcie tworzenia. Podobnie sytuacja ma się z inwentarzami elektronicznymi – mogą być one prowadzone od dowolnego momentu komputeryzacji biblioteki. Pozostałe wymienione czynności zaleca się wprowadzać przy skomputeryzowaniu większości, bądź nawet całości katalogu.

52 biblioteki udostępniają swoje katalogi na miejscu, co stanowi 3/4 bibliotek użytkujących programy biblioteczne. Dostępność katalogu on-line deklaruje 43 gminy (62%), a niemal połowa (46% – 32 biblioteki) rejestruje wypożyczenia przez system komputerowy. W 19 gminach udostępniono czytelnikom zdalny dostęp do konta bibliotecznego. 25 prowadzi elektroniczne inwentarze. 1/3, czyli 23 biblioteki wspomagała proces kontroli księgozbioru przez system biblioteczny.

W punkcie powyższym udostępnienie bazy katalogowej on-line zostało potraktowane w większości wypadków jako udostępnianie jej na własnej stronie⁷. Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż w przypadku bibliotek użytkujących program MAK+ biblioteka nie musi sama udostępniać własnej bazy katalogowej na stronie internetowej (aczkolwiek jak najbardziej może to robić), by jej katalog był dostępny on-line – zasoby wszystkich

⁷ Rozumianej tu szerzej jako: własnej, urzędu gminy czy też GOKu.

bibliotek użytkujących ten program są dostępne w Internecie na stronie <http://www.szukamksiązki.pl/>⁸.

Tworzenie baz danych

Bazy danych, inne niż katalogowe tworzą 4 biblioteki. Są to kartoteki regionalne w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Kolnie, Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy Łapy, Miejskiej Bibliotece Publicznej w Łomży oraz Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Marii Konopnickiej w Suwałkach. W tej ostatniej dostępna jest również kartoteka zagadnieniowa.

Strony internetowe

Posiadanie własnej strony bibliotecznej deklaruje 27 bibliotek. Ponadto 12 połączonych placówek posiada stronę wspólną z ośrodkiem kultury. 25 kolejnych bibliotek możemy znaleźć na stronach gmin. Są to z reguły krótkie informacje o bibliotece, godziny jej otwarcia oraz kontakt.

Wykorzystanie elektronicznych kanałów komunikacji w kontaktach z czytelnikami (poza pocztą e-mail) kształtuje się w następujący sposób:

- Skype – 11 bibliotek,
- Gadu-Gadu – 5 bibliotek,
- Formularz kontaktowy na stronach WWW – 14 bibliotek.

Ponadto biblioteki coraz częściej są obecne w mediach społecznościowych. Zdecydowanym liderem jest tu Facebook⁹, na którym to portalu swoją obecność zaznacza 56 bibliotek (co stanowi 61,5% ankietowanych). Pojedyncze biblioteki posiadają profile na innych portalach.

Tabela 6. Obecność bibliotek na portalach społecznościowych

portal	liczba bibliotek
Facebook	52
Twitter	1
Google+	1
Instagram	3
Pinterest	1

⁸ Polskie „ogonki” w nazwie strony nie są pomyłką.

⁹ Nie na darmo ma „książkę” w nazwie.

Obecność na Facebooku jest elementem promocji biblioteki oraz jednym ze sposobów komunikacji z czytelnikami i dotarcie do młodych użytkowników, którzy niemal nie rozstają się z komputerem bądź telefonem.

W ostatnich latach obserwujemy wzmożoną aktywność podlaskich bibliotek w dziedzinie komputeryzacji procesów bibliotecznych. Coraz więcej placówek komputeryzuje swoje katalogi, udostępnia je w Internecie, aktywnie uczestniczy w cyfrowym świecie. Wpływ na ową poprawę miał m.in. udział w ogólnopolskich projektach: Programie Rozwoju Bibliotek (brało w nim udział 51 podlaskich bibliotek), programie Kraszewski – Komputery dla Bibliotek (27 bibliotek w 3 edycjach) oraz programie Biblioteka+Infrastruktura Bibliotek (w latach 2010–2015 – 7 bibliotek). Cieszy fakt, że podlaskie biblioteki rozwijają się również w kierunku komputeryzacji oraz aktywnie uczestniczą w ogólnopolskich projektach, pozyskując dodatkowe środki na rozwój i działalność na rzecz użytkowników.

Ankieta nt. stanu komputeryzacji bibliotek publicznych
w województwie podlaskim
Stan na dzień 30 czerwca 2016 r.

w rubryki oznaczone * (gwiazdka) proszę wpisać X lub 1

Biblioteki publiczne woj. podlaskiego (podaj liczbę)				
	Miasto		Wieś	
	B	F	B	F
Biblioteki z dostępem do Internetu				
Podaj przepustowość łączki internetowych (np.: 1 Mbit/s itd.)				
Placówki z dostępem do Internetu dla czytelników				
Placówki z płatnym dostępem do Internetu dla czytelników				
Placówki z bezprzewodowym dostępem do Internetu dla czytelników z własnymi komputerami				
Podaj łączną liczbę komputerów dostępnych dla czytelników (Internet, bazy danych, katalogi, inne usługi)				
Liczba komputerów z dostępem do Internetu dla czytelników				
Podaj ile komputerów ogółem zainstalowano w latach 2015-2016				

Biblioteki posiadające stronę internetową	
adres:	
własna*	
wspólna np. z GOK*	
wizytówka na stronie gminy*	

Programy biblioteczne		
Nazwa oprogramowania	Liczba placówek bibliotecznych	% skomputeryzowania katalogu (szacunkowo)
LIBRA		
MAK		
MAK+		
MATEUSZ		
SOWA		
inny:		

Skomputeryzowane czynności biblioteczne*						
Program	Udostępnienie katalogu na miejscu w bibliotece	Udostępnienie katalogu w Internecie	Rejestracja wypożyczeń w systemie bibliotecznym	Udostępnienie konta czytelnika przez Internet (prolongata, zamawianie)	Inwentarze elektroniczne	Skutrum wspomaganie programem komputerowym
LIBRA						
MAK						
MAK+						
MATEUSZ						
SOWA						
inny:						

Tworzenie baz danych - bibliograficznych i innych*		jakie	
--	--	-------	--

Wykorzystanie komunikatorów*	
Skoype	
Gadu-Gadu	
Formularz kontaktowy na stronie WWW	

Profile na portalach społecznościowych*	
Facebook	
Twitter	
Google+	
Instagram	
Pinterest	

Joanna Trusiuk
Książnica Podlaska

Formy aktywizacji użytkowników dorosłych w bibliotekach publicznych województwa podlaskiego w 2015 r.

Główną ideą bibliotek publicznych w Polsce, wzorowaną na bibliotekarstwie zagranicznym (np. skandynawskim) jest obecnie maksymalne otwarcie się na użytkownika, który przychodzi do placówek bibliotecznych nie tylko wypożyczyć książki lub skorzystać z czytelni, ale również przyjemnie i pożytecznie spędzić wolny czas. Bogata oferta edukacyjna i kulturalna bibliotek obejmuje w szczególności promocję wiedzy o regionie, popularyzację kultury lokalnej, rozwijanie talentów i zainteresowań, upowszechniania literatury, książki i czytelnictwa oraz wiele innych inicjatyw, realizowanych zgodnie z potrzebami społeczności lokalnej.

Również biblioteki województwa podlaskiego starają się wychodzić naprzeciw potrzebom i aspiracjom środowiska lokalnego, doskonałą i rozszerzają ofertę swoich usług, aby stać się lubianym i popularnym miejscem spotkań, wymiany poglądów, atrakcyjnego spędzenia wolnego czasu, tj. prawdziwym ośrodkiem życia lokalnego.

Na początku 2016 r. Dz. I.-M. KP sporządzając analizę opisową z działalności bibliotek woj. podlaskiego, poprosił biblioteki terenowe o przesłanie najciekawszych działań zrealizowanych w 2015 r. na rzecz użytkowników dorosłych, celem prezentacji tych pomysłów i inicjatyw w naszym czasopiśmie zawodowym. Poniżej zamieszczono wybrane działania na rzecz aktywizacji użytkowników dorosłych, zrealizowane w 2015 r., w bibliotekach publicznych naszego województwa (sposób przedstawienia zawiera układ powiatowy). Przedstawione inicjatywy bibliotek nie uwzględniają spotkań autorskich.

Mamy nadzieję, że wymienione działania będą inspiracją dla innych bibliotek do powielenia podobnych przedsięwzięć na własnym terenie.

Powiat augustowski

- projekt Fundacji Orange: akcja e-motywacja (odbyło się 5 spotkań on-line w formie videokonferencji skierowanych do seniorów); (m. Augustów),
- spotkania dla seniorów z Augustowskiego Klubu Literackiego i nie tylko ph. „Niedzielne pogwarki poetyckie przy herbatce” (m. Augustów),
- spotkanie dla najbardziej aktywnych czytelników podczas Dnia Animatora Kultury (gm. Żarnowo),
- projekt dla społeczeństwa lokalnego „Kreatywna paczka” (gm. Sztabin).

Powiat białostocki

- akcje e-motywacja – projekt realizowany przez Fundację Orange (Łapy, Turośń Kościelna, Juchnowiec Kościelny),
- spotkania pt. Kawiarenki Obywatelskie w ramach projektu „Wspólna przestrzeń, wspólna sprawa”, realizowane przez MBP w Supraślu – partnera projektu (wnioskodawca – Centrum Kultury w Supraślu); (Supraśl),
- spotkania twórców i artystów pt. „Razem o naszym miejscu” (Juchnowiec),
- konkurs rysunku satyrycznego „Bibliotekarz na wesoło” (Juchnowiec Kościelny),
- akcje „Senioralnie ale fajnie” w ramach współpracy z Fundacją ProAnima (Łapy),
- konkurs powiatowy „Kwiaty literackie powiatu białostockiego” (udział 15 gmin powiatu białostockiego),
- prelekcje tematyczne: Artur Gawel „Dawne obrzędy związane z kończącym się karnawałem, a rozpoczynającym się okresem Wielkiego Postu” (Dobrzyniewo Duże), dr Małgorzata Iwanowicz – „O tolerancji, zapomnieniu i nadziei” (Dobrzyniewo Duże) oraz „Słońce świeci dla wszystkich” (Turośń Kościelna),
- debaty: „Kompetencje społeczności lokalnych potrzebne do rozwoju osobistego i zawodowego” (Wasilków), „Kompetencje przyszłości – jak rozwinąć nasze skrzydła?” (Juchnowiec Kościelny),
- festyny gminne (6 gmin pow. białostockiego),
- szkolenia komputerowe dla dorosłych (5 gmin),
- warsztaty „Wypalanie w drewnie” (Choroszcz).

Powiat bielski

- wykłady na temat zdrowia (m. Bielsk Podlaski),
- warsztaty z rękodzieła ludowego (m. Bielsk Podlaski),
- montaż słowno-muzyczny m.in. „Miłość nie jedno ma imię”, „Święty Jan Paweł II – apostoł miłości” (m. Bielsk Podlaski),
- wydawanie gazety gminnej „Boćkowiak” przy współpracy z czytelnikami biblioteki (Boćki),
- rajd *Odjazdowy Bibliotekarz* (Boćki, Orla),
- Mikołajki dla całej rodziny (Boćki),
- warsztaty florystyczne (gm. Brańsk),
- Lokalna Grupa Kodowania (Orla),
- szkolenia komputerowe dla dorosłych (Wyszki),
- spotkania seniorów z przedstawicielami Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku w ramach projektu „Akademia Seniora” (Wyszki).

Powiat grajewski

- warsztaty komputerowe dla seniorów (Szczuczyn),
- cykl „Spotkań z historią” (Szczuczyn).

Powiat hajnowski

- spotkania integracyjno-szkoleniowe (m. Hajnówka),
- Dzień Białej Laski – prezentacja usług Miejskiej Biblioteki Publicznej w Hajnówce dla osób niewidomych i niedowidzących (m. Hajnówka),
- spotkania edukacyjne połączone z prezentacjami multimedialnymi dla członków Hajnowskiego Koła Niewidomych i Niedowidzących (m. Hajnówka),
- spotkania edukacyjne połączone z prezentacjami multimedialnymi dla podopiecznych Aresztu Śledczego (m. Hajnówka),
- szkolenia komputerowe przeciwdziałające wykluczeniu cyfrowemu pokolenia 50+ (m. Hajnówka),
- webinaria E-motywacja (m. Hajnówka),
- rajd rowerowy im. plut. B. Bierwiazonka (m. Hajnówka),
- warsztaty twórcze i kulinarne (Dubicze Cerkiewne),
- wieczór kolęd (Dubiny),
- występ grupy teatralnej (Dubiny),
- spotkania seniorów w ramach akcji e-motywacja (Dubiny),
- warsztaty rękodzielnicze (Dubiny),

- pokaz filmów o zwierzętach żyjących w Puszczy Białowieskiej oraz koncert barda Żmiciera Wojcieszewicza (Narew),
- warsztat gotowania dla dorosłych w ramach projektu „Było, jest i będzie ...” - dofinansowany z programu „Działaj Lokalnie –VIII” (Narew),
- warsztaty pisankarskie (Narew),
- koncert zespołu NAVI w ramach XXII Festiwalu „Jesień bardów” – „Bardowska jesień” (Narew).

Powiat kolneński

- warsztaty komputerowe dla seniorów (m. Kolno),
- warsztaty florystyczne (m. Kolno),
- impreza „Teatr przy Stoliku” (m. Kolno),
- rajd rowerowy (Czerwone).

Powiat łomżyński

- nieodpłatnie udostępniano (na miejscu i zdalnie) publikacje, które zostały wykupione przez konsorcjum podlaskich bibliotek na platformie IBUK LIBRA (m. Łomża),
- koncert łomżyńskich muzyków Roberta Wieczorka i Grzegorza Sekmistrza pt. *Piosenki z serca* (m. Łomża),
- IV łomżyńska *Noc muzeów* (nocne udostępnianie zbiorów, spotkanie autorskie, kiermasz, konkurs, wystawa); (m. Łomża),
- XVI edycja *Czerwcowego Konkursu Jednego Wiersza – Łomża 2015* (m. Łomża),
- impreza plenerowa *Narodowe czytanie Lalki Bolesława Prusa* (warsztaty plastyczne, kiermasz, wystawa); (m. Łomża),
- projekt Fundacji *Teraz Książka* oraz Księgarni Matras ph. *CzytaMy!* – patronujących akcji *Zawieszany autobus*, promującej poezję (m. Łomża),
- Walentynki w Klubie Seniora (m. Łomża),
- spotkania czytelników niewidomych i niedowidzących, członków PZN z pracownikami Urzędu Skarbowego w Łomży (m. Łomża),
- *Weekendowe spotkania z audiobookiem* dla osób niewidomych (m. Łomża),
- spotkania biblioterapeutyczne dla uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej (m. Łomża),
- spotkania w Klubie Seniora MOPS (m. Łomża),
- spotkania z psychologiem na temat samoakceptacji i choroby Alzheimera (m. Łomża),

- spotkania ph. *Pogodne popołudnia* w domu osób starszych lub niepełnosprawnych (m. Łomża),
- zajęcia ruchowo-taneczne dla seniorów, prowadzonych przez instruktorkę fitness (m. Łomża),
- zajęcia dla osób w wieku 50+ z zakresu podstaw obsługi komputera i Internetu (m. Łomża),
- spotkania w ramach projektu Fundacji Orange pn. *Akcja: e-motywacja. Seniorzy rock'ują* (m. Łomża),
- spotkanie członków PZN z okazji Dnia Białej Laski (m. Łomża),
- spotkania seniorów (Jedwabne),
- warsztaty komputerowe (Podgórze),
- warsztaty wykonywania ozdób świątecznych (Podgórze),
- impreza z okazji Dnia Kobiet (Miastkowo),
- warsztaty wykonywania ozdób świątecznych (Wizna).

Powiat moniecki

- imprezy z okazji Dnia Babci i Dziadka, Dnia Kobiet (Knyszyn),
- zajęcia z obsługi komputera i wykorzystania Internetu dla osób 50+ w ramach projektu „Polska cyfrowa równych szans” – Wolontariusz Latarnik Polski Cyfrowej (Mońki, Jaświły, Krypno),
- warsztaty Klubów Kobiet „Twórcze Jaświlanki” (Jaświły),
- Uniwersytet Trzeciego Wieku (Mońki),
- Turniej Wiedzy o Mońkach (Mońki),
- zajęcia z nauki języka angielskiego (Mońki),
- projekt „Akcja e-motywacja” Fundacji Orange (Krypno),
- projektu „Krypniański Festiwal Smaków” (Krypno).

Powiat siemiatycki

- cykl spotkań ph. „Wieczór Seniora” (Dziadkowice),
- spotkanie z Kasztelanem na Zamku w Kiermusach nt. staropolskie zwyczaje związane z tłustym czwartkiem (Mielnik),
- warsztaty dla rodziców: „Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały? Jak rozmawiać z nastolatkami?” (Mielnik),
- spotkanie z okazji Dnia Kobiet – występ zespołu Tańca Flamenco ROSA TARDIA, działającego przy Akademii Plus 50 w Białymstoku (Mielnik),
- spotkania dla kobiet (Jak zachować młodość i odzyskać zgrabną sylwetkę na lato; Festiwal maseczkowy – wypróbuj maseczkę Tiande i zobacz jak zmienia się Twoja twarz); (Mielnik),

- spektakl „BERNARDA” Federico Garcia Lorki w wykonaniu teatru „WBREW” (Mielnik),
- koncert plenerowy „Chopin nad Bugiem 2015” (Mielnik),
- warsztaty komputerowe (Mielnik),
- spotkanie wigilijne dla mieszkańców (Mielnik),
- warsztaty plastyczne dla Koła Emerytów i Rencistów (Milejczyce),
- warsztaty plastyczno-rękodzielnicze dla osób dorosłych (Perlejewo),
- szkolenia komputerowe (gm. Siemiatycze),
- imprezy cykliczne ph. Głosy pokoleń – Siemiatycze lata 60. i 70. oraz Siemiatycze lata 80 i 90 (m. Siemiatycze),
- Dzień Kobiet w bibliotece – spotkanie z kosmologami (m. Siemiatycze),
- rękun ludowy – spotkanie z Aliną Dębową (m. Siemiatycze),
- Narodowe Czytanie Lalka B. Prusa (m. Siemiatycze),
- kiermasz świąteczny – Warsztaty Terapii Zajęciowej (m. Siemiatycze).

Powiat sokółski

- „Akcja: e-motywacja” – wideospotkania dla osób starszych (Sokółka, Dąbrowa B.),
- zajęcia manualno-rękodzielnicze (Szudziałowo, Korycin),
- warsztaty z pedagogiem i konsultantem CEN (Sokółka),
- „Bezpieczny Senior” – spotkanie z przedstawicielem policji (Sokółka),
- „Narodowe czytanie” – integracja różnych grup społecznych (Dąbrowa Biał.),
- współpraca z Uniwersytetem Trzeciego Wieku (Sokółka, Dąbrowa Biał.).

Powiat suwalski

- IX edycję konkursu literackiego „Suwalskie limeryki latem” (m. Suwałki),
- Festiwal Fantastyki „Portal Północny-Wschód” (m. Suwałki),
- konkurs kulinarny i słodkie spotkanie „Obłędna herbatka u Kapelusznika” (m. Suwałki),
- „Plebiscyt Kryształowego Klucza” na najpopularniejszego pisarza fantastyki polskiej (m. Suwałki),
- akcja „Odjazdowy Bibliotekarz” (m. Suwałki),
- Noc Bibliotek „Czarno na białym” (m. Suwałki),
- debata lokalna „Kompetencje przyszłości – jak rozwinąć nasze skrzydła?” (zorganizowana we współpracy z Instytutem Badań

- nad Gospodarką Rynkową i Fundacją Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego); (m. Suwałki),
- patronat nad działalnością lokalnego Zespołu Ludowego „Zajączkowiaki” z Zajączkowa, którego członkami są osoby dorosłe (Bakałarzewo),
- konferencja „Jaćwingowie – zapomniani wojownicy”, „Piknik Jaćwieski, czyli spotkanie z historią” (Jeleniewo),
- warsztaty malowania i zdobienia pisanek oraz wykonywania dekoracji (m.in. quiling); (Płociczno-Tartak),
- wykonywanie ozdób świątecznych (min. zdobienie bombek metodą decoupage); (Płociczno-Tartak).

Powiat wysokomazowiecki

- szkolenie dla osób w wieku 45+ z zakresu podstaw komputera i Internetu (Czyżew).
- Konkurs ph. „Palma Wielkanocna” dla użytkowników dorosłych (Czyżew),
- kurs komputerowy dla seniorów (Wysokie Mazowieckie),
- program Funmedia pn. „Funpakiet dla bibliotek” (Wysokie Mazowieckie),
- projekt Fundacji Orange dla Bibliotek pn. „Akcja e-motywacja” (Wysokie Mazowieckie),
- piknik rodzinny (Sokoły),
- festyn „Waniewo – Odpust – Natura” (Sokoły),
- „Akcje e-motywacja” (Sokoły).

Powiat zambrowski

- „Akcja: e-motywacja” (m. Zambrów)

SPRAWOZDANIA I RELACJE

Joanna Trusiuk
Książnica Podlaska

PROaktywnie z biblioteką – projekt szkoleniowy 2016

W pierwszej połowie 2016 r. Dział Instrukcyjno-Metodyczny Książnicy Podlaskiej zaprosił bibliotekarzy woj. podlaskiego na szkolenia, realizowane w ramach programu dotacyjnego Instytutu Książki „Szkolenia dla bibliotekarzy 2016”. Po raz kolejny pozyskano dofinansowanie na organizację projektu szkoleniowego ph. *PROaktywnie z biblioteką*, który uzyskał najwyższą ocenę, wśród wszystkich projektów, zgłoszonych do Instytutu Książki przez biblioteki wojewódzkie.

Główną ideą zadania było poznanie przez bibliotekarzy i przećwiczenie nowoczesnych form pracy z młodym użytkownikiem biblioteki: technik kreatywnego myślenia, metod aktywizujących wspólne działania proekologiczne i prospołeczne, nowoczesnej edukacji medialnej i regionalnej.

Zaplanowane w ramach przedsięwzięcia formy doskonalenia zawodowego adresowane były do bibliotekarzy pracujących z użytkownikiem dziecięcym i młodzieżowym. Zrealizowane zajęcia – teoretyczne i warsztatowe – miały na celu: zwiększenie kompetencji zawodowych i twórczego potencjału osobowego uczestników oraz poszerzenie wiedzy z zakresu nowych technologii.

Tegoroczna tematyka szkolenia była efektem diagnozy potrzeb podlaskich bibliotekarzy, którzy są zainteresowani głównie pogłębieniem wiedzy i umiejętności z zakresu tworzenia nowoczesnych, atrakcyjnych

i innowacyjnych ofert, dopasowanych do potrzeb dzieci i młodzieży. Szkolenia umożliwiły uczestnikom przygotowanie takich zajęć w bibliotece dla tej grupy czytelników, które pobudzą ich do postawy proaktywnej, proekologicznej, prospołecznej, twórczego współdziałania, podejmowania inicjatyw.

Zainteresowanie doskonaleniem zawodowym było bardzo duże, ze względu na ograniczoną liczbę miejsc, z 6 warsztatów, które zrealizowano od kwietnia do czerwca, skorzystało 112 bibliotekarzy z terenu województwa oraz Książnicy Podlaskiej.

W ramach projektu zrealizowano 6 modułów:

1. **PROaktywny bibliotekarz w twórczym działaniu** – warsztat z nowoczesnych metod pracy.

Uczestnicy poznali twórcze działania na rzecz wykorzystania książek tradycyjnych i elektronicznych do pozyskania oraz zaktywizowania młodych użytkowników, a także metody przygotowania i również prowadzenia atrakcyjnych, innowacyjnych zajęć z użyciem książek lub Internetu.

Zajęcia poprowadziła dr Małgorzata Iwanowicz – specjalistka od metod nauczania, dydaktyk, trenerka umiejętności miękkich i edukatorka młodzieży.

2. **„ZaGrajmy” razem literaturą** – warsztat z dramy.

Bibliotekarze poznali dramę jako metodę ekspresji i impresji oraz nauczyli się wykorzystywać tę metodę do przygotowania twórczych i aktywnych zajęć, które pobudzą do zabawy, współdziałania, podejmowania inicjatyw i uwrażliwią na literaturę piękną.

Blok zrealizował Dominik Sołowiej – dziennikarz, marketingowiec i trener rozwoju osobistego, reporter telewizyjny.

3. **Nasza „mała ojczyzna” w bibliotece** – warsztat z edukacji obywatelskiej.

Warsztat miał na celu przygotowanie bibliotekarzy do prowadzenia zajęć o tematyce prospołecznej, w ramach których razem z młodzieżą będą rozstrzygać oni ważne dla tej grupy społecznej dylematy, wspólnie identyfikować i planować ich rozwiązania, przygotowywać się do uczestniczenia w życiu publicznym.

Osobą prowadzącą była Ewa Jasińska – ekspertka i animatorka partycypacji obywatelskiej, trenerka STOP, superwizorka pracy środowiskowej.

Uczestnicy warsztatu EKObiblioteka. Recycling myśli i przedmiotów

4. ZaGRAj w bibliotece – warsztat z edukacji regionalnej.

Warsztat pozwolił uczestnikom zapoznać się z dobrymi praktykami w zakresie działań bibliotek na rzecz wzmocnienia tożsamości młodych mieszkańców oraz upowszechniania lokalnej historii. Bibliotekarze poznali nowe formy edukacji regionalnej m.in. grę terenową i questing, które uczą – bawiąc, wyzwalają kreatywność, przełamują stereotypy, łączą w formie zabawy odkrywanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Na zakończenie uczestnicy wzięli udział w grze terenowej Białystok COOLturalny.

Warsztat zrealizowała Katarzyna Pierwienis-Laskowska – dyrektor biura Regionalnego Oddziału PTTK w Białymstoku, przewodnik turystyczny, współautorka wydawnictw regionalnych.

5. EKObiblioteka. Recycling myśli i przedmiotów – edukacja ekologiczna z warsztatem twórczym.

Uczestnicy poznali metody wykorzystania odpadów do tworzenia ekologicznych przedmiotów codziennego użytku, dzięki czemu przygotować mogą oni warsztaty plastyczno-rękodzielnicze, kształtujące kreatywność i wyobraźnię, które wesprą działania na rzecz identyfikacji młodego człowieka z regionem.

Osobą prowadzącą była Krystyna Kunicka – realizator warsztatów i projektów z upcyklingu, pedagog, edukatorka i animatorka, specjalistka od zajęć kreatywnych.

6. Gra o „dzieci sieci” – warsztat z edukacji medialnej.

Bibliotekarze nauczyli się korzystać z nowoczesnych technologii cyfrowych takich, jak interaktywne książki, aplikacje mobilne, social media; poznali możliwości, jakie technologie te wnoszą w pracy z młodymi użytkownikami, aktywnymi w przestrzeni cyfrowej i wirtualnej.

Zajęcia zrealizował Grzegorz Zys – bibliotekarz-instruktor, trener szkoleń dla bibliotekarzy.

Tegoroczne szkolenia były okazją do wymiany opinii i doświadczeń uczestników w zakresie tworzenia i realizowania w bibliotece interesujących form pracy z dziećmi i młodzieżą, z wykorzystaniem metod pedagogiki zabawy.

Dział Instrukcyjno-Metodyczny – organizator szkolenia zapewnił słuchaczom noclegi, wyżywienie i materiały biurowe.

Oceny efektywności i poziomu satysfakcji uczestników szkolenia dokonano drogą elektroniczną. Wypełnione ankiety ewaluacyjne, które bibliotekarze przesłali do Działu Instrukcyjno-Metodycznego, świadczą o tym, że ta forma doskonalenia zawodowego spełniła oczekiwania uczestników.

Aleksandra Sękowska

Gminna Biblioteka Publiczna w Juchnowcu Kościelnym
Filia Biblioteczna w Kleosinie

Literacki Woodstock – bibliotekarze z Podlasia zdobywają Festung Breslau!

Jak przekonali się podlascy bibliotekarze, w lipcu 2016 roku wszystkie drogi prowadziły do Wrocławia. Książkowe mole, które w dniach 27–31 lipca, zdecydowały się opuścić wygodne regały i odwiedzić stolicę Dolnego Śląska, miały niepowtarzalną okazję, by w intensywny sposób zanurzyć się w literackim świecie i osobiście poznać tworzących go pasjonatów oraz pisarzy. Nic dziwnego, że tłumy literaturożerców, zrzeszonych w Dyskusyjnych Klubach Książki działających przy placówkach bibliotecznych na terenie całej Polski, skorzystały z zaproszenia Instytutu Książki i wpisały Literacki Woodstock na listę przystanków obowiązkowych. W Wyższej Szkole Oficerskiej Wojsk Lądowych im. Tadeusza Kościuszki we Wrocławiu nie zabrakło ani dobrych książek, ani dobrej kawy, zaś zdyscyplinowanym czytelnikom musztra spotkań autorskich i warsztatów ze specjalistami, a także bogata oferta spotkań okołoksiążkowych: w tym lekcji śpiewu oraz koncertów, wyjątkowo zaostrzyła apetyt na więcej literackich treningów.

Do Europejskiej Stolicy Literatury, dwudziestoosobowa grupa podlaskich bibliotekarzy wybrała się o poranku, w środę 27 lipca, pod przewodnictwem kierowniczk Biblioteki Powiatu Białostockiego, pani Małgorzaty Rokickiej-Szymańskiej oraz kierowniczk Działu Instrukcyjno-Metodycznego Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, pani Joanny Trusiuk. W zaszczytnym gronie reprezentującym województwo podlaskie znaleźli się dyrektorzy, kierownicy i pracownicy placówek bibliotecznych oraz filii z Białegostoku, Czerwonego, Łap, Łomży, Kleosina, Knyszyna, Michałowa, Mielnika, Moniek, Podgórze, Sokółki, Sztabina czy Suwałk, w których od lat prężnie działają Dyskusyjne Kluby Książki, zarówno te dziecięco-młodzieżowe jak i dla dorosłych. Podczas długiej, spokojnej podróży moderatorzy mieli czas nie tylko na podziwianie krajobrazów oraz podróżne lektury, ale także na przestudiowanie bogatego programu zlotu oraz wstępne zaplanowanie swych szkoleniowych ścieżek.

Wrocław przywitał bibliotekarzy bezchmurnym niebem. Po sprawnej rejestracji oraz zakwaterowaniu na terenie akademika „Centaur” każdy uczestnik – jak na wzorowego studenta przystało, otrzymał swoją szkolną wyprawkę – szkoleniowy niezbędnik, zawierający pakiet materiałów informacyjnych, mapek, notatników i przyborów do pisania. Jeszcze tylko kilka bardzo ważnych spraw i już można było cieszyć się wolnym popołudniem: i choć zmęczenie po podróży dawało się we znaki, wielu bibliotekarzy dało się uwieść słonecznej aurze, a niejednego wrocławskie krasnale zaprowadziły na pierwszy, pełen wrażeń spacer po ulicach Miasta Spotkań.

Czwartkowy świt nie zaskoczył podlaskich uczestników zlotu, którzy uzbrojeni w długopisy już od rana szturmowali koszary Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Lądowych. Pokrzepieni sycącym śniadaniem z wojskowej stołówki, bibliotekarze ruszyli na pierwszy poranny trening, na dobry początek wprowadzając w ruch gardła i przepony. Pani Izabela Polakowska każdego ranka, aż do końca zlotu, dbała o rozwój wokalnych talentów klubowiczów z całej Polski, dzieląc się z nimi swą wiedzą i umiejętnościami podczas warsztatów Hymnu Książki. Wspólne starania trenerki śpiewu i jej pilnych uczniów miały uwieńczyć oficjalny, sobotni występ na wrocławskim rynku.

Po ćwiczeniach wokalnych przyszedł czas na przedpołudniowe marsze i biegi między namiotami, w których odbywały się wykłady i dyskusje okołoliterackie. Obfitość i różnorodność tematów niejednego uczestnika motywowała do wytrwałych spacerów między salami wykładowymi na wolnym powietrzu, by z każdej dziedziny uszczknąć coś dla siebie. Dzięki tematycznej rozpiętości udało się trafić w każde gusta. Wdzięcznym zagadnieniem wielu prelekcji okazała się literatura polska: zarówno w wymiarze lokalnym jak i globalnym; w wersji klasycznej i współczesnej. Nie zawiedli się także miłośnicy określonych gatunków: ze znanstwem pochylano się nad literaturą kobiecą, specjalny panel poświęcono pytaniu „co czytać z dziećmi?”, zaś młodzieżowe wątki pojawiły się w wystąpieniach odnośnie „literatury dla wiecznie młodych”, gdzie wiele czasu poświęcono wątkom fantasy, a także dyskusji o wampirzym fenomenie i sadze „Zmierzch”, od lat królującej na młodzieżowej liście książkowych przebojów. Osobnego studium doczekały się także bestseller i komiks.

Gdy żar przedpołudniowych dyskusji powoli dogasał, a na większość pytań i wątpliwości znaleziono już zadowalające odpowiedzi, organizatorzy przedsięwzięcia na nowo podsytili płomień ekscytacji, zapraszając uczestników zlotu na oficjalne rozpoczęcie Literackiego Woodstocku i zarazem zgrabne podsumowanie dziesięcioletniej, owocnej współpracy koordynato-

rów i moderatorów DKK z lokalnymi miłośnikami literatury, skupionymi wokół bibliotek w całej Polsce. Popołudniowa Oficjalna Gala Dyskusyjnych Klubów Książki „Godzinami o Książkach” stanowiła godne i porywające uhonorowanie ludzi zaangażowanych w promocję czytelnictwa oraz odbiorców literatury: czytelników-pasjonatów, stanowiących trzon i główną przyczynę powstawania oraz rozwoju inicjatyw na miarę Dyskusyjnych Klubów Książki. Na scenie kolejno zaprezentowali się wojewódzcy koordynatorzy DKK, dzierżąc w dłoniach magiczne, obiecujące wysokie liczby, będące matematycznym odzwierciedleniem funkcjonujących w ich okręgu klubów. Podług owych budzących dumę i nadzieję na lepsze jutro literatury cyfr, w samym województwie podlaskim aż w 42 bibliotekach można spotkać miłośników pogawędek o książkach i dołączyć do ich rozczytanego grona. W całej Polsce takich miejsc jest już około półtora tysiąca, a ich liczba stale rośnie. Z tych właśnie względów nie brakowało powodów do wzruszeń i okazji do publicznego podziękowania osobom, dzięki którym cykliczne dyskusje o książkach powoli acz sukcesywnie stają się narodowym hobby.

Podczas Gali padło wiele słów uznania, a kwiaty i dyplomy powędrowały do rąk zasłużonych pracowników Instytutu Książki, w tym prawdziwej Matki Polki DKK, Pani Elżbiety Kalinowskiej, inicjatorki polskiego zrywu czytelniczego skupionego wokół bibliotek. Nie zapomniano i o autorach, zwłaszcza tych, którzy w czytelnikach polskich klubów potrafili wzbudzić największe emocje, gdyż ich książki okazały się najpoczytniejsze. Literaturę piękną barwnie i jak zawsze elegancko reprezentował Jacek Dehnel, który wykreował i podarował czytelnikom ich ukochaną „Lalę”. Drugim wyróżnionym twórcą w dziedzinie literatury pięknej okazał się wielki nieobecny na tegorocznej gali Wiesław Myśliwski, który co prawda na rozdaniu dyplomów zjawić się nie mógł, za to swoim „Ostatnim rozdaniem” ugrał zaszczytny tytuł najpoczytniejszego pisarza, współdzielony z Młodszym Księgowym po piórze. W dziedzinie reportażu zaskoczenia nie było, a Jacek Hugo-Bader ze swadą rozprawiający w mowie i piśmie o rajskich dolinach wśród zielska i innych wyprawach w głąb Mateczki Rasiiji, niejedną klubową głowę doprowadził swego czasu do czytelniczego gorączki. Siłaczką literatury dziecięcej i młodzieżowej została natomiast Barbara Kosmowska, która od lat dba o wysoki poziom literackich kąsków dla najbardziej wybrednych i niezwykle wymagających młodych czytelników.

Choć deszcz nagród, który spadł tej nocy na autorów rychło wywołał we Wrocławiu prawdziwą mżawkę, nawet ona nie zdołała ostudzić emocji, które zapanowały wśród rozentuzjasmowanej publiki. Uczestnicy zło-
tu żywo reagowali na sceniczne występy swych ulubieńców, nie szczędząc

im gorących oklasków. Mocno zaangażowali się także w zaproponowane przez prowadzących Galę zabawy literackie, bezbłędnie odgadując nazwiska laureatów po fragmentach czytanych utworów, a gdy na scenie pojawiła się hiszpańska gwiazda wieczoru, mocno zaniepokojona warunkami atmosferycznymi pisarka i dziennikarka Rosa Montero, zamiast pustych krzeseł powitały ją morza różnobarwnych parasolek. Publika w pełni doceniła pełne literackiego kunsztu i błyskotliwego humoru hiszpańskie opowiadania pt. „Ślepa miłość”, zaprezentowane przez tłumaczkę Rosy podczas głośnego czytania, a następnego dnia rano spóźnialscy na próżno szukali książek pisarki w festiwalowej księgarni – wyprzedały się co do jednego egzemplarza. Pani Montero, wyraźnie zachwycona gorącym przyjęciem i wytrwałością polskich fanów nie omieszczała podziękować im za pośrednictwem portalu Facebook, przy okazji z dumą prezentując zdjęcie, na którym uwieczniono antydeszczowe mury z parasoli.

Deszczową aurę na dobre udało się odczarować Pablopawowi i Ludzikom, a Ci jak na prawdziwych mężczyzn przystało, czarnym chmurem i strugom deszczu wyśpiewali stanowcze „Dajcie mi spokój” oraz „Idę przez mgłę”. Gdy rozśpiewani Panowie wyciągnęli z muzycznego worka swoje „Koty” i słynną „Dancingową piosenkę o miłości” nikt już nie pamiętał, że tego wieczoru padało, a trawa błyskawicznie wyschła pod stopami roztańczonych klubowiczów. Ów energetyczny występ zakończył czwartkowy bankiet pod chmurką, a uraczeni literackimi, muzycznymi i kulinarnymi rarytasami uczestnicy Gali rychło mieli się przekonać, że to dopiero znakomity początek ich dolnośląskiej przygody z kulturą.

W piątek, 29 lipca, wszystkie notatniki i inne niezbędne Moderatorów DKK wypełniły się skrzętnymi notatkami. Już od rana miłośnicy literackich nowinek z różnych zakątków globu, niczym zawołani piechurzy krążyli w poszukiwaniu smaków z egzotycznej kuchni wielu narodów. Wybór dań był naprawdę imponujący: w poszczególnych namiotach wykładowcy, literaturoznawcy tłumacze przybliżali słuchaczom tajemnice Literatury, niczym tort pokrojonej na kawałki. Czym w sposobie opisywania świata charakteryzuje się Europa Zachodnia, a jak widzą go europejscy pisarze Wschodu, Środku i Południa? Co wrzuca na literacki ruszt Ameryka Łacińska? W czym gustują anglosascy autorzy, a co podbija Afrykę i Azję? I czy Skandynawia to wyłącznie kryminały? Wisienką na torcie, skupiającą w sobie wielość literackich mikrokosmosów był panel „Świetne a przegapione”, prezentujący wartościowe tytuły z różnych zakątków globu, które umknęły masowemu fascynacjom, choć z pewnością zasługiwały na więcej czytelniczej uwagi. Na wyprawach w kilka godzin dookoła świata szybko zniknęło kolejne przedpołudnie we Wrocławiu...

Popołudnie przyniosło natomiast prawdziwą lawinę wiedzy, napędzaną przez czołowych polskich pisarzy, którzy zjawili się w Mieście Spotkań w liczonym i doborowym towarzystwie, by spotkać się z uczestnikami zlotu. Jacek Dehnel, Wit Szostak, Sylwia Chutnik, Magdalena Tulli, Marek Krajewski, Marcin Wroński, Barbara Kosmowska, Wojciech Jagielski, Jacek Hugo-Bader, Grażyna Jagielska, Anna Janko, Mariusz Szczygieł – to tylko kilka nazwisk z Kalejdoskopu Literackich Gwiazd, który świecił tego dnia nad Wrocławiem. Bajki, kryminały, reportaże, biografie, eko-książki, tłumaczenia i wątki feministyczne – nie było tematów, których nie podjęliby się pisarze, nie było pytań, na które nie spróbowaliby udzielić choćby częściowej odpowiedzi. Autorzy i ich czytelnicy wzajemnie się inspirowali i napędzali do dyskusji, wreszcie mieli okazję, by skonfrontować myśli i emocje związane z lekturami, razem zastanowić się, co autor miał na myśli, wsłuchać się w opowieści o pisaniu, czytaniu i społecznym odbiorze literatury. I choć wszystkich tematów z pewnością nie wyczerpano, jednego można być pewnym: obie strony wyszły z tych spotkań usatysfakcjonowane i wewnętrznie bogatsze.

Piątkowy wieczór w Europejskiej Stolicy Literatury 2016 rozświetliły dwie wielkie gwiazdy. W ramach Miesiąca Spotkań Autorskich, na specjalne zaproszenie do Wrocławia przyjechał kolejny przedstawiciel literatury hiszpańskiej: autor poczytnej „Katedry w Barcelonie”, Ildefonso Falcones, który osobiście zaprezentował publiczności fragmenty swojej słynnej powieści. Falcones drobiazgowo opisał etapy powstawania dzieła literackiego, porównując twórcze wysiłki pisarza do rysowania mapy, wymagającej nie tylko precyzji, ale i odpowiedniego umiejscawiania poszczególnych elementów. Pisarz przyznał, że żyje swoimi bohaterami na długo przed przeniesieniem ich na karty książek: wyobraża sobie ich ruchy, barwę głosu, wygląd. Ostatnim szlifem, który nadaje dziełu jest kontekst historyczny – stanowi on nieodzowne tło, którym dopełnia narrację. Miłą niespodzianką dla fanów Falconesa była informacja, że w przygotowaniu jest kolejna powieść, będąca kontynuacją bestsellerowej „Katedry w Barcelonie”.

Ostatnie słowo należało jednak do Olgi Tokarczuk, a ta chwyciła publiczność za serce, prosząc by i czytelnicy, i autorzy książek „trzymali się razem”, bo tworzą nierozdzielalną całość, a jedni bez drugich nie mogliby istnieć. Uznana polska pisarka przypominała, że choć książka często traktowana jest jak produkt, który ma przynieść określony zysk, tak naprawdę jest czymś dużo więcej, gdyż stanowi narzędzie do konsumowania rzeczywistości. To dzięki istnieniu literatury jesteśmy w stanie współodczuwać i rozumieć, jak świat mogą czytać inni ludzie. Powinniśmy docenić tę możliwość, jak najczęściej korzystać z daru, jakim jest książka.

Słoneczne sobotnie przedpołudnie, 30 lipca, przyniosło długo wyczekiwane wydarzenie, na które podlascy bibliotekarze wraz z pozostałymi uczestnikami zlotu pilnie przygotowywali się pod okiem instruktorki śpiewu: pierwsze oficjalne wykonanie Światowego Hymnu Książki UNESCO podczas próby generalnej na wrocławskim Rynku. Zgromadzone w centrum Wrocławia tłumy klubowiczów oraz bibliotekarzy, w asyście profesjonalnych chórzystów, goszczących w stolicy Dolnego Śląska w ramach projektu „Singing Europe”, wspólnie zaintonowali pieśń pt. „Włosek poety”, której tekst zaczerpnięty został z wiersza Tadeusza Różewicza. Powstały we Wrocławiu hymn, skomponowany przez obecnego w tym dniu na Rynku wybitnego polskiego kompozytora Jana Kantego Pawluśkiewicza, od tej pory rokrocznie wykonywany będzie we wszystkich Światowych Stolicach Książki.

Po muzycznych wzruszeniach na Rynku pojawił się kolejny, długo wyczekiwany gość honorowy Zlotu DKK: żona byłego prezydenta RP, Pani Danuta Wałęsowa. Autorka bestsellerowych „Marzeń i tajemnic” odpowiadała na pytania czytelników, odnosząc się do najciekawszych wątków ze swojej autobiografii. Była Pierwsza Dama szeroko komentowała zagadnienia takie jak prawa i wolności kobiet – zarówno w życiu prywatnym, jak i społecznym. Na przykładzie własnego małżeństwa opisała pozytywne zmiany, jakie zaszły w postrzeganiu roli kobiety na przestrzeni ostatnich dekad. Zapelowała także do słuchaczy, by nie tracili umiejętności „patrzenia sobie w oczy”, podkreślając ważną rolę kontaktu z drugim człowiekiem w codziennym życiu. Wystąpienie Pani Danuty zostało nagrodzone gromkimi brawami, po których przyszedł czas na zdjęcia, autografy i wyrazy uznania.

Po wystąpieniu Pani Danuty podlascy bibliotekarze mieli niepowtarzalną okazję, by na własną rękę zgłębić tajemnice wrocławskiej starówki. W ramach czasu wolnego powędrowali szlakiem Suvenirka, Pomagajka i innych sympatycznych krasnoludków po najpiękniejszych brukowanych uliczkach, prosto ku najbardziej znanym zabytkom. Strzeliste kościoły, klimatyczne kafejki, znane muzea, pomniki i fontanny nie tylko cieszyły oczy zwiedzających, ale także dały się uwiecznić na przepięknych, pamiątkowych fotografiach. Wielką popularnością wśród zwiedzających cieszył się malowniczy Ostrów Tumski oraz Panorama Raławicka. I choć bibliotekarzom nie udało się przedrzeć wszystkich 117 mostów i 12 największych odrzańskich wysp, do Wrocławia z pewnością sukcesywnie będą wracać by nadrobić zaległości...

Po bliższym zapoznaniu z turystycznym obliczem Wrocławia przyszedł czas na końcowy punkt programu: popołudniowy panel spotkań autor-

skich, który zakończył cykl szkoleń przewidzianych w ramach Ogólnopolskiego Zlotu Dyskusyjnych Klubów Książki. Bibliotekarze po raz ostatni z werwą ruszyli na prelekcje Kai Grzegorzewskiej, Michała Rusinka, Mariusza Urbanka, Małgorzaty Gutowskiej-Adamczyk, Hanny Cygler, Lidii Ostałowskiej, Ziemowita Szczerka, Jakuba Żulczyka, Łukasza Orbitowskiego, Grzegorza Kasdepke i wielu innych literackich gwiazd, które dzieliły się tego dnia swoją wiedzą i doświadczeniem. Podział spotkań według konkretnych gatunków literackich znacznie ułatwił słuchaczom wybór interesującej ich tematyki: organizatorzy zadbali, by swoje kompetencje mogli poszerzyć fani kryminałów, literatury kobiecej, reportaży, biografii i szeroko pojętej literatury non-fiction, a także specjaliści pracujący na co dzień z najmłodszymi czytelnikami oraz miłośnicy pięknych wydań i książkowych ilustracji. Autorzy i graficy zrobili wszystko, by wyczerpująco omówić każdy z wątków.

Ostatni wieczór w stolicy Dolnego Śląska także należał do niezwykle udanych i niepowtarzalnych przeżyć. Bibliotekarze zgodną i zorganizowaną grupą wybrali się na przyjemny spacer, by odwiedzić Halę Stulecia i wrocławską Pergolę. Na znajdującej się tam fontannie multimedialnej, która należy do największych w Polsce i jednej z największych w Europie, odbywał się tego dnia pokaz specjalny – widowisko audiowizualne pt. „Piękna i bestia”, stanowiące unikalne połączenie animacji z muzyczną kompozycją i grą światła na wodnej tafli. Nocny pokaz zrobił na wszystkich widzach ogromne wrażenie: Wrocławska Fontanna zajmuje powierzchnię blisko 1 hektara, a na jej dnie umieszczonych jest aż 800 punktów świetlnych, 300 dysz wodnych oraz 3 dysze ogniowe. Podczas pokazu można było zaobserwować ich perfekcyjne działanie - finałowy pokaz na Pergoli stanowił doskonałe ukoronowanie tego wyjątkowego tygodnia i zarazem unikalny pożegnalny akcent. Kolejny rano powitał bibliotekarzy w trasie...

We wrocławskim Zlocie uczestniczyło ponad 900 osób: moderatorów i członków Dyskusyjnych Klubów Książki z całej Polski, którzy wspólnie integrowali się i szkolili, biorąc udział w przeszło kilkudziesięciu niepowtarzalnych wydarzeniach: spotkaniach, prelekcjach, koncertach, galach i warsztatach artystyczno-muzycznych. W dniach 27-31 lipca Miasto Spotkań odwiedziło najpopularniejsi polscy autorzy, honorowi goście z Hiszpanii oraz wszyscy, dla których książka stanowi wielką wartość, a literatura jest przedmiotem codziennej fascynacji. W ten wyjątkowy sposób uczono jubileuszowy, dziesiąty już rok funkcjonowania klubów, zrzeszających miłośników okołoksiążkowych dyskusji oraz ich koordynatorów: niestrudzonych bibliotekarzy. Oprócz oficjalnych wydarzeń podłascy bibliotekarze

mieli szansę wymienić się doświadczeniami i wrażeniami także we własnym gronie. Sprzyjały temu nie tylko wspólne warsztaty, ale i inne aktywności: spacer, wieczorki integracyjne i codzienne „spotkania na trawce”, podczas których na bieżąco omawiano i komentowano tematy poruszane podczas szkoleń, a każdy miał szansę zaprezentować innym swoje przemyślenia. Dzięki sprawnej organizacji, za którą odpowiedzialne były Pani Małgorzata Rokicka-Szymańska oraz Pani Joanna Trusiuk, bibliotekarzom nie umknął nawet najdrobniejszy szczegół z serii inspirujących spotkań i warsztatów. Z Wrocławia wrócili z bagażem cennej wiedzy i doświadczeń, których z pewnością nie omieszkają przekazać dalej.

Małgorzata Rokicka-Szymańska
Książnica Podlaska

„Aktywne formy pracy z czytelnikiem – Jak dyskutować o książkach?” – relacje z warsztatów

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich zorganizowało warsztaty „Aktywne formy pracy z czytelnikiem – Jak dyskutować o książkach?”, które przeprowadzono 18 marca 2016 r. w Pedagogicznej Bibliotece im. KEN w Warszawie. Z jednodniowego seminarium skorzystało 25 bibliotekarzy z różnych bibliotek. W szkoleniu uczestniczyła przedstawicielka Książnicy Podlaskiej: Małgorzata Rokicka-Szymańska, autorka niniejszego artykułu. Zajęcia poprowadziła dr Grażyna Walczewska-Klimczak, adiunkt w Instytucie Książki i Czytelnictwa BN, m.in. współautor wielu programów i kursów kwalifikacyjnych oraz autorka wielu publikacji metodycznych.

Celem zajęć było zapoznanie uczestników z wybranymi metodami organizowania dyskusji, szczególnie przydatnymi w pracy z książką i z czytelnikiem, skierowanymi do użytkowników usług bibliotecznych. Przedstawione metody i techniki mają na celu ożywić i urozmaicić prowadzone przez bibliotekarzy fakultety w grupach zorganizowanych. Czasami dobrze jest zrobić „coś nietuzinkowego”, wykroczyć poza pewne przyjęte stereotypy zawodowe. Zastosowanie już najmniejszych zmian, może wzbogacić program wybranych zajęć. A przede wszystkim zainspirować do odejścia od typowego nastawienia do dyskusji wokół książek – jest to dziś szczególnie cenne podczas realizowania spotkań z czytelnikiem. Niewątpliwie może też zmotywować „nieczytelników” do korzystania z usług bibliotecznych.

Należy tu również podkreślić fakt, iż udział w warsztatach był także okazją do nawiązania nowych znajomości zawodowych, wymiany doświadczeń fachowych, oraz zwiedzenia placówki, w której zrealizowano szkolenie. Słowa podziękowania kieruję do Zespołu odpowiedzialnego za przygotowanie tego doskonalenia zawodowego, a przede wszystkim do prowadzącej zajęcia: dr Grażyny Walczewskiej-Klimczak.

Prelegentka zaprezentowała szereg działań, mających na celu: ożywienie kontaktów w grupie, zbudowanie pozytywnej przestrzeni do mówie-

nia o emocjach czytelniczych i nie tylko. Cenne były wszelkie wskazówki osoby prowadzącej, szczególnie podczas ćwiczeń. Uczestnicy mogli liczyć na podpowiedź (w każdej materii - „od ogółu do szczegółu”) podczas prac w grupach, przygotowujących poszczególne zadania. Do realizacji poszczególnych tematów wykorzystywano rekwizyty przygotowane przez osobę prowadzącą. Kameralna atmosfera spotkania sprzyjała procesom twórczym zachodzącym u jej uczestników.

Odbiorców warsztatów podzielono na grupy w celu realizacji poszczególnych zadań, przy czym skład osobowy tychże był zmienny.

Podczas warsztatów realizowane były tematy, które posłużyły do dyskusji:

- książki jako łącznik między pokoleniami,
- lektury szkolne – moje za i przeciw,
- jak zachęcić do korzystania z usług bibliotecznych.

Na początku zaprezentowano przygotowane wcześniej trzy formy do wizualizacji, czyli elementy wstępne spotkania, rozpoczynające warsztaty (stanowiące pewnego rodzaju „rozgrzewkę”):

● plakat (zachęcający innych do wzięcia udziału w zaplanowanym przedsięwzięciu, zawierający prośbę o dokończenie zdań typu : „Dobrze, kiedy podczas dyskusji...” lub „Dobra dyskusja, to taka, w której...”, „Polecamy książki dla adresatów uczestniczących w spotkaniu...”);

● wizytówkę (którą należało uzupełnić o krótkie informacje o osobie);

● karty dialogowe (ekspozycja zainspirowana Historycznymi Kartami Sejneńskimi oraz kartami dialogowymi wydanymi przez Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów Klanza).

Po zrealizowaniu pierwszej części przystąpiono do zaprezentowania się wszystkich uczestników spotkania (typ prezentacji: miejscowość, ile lat pracuję, stanowisko...).

Następnie przedstawiono pewien kontrakt oparty na:

- ustaleniu zasad w grupie,
- wybraniu moderatora,
- swobodnej atmosferze,
- wyborze interesujących tematów do przedyskutowania,
- respektowania szacunku do partnerów wypowiadających się,
- wyrażaniu własnego zdania (z uszanowaniem innych),
- podsumowaniu każdej dyskusji.

Kolejnym etapem było przeprowadzenie szeregu ćwiczeń zespołowych, opartych na czterech zaprezentowanych niżej metodach:

- „puste krzesło”,
- „metoda 2-4-8”,
- „okienko informacyjne i mapa pamięci”,
- „literacka karta dialogu”.

Kilka słów o zaprezentowanych technikach.

W „pustym krześle” uczestnicy mieli za zadanie wypowiedzenia się na wybrany temat wcześniej przygotowany. Materiałami pomocniczymi wykorzystanymi podczas tej techniki były: kartki z opiniami, kartki ksero A4, długopisy, krzesła oraz przygotowany wcześniej plakat z tytułami książek, poruszającymi wybrane zagadnienie z literatury pięknej. Do przećwiczenia danej metody zaproponowano zagadnienie do dyskusji związane z uchodźcami pt. „Jak zachować się w sytuacji, w której w miejscu publicznym ktoś wypowiada się negatywnie o...”.

Na środku sali ustawianych było 5 krzeseł, które zajmowane były przez reprezentantów wyłonionych grup, które wcześniej wyartykułowały swoje argumenty na kartkach, uzasadniające swoje opinie w/w temacie. Jednocześnie osoba prowadząca poinformowała wszystkich o różnorodności poglądów na dany temat, a także obowiązującym czasie na wypowiedzi (do 10 minut). Następnie uczestnicy zapoznali się ze wszystkimi treściami umieszczonymi na kartkach. Posegregowano je, uwzględniając zbieżność opinii. Potem w mniejszych grupkach sformułowano argumenty, które uzasadniały opisane twierdzenia. Wspomniana technika oparta jest na prowadzeniu dialogu z innymi osobami. Dla osób, które nie odnalazły się wśród przedstawionych poglądów pozostawiono pustą kartkę ze znakiem zapytania. Wówczas utworzono nowy zespół, który nakreślił swoje stanowisko w omawianym zagadnieniu. Rozpoczęto dyskusję, którą prowadzili przedstawiciele grup wokół wypracowanych argumentów. Uczestnicy nie mogli zabierać głosu ze swoich miejsc, mogli to czynić dopiero po zwolnieniu się miejsca na „pustym krześle”, w ten sposób rozwijając dalej przedstawiony wątek. Na zakończenie podsumowano przebieg dyskusji z podkreśleniem kwestii pluralistycznego rozwiązania problemu, ku któremu „skłoniła się” grupa. Zaprezentowana metoda, jak zauważyła osoba prowadząca, jest najczęściej wykorzystywana w pracy dotyczących relacji międzyludzkich.

Kolejna omawiana technika to „2-4-8”. Metoda przećwiczona została również w grupach. Przebiegało to w kilku etapach. Celem było znalezienie odpowiedzi na postawiony problem. Ponadto jej zadaniem było wykształcenie umiejętności kulturalnego dyskutowania wśród uczestników, wyrażania własnych poglądów i zapoznania się z poglądami innych osób.

Początkowo dyskutowano w losowo dobranych parach, a następnie pary łączyły się w czwórki, które relacjonowały sobie wcześniejsze treści rozmowy, na koniec nastąpiło podsumowanie tematu, nakreślono mocne i słabe strony tej dyskusji, jako metody pracy przydatnej w bibliotece.

Kolejnym etapem było przygotowanie podsumowania zajęć w formie okienka informacyjnego lub mapy pamięci. Na finale zaprezentowano zebrane prace oraz oceniono współpracę uczestników w zespole. Powstałe wnioski zostały wykorzystane później do dyskusji. Prowadząca „wzmiankowała” też uczestnikom, że może być jeden temat główny dyskusji dla wszystkich lub też można go rozłożyć na kilka pomocniczych kwestii i dalej zespołów. Pani Doktor wielokrotnie dyscyplinowała nas czasowo, przypominając iż czas rozmowy nie może przekraczać 10 minut. Dodatkowym elementem przy wyrażaniu wniosków z dyskusji były symbole plastyczne, ukazujące siłę wyrazu twórczego przedstawienia własnych myśli, które uatrakcyjniły przygotowane okienko informacyjne np. wypełnieniem go w formie komiksu.

W zajęciu „okienko informacyjnym i mapa pamięci” tworzyliśmy również twórczą notatkę. Przygotowany arkusz papieru dzieliliśmy na 4 części (poziom, pion lub po przekątnej). W pierwszym polu okienka wpisaliśmy hasło przez nas wybrane. Z kolei w drugiej części kartki podaliśmy definicję określonego terminu (pobrane z różnych źródeł, np. słownika, encyklopedii...). Natomiast w trzecim segmencie wpisaliśmy metaforyczne znaczenie wyrazu. Ostatnie pole wykorzystane zostało do wybranego przez nas rodzaju notowania, który miał na celu zwiększenia efektywności pracy i pozwalał na zapamiętywanie zadania (dzięki wykorzystaniu „synergicznej” współpracy obu półkul mózgowych). Przy tworzeniu map pamięciowych wykorzystano różnego rodzaju rysunki, wyklejanki, niektórzy stworzyli krótkie hasła przydatne do zapamiętania, pozwalające rozwinąć wyobraźnię i kreatywność.

Zaprezentowane karty literacko-dialogowe miały za zadanie sprowokować twórcze myślenie. Powstałe skojarzenia, wywołane treścią kart, wspomagały porozumiewanie się z innymi uczestnikami. W trakcie gier prowadzone były rozmowy i dyskusje. Gra z kartami dialogowymi nie polegała na werbalizowaniu czy przedstawianiu własnych skojarzeń, lecz również na wysłuchaniu innych uczestników.

Z kolei przedstawione karty literackie składały się z obrazków umieszczonych w schemacie 11 pól oraz kart – pojęć związanych z treścią książki. Gra nie zawierała elementów rywalizacji, odnosiła się do skrótovej, autorskiej interpretacji treści książki, dla której zrobiona była dana karta. Uczestnik nie znający treści książki, mógł pobudzić swą wyobraźnię i przedstawić

własną interpretację utworu literackiego, wymyślając ją zgodnie z sugerowanymi obrazkami wylosowanej karty.

Celem „przetrenowania” technik dyskusyjnych było uzyskanie odpowiedzi na postawione pytania, które miały doprowadzić do odkrycia jakiejś prawdy, ustalenia stanu faktycznego rzeczywistości, a przede wszystkim wymianie poglądów. Przeprowadzone ćwiczenia zaaktywizowały grupę, pozwoliły wypowiedzieć się wszystkim, pobudziły do krytycznego myślenia, argumentowania i zadawania pytań, zademonstrowały też, jak powinna przebiegać dyskusja z kulturą i szacunkiem dla odmiennych stanowisk.

Elementem ubogacającym zajęcia było „wskrzeszenie” zapomnianego urządzenia – grafoskopu, który został „ożywiony”. Dawny mechanizm projekcyjny po raz kolejny wykorzystano do trochę innych celów niż wcześniej mu przeznaczonych. Wcześniej służył tylko do wyświetlania na ekranie obrazów lub tekstu. Pani Grażyna zaprezentowała szereg pomysłów do pracy z grupami w ramach animacji czytelnictwa z tym narzędziem: od tradycyjnego „teatryku cieni”, do prezentacji narracyjnych ilustracji książkowych, po wodne animacje. Jedno z zadań w obrębie grup miało m.in. na celu przygotowanie etiudy do wybranych utworów poetyckich, poruszających temat strachu z wykorzystaniem przygotowanych rekwizytów.

Każdy uczestnik podczas zajęć mógł się sprawdzić w poszczególnych blokach tematycznych, biorąc udział w zaproponowanych ćwiczeniach. Przygotowane przez prelegentkę zespołowe działania oparte były na utworach literackich lub bieżących tematach społecznych, np. emigranci w Polsce, stan czytelnictwa... Wybrane przez prowadzącą metody i techniki mogły zainspirować uczestników do tworzenia własnych tematów lub tylko modyfikacji otrzymanych propozycji. Wszyscy otrzymali też materiały pomocnicze do wykorzystania „na własnym gruncie”. Przekazane podpowiedzi w trakcie zajęć były atrakcyjne, ubogaciły repertuar metod i technik aktywizujących w bibliotece. Te wspólne odkrywanie i przeżywanie pewnych treści, pozwoliły na radość bycia z sobą, ułatwiły poznanie się, przyczyniły się do tworzenia klimatu wzajemnego zaufania, otwartości i pełnej komunikacji.

POMOCE METODYCZNE

Hubert Piętka

Książnica Podlaska

Quo vadis... miasto? Lekcja biblioteczna dla uczniów liceum

1. Czas trwania – 45 min.
2. Pomoce metodyczne
 - karty pracy
 - kartki papieru, długopisy
 - arkusz papieru, flamaster
3. Formy pracy
 - indywidualna
 - zbiorowa
 - w grupach
4. Metody pracy
 - burza mózgów
 - głośne czytanie
 - heureza
 - opis
 - analiza porównawcza
 - dyskusja
5. Cele lekcji
 - porównanie różnych wizji literackich miasta
 - refleksja aksjologiczna
 - wzrost świadomości świata, w którym żyjemy

Przebieg lekcji

1. Przedstawienie tematu i celów lekcji uczniom. Wprowadzenie.

2. Burza mózgów

- Z czym ci się kojarzy słowo miasto?
- Czy znasz jakieś przysłowia o miastach?
[„Gdzie Rzym, a gdzie Krym?”; „Nie od razu Kraków zbudowano.”; „Warszawa i Kraków, dwie stolice Polaków.”; „Wrocław, co przywieziesz, to zostaw.”; „Pan Bóg stworzył wieś, a człowiek miasto.”]
- Czy znasz jakieś utwory literackie z jasno zarysowanym motywem miasta?
[„Dżuma” A. Camus, „Przedwiośnie” S. Żeromski, „Mistrz i Małgorzata” M. Bułhakow]

3. Analiza porównawcza 2 wizji literackich miasta.

- Rozdanie kart pracy z 2 opisami miast – w „Quo vadis” i „Apokalipsie św. Jana”; lektura teksów – najpierw głośna, potem cicha raz jeszcze;
- pytania do uczniów:
 - Jak wygląda Rzym w „Quo vadis”?
 - Jak wygląda Nowe Jeruzalem w „Apokalipsie...”
 - Jakie wartości/antywartości zawarte są w tych 2 opisach? – wypisywanie ich na arkuszu w dwóch rzędach: pozytywne i negatywne.

4. Współczesne miasto. Pytania:

- Jak Wam się wydaje, który opis miasta bardziej pasuje do współczesnych czasów?
- Napisz: w jakim mieście chciałbyś żyć? Jak ono by wyglądało?

5. Dyskusja: *Moje miasto – jego dobre i złe strony.*

Podział grupy na dwa obozy. Pierwszy przedstawia jasne strony miasta, w którym żyjemy, drugi – negatywne. Najpierw argumenty przedstawiane są naprzemiennie – zapisujemy je w dwóch rzędach na arkuszu widocznym dla uczniów, potem dyskusja wokół nich, na końcu podsumowanie osoby prowadzącej lekcję.]

6. Zakończenie

- Wyśłuchanie/odczytanie wiersza Z. Herberta „Raport z oblężonego miasta” (utwór muzyczny w wykonaniu P. Gintrowskiego).

Cytat - inspiracja:

„Osobowość i tożsamość są pod pewnymi względami jak współrzędne na mapie miasta, narysowanej przez nasze krzyżujące się ścieżki związków. Wiemy, kim jesteśmy, a tę wiedzę zyskujemy dzięki związkom z ludźmi, których kochamy oraz przyczynom, dla których ich kochamy.”

Gregory David Roberts

KARTA PRACY

Miasto – RZYM

„Apostoł Piotr patrzył z wyżyny na otaczające go i na dalsze, ginące w oddaleniu gmachy i pogrążywszy się w milczeniu, rozmyślał nad ogromem i władzą tego miasta, do którego przyszedł opowiadać słowo Boże. Dotychczas widywał on panowanie rzymskie i legiony w różnych krajach, po których wędrował, lecz były to jakby pojedyncze członki tej siły, której uosobienie w postaci cezara ujrzał dziś po raz pierwszy.

To miasto niezmierne, drapieżne i chciwe, a zarazem wyuzdane, zgniłe do szpiku kości, a zarazem niewzruszone w swej nadludzkiej mocy, ten cesarz, bratobójca, matkobójca i żonobójca, za którym włókł się nie mniejszy od jego dworu orszak krwawych mar, ten rozpustnik i błazen, a zarazem pan trzydziestu legii, a przez nie ziemi całej; ci dworzanie, pokryci złotem i szkarłatem, niepewni jutra, a zarazem władniejsi od królów — wszystko to razem wzięte wydało mu się jakimś piekielnym królestwem zła i nieprawości.

I zadziwił się w sercu prostaczym, jak Bóg może dawać tak niepojętą wszechmoc szatanowi i jak może oddawać mu ziemię, by ją miesił, przewracał, deptał, wyciskał łzy i krew; wicherzył jak wicher, burzył jak burza, palił jak płomień. A od tych myśli zatrwożyło się jego apostołskie serce i począł mówić w duchu do Mistrza: „Panie, co pocznę wobec tego miasta, do którego mnie posłałeś? Jego są morza i lądy, jego zwierz na ziemi i twój wodny, jego są inne królestwa i grody, i trzydzieści legii, które ich strzegą, a jam, Panie, rybak z jeziora! Co pocznę? I jakoż jego złość przezwyciężę?”

Tak mówiąc wznosił swą siwą, drżącą głowę ku niebu, modląc się i wołając z głębi serca do swego Boskiego Mistrza, pełen smutku i trwogi.

A wtem modlitwę przerwał mu głos Ligii, która rzekła:

— Miasto całe jak w ogniu...

Rzeczywiście słońce zachodziło dnia tego dziwnie. Ogromna jego tarcza zasunęła się już do połowy za Janikulskie wzgórze, cały zaś przestwór

nieba napełnił się czerwonym blaskiem. Z miejsca, na którym stali, wzrok ich obejmował znaczne przestrzenie. Nieco na prawo widzieli wydłużone mury Circus Maximus, nad nim piętrzące się pałace Palatynu, a wprost przed sobą, za Forum Boarium i Velabrum, szczyt Kapitolu ze świątynią Jowisza. Ale mury, kolumny i szczyty świątyń były jakby zanurzone w ów blask złoty i purpurowy. Widne z dala części rzeki płynęły jakby krwią i w miarę jak słońce zasuwało się coraz bardziej za wzgórze, blask czynił się coraz czerwieńszy, coraz do łuny pożaru podobniejszy, i wzrastał się, rozszerzał, aż wreszcie objął siedem wzgórz, z których zdawał się spływać na całą okolicę.

— Miasto całe jak w ogniu — powtórzyła Ligia.

A Piotr przystoził oczy ręką i rzekł:

— Gniew Boży jest nad nim.”

(QV, rozdz. 26)

„I począł myśleć, że taki świat, oparty na przemocy, na okrucieństwie, o którym nawet barbarzyńcy nie mieli żadnego pojęcia, na zbrodniach i szalonej rozpuszcii, nie może się jednak ostać.

Rzym był panem świata, ale i wrzodem świata. Wiało od niego trupią wonią. Na zgniłe życie padał cień śmierci. Nieraz mówiono o tym nawet między augustianami, ale Petroniuszowi nigdy nie stanęła wyraźniej przed oczyma ta prawda, że ów uwieńczony wóz, na którym w postaci tryumfatora stoi Rzym, wlokąc za sobą spętana trzodę narodów, idzie do przepaści.

Życie światowładnego grodu wydało mu się jakimś błazeńskim krowodem i jakąś orgią, która jednak musi się skończyć.”

(QV, rozdz. 51)

„Łuna od palącego się miasta zalała niebo tak szeroko, jak wzrok ludzi mógł sięgnąć.

Zza wzgórz wytoczył się księżyc wielki i pełny, który rozgorzał wnet od blasku i przybrawszy barwę rozpalonej miedzi zdawał się ze zdumieniem spoglądać na ginący gród światowładny. W zaróżowionych przepaściach nieba świeciły również różowe gwiazdy, lecz w przeciwieństwie do zwykłych nocy ziemia jaśniejsza była od niebios. Rzym oświecał na kształt olbrzymiego stosu całą Kampanię.

Przy krwawym blasku widać było dalsze wzgórze miasta, wille, świątynie, pomniki i akwedukty biegnące ze wszystkich okolicznych gór ku

miastu, na akweduktach zaś roje ludzi, którzy schronili się tam dla bezpieczeństwa lub dla przypatrywania się pożarowi.

Tymczasem straszny żywioł obejmował coraz nowe dzielnice. Nie można było wątpić, że jakieś zbrodnicze ręce podpalają miasto, gdy coraz nowe pożary wybuchały w miejscach od głównego ogniska oddalonych.

Ze wzgórz, na których Rzym był zbudowany, płomienie spływały na kształt fal morskich na doliny, szczelnie zabudowane domami liczącymi po pięć i sześć pięter, pełne bud, kramów, drewnianych ruchomych amfiteatrów, zbudowanych przygodnie na rozmaite widowiska, i wreszcie składów drzewa, oliwy, zboża, orzechów, szyszek pinii, których ziarnem żywiła się uboga ludność, i odzieży, którą czasem z łaski cesarów rozdawano hałastrze gnieźdzącej się po ciasnych zaułkach. Tam pożar znajdując dostatek palnych materiałów zmieniał się niemal w szereg wybuchów i z niesłychaną szybkością ogarniał całe ulice. Ludzie, obozujący za miastem lub stojący na wodociągach, odgadywali z barwy płomienia, co się pali. Szalony pęd powietrza wynosił chwilami z ognistej toni tysiące i miliony rozżarzonych skorup od orzechów i migdałów, które wzbijały się nagle w górę jak nieprzeliczone stada jaśniejących motyli — i pękały z trzaskiem w powietrzu lub gnane wiatrem spadały na nowe dzielnice, na wodociągi i na pola otaczające miasto.

Wszelka myśl o ratunku wydawała się niedorzeczną, zamieszanie zaś wzrastało coraz bardziej, gdy bowiem z jednej strony ludność miejska uciekała wszystkimi bramami za mury, z drugiej pożar przywabił tysiące ludzi z okolicy, tak mieszkańców małych miast, jak chłopstwa i na wpół dzikich pasterzy z Kampanii, których znęciła także nadzieja rabunku.”

(QV, rozdz. 44)

NOWE JERUZALEM

„1 I ujrzałem niebo nowe i ziemię nową, bo pierwsze niebo i pierwsza ziemia przeminęły, i morza już nie ma. I Miasto Święte – Jeruzalem Nowe ujrzałem zstępujące z nieba od Boga, przystrojone jak oblubienica zdobna w klejnoty dla swego męża. 3 I usłyszałem donośny głos mówiący od tronu: «Oto przybytek Boga z ludźmi: i zamieszka wraz z nimi, i będą oni Jego ludem, a On będzie „BOGIEM Z NIMI”. 4 I otrze z ich oczu wszelką łzę, a śmierci już odtąd nie będzie. Ani żałoby, ni krzyku, ni trudu już [odtąd] nie będzie, bo pierwsze rzeczy przeminęły». 5 I rzekł Zasiadający na tronie: «Oto czynię wszystko nowe». I mówi: «Napisz: Słowa te wiarygodne są i prawdziwe». 6 I rzekł mi: «Stało się. Jam Alfa i Omega, Początek i Ko-

niec. Ja pragnącemu dam darmo pić ze źródła wody życia. 7 Zwycięzca to odziedziczy i będę Bogiem dla niego, a on dla mnie będzie synem*. 8 A dla tchórzów, niewiernych, obmierźłych, zabójców, rozpustników, guślarzy, bałwochwalców i wszelkich kłamców: udział w jeziorze gorejącym ogniem i siarką. To jest śmierć druga».

9 I przyszedł jeden z siedmiu aniołów, co trzymają siedem czasów pełnych siedmiu plag ostatecznych, i tak się do mnie odezwał: «Chodź, ukazać ci Oblubienicę, Małżonkę Baranka». 10 I uniósł mnie w zachwyceniu na górę wielką i wyniosłą, i ukazał mi Miasto Święte – Jeruzalem, zstępujące z nieba od Boga, 11 mające chwałę Boga. [...] 22 A świątyni w nim nie dojrzałem: bo jego świątynią jest Pan Bóg wszechmogący oraz Baranek. 23 I Miastu nie trzeba słońca ni księżyca, by mu świeciły, bo chwała Boga je oświeciła, a jego lampą – Baranek. 24 I w jego świetle będą chodziły narody, i wniosą do niego królowie ziemi swój przepych. 25 I za dnia bramy jego nie będą zamknięte: bo już nie będzie tam nocy. 26 I wniosą do niego przepych i skarby narodów. 27 A nic nieczystego do niego nie wejdzie ani ten, co popełnia ohydę i kłamstwo, lecz tylko zapisani w księdze życia Baranka.

1 I ukazał mi rzekę wody życia, lśniąca jak kryształ, wypływającą z tronu Boga i Baranka. 2 Pomiędzy rynkiem Miasta a rzeką, po obu brzegach, drzewo życia, rodzące dwanaście owoców – wydające swój owoc każdego miesiąca – a liście drzewa [służą] do leczenia narodów. 3 Nic godnego klątwy już [odtąd] nie będzie. I będzie w nim tron Boga i Baranka, a służby Jego będą Mu cześć oddawali. 4 I będą oglądać Jego oblicze, a imię Jego – na ich czołach. 5 I [odtąd] już nocy nie będzie. A nie potrzeba im światła lampy i światła słońca, bo Pan Bóg będzie świecił nad nimi i będą królować na wieki wieków. 6 I rzekł mi: «Te słowa wiarygodne są i prawdziwe, a Pan, Bóg duchów proroków, wysłał swojego anioła, by sługom swoim ukazać, co musi stać się niebawem. 7 A oto niebawem przyjdę. Błogosławiony, kto strzeże słów proroctwa tej księgi». 8 To właśnie ja, Jan, słyszę i widzę te rzeczy. A kiedyś usłyszałem i ujrzałem, upadłem, by oddać pokłon przed stopami anioła, który mi je ukazał. 9 Na to rzekł do mnie: «Bacz, byś tego nie czynił, bo jestem współsługą twoim i braci twoich, proroków, i tych, którzy strzegą słów tej księgi. Bogu samemu złoż pokłon!» 10 Dalej powiedział do mnie: «Nie kładź pieczęci na słowa proroctwa tej księgi, bo chwila jest bliska*. 11 Kto krzywdzi, niech jeszcze krzywdę wyrządzi, i plugawy niech się jeszcze splugawi, a sprawiedliwy niech jeszcze wypełni sprawiedliwość, a święty niechaj się jeszcze uświęci! 12 Oto przyjdę niebawem, a moja zapłata jest ze mną, by tak każdemu odplacić, jaka jest jego praca. 13 Jam Alfa i Omega, Pierwszy i Ostatni, Początek i Koniec.

14 Błogosławieni, którzy płuczą swe szaty, aby władza nad drzewem życia do nich należała i aby bramami wchodzili do Miasta. 15 Na zewnątrz są psy, guślarze, rozpustnicy, zabójcy, bałwochwálcy i każdy, kto kłamstwo kocha i nim żyje.»

[Apokalipsa św. Jana, Rozdz. XXI, XX]

Raport z oblężonego miasta – Z. Herbert

Zbyt stary żeby nosić broń i walczyć
jak inni —
wyznaczono mi z łaski poślednią
rolę kronikarza
zapisuję - nie wiadomo dla kogo —
dzieje oblężenia
mam być dokładny lecz nie wiem
kiedy zaczął się najazd
przed dwustu laty w grudniu wrze-
śniu może wczoraj o świcie
wszyscy chorują tutaj na zanik po-
czucia czasu
pozostało nam tylko miejsce przy-
wiązanie do miejsca
jeszcze dzierzmy ruiny świątyń
widma ogrodów i domów
jeśli stracimy ruiny nie pozostanie
nic

piszę tak jak potrafię w rytmie nie-
skończonych tygodni
poniedziałek: magazyny puste jed-
nostką obiegową stał się szczur
wtorek: burmistrz zamordowany
przez niewiadomych sprawców

środa: rozmowy o zawieszeniu bro-
ni nieprzyjacieli internował posłów

nie znamy ich miejsca pobytu to
znaczy miejsca kaźni

czwartek: po burzliwym zebraniu
odrzucono większością głosów
wniosek kupców korzennych o bez-
warunkowej kapitulacji
piątek: początek dżumy sobota: po-
pełnił samobójstwo
N.N. niezłomny obrońca niedziela:
nie ma wody odparliśmy
szturm przy bramie wschodniej
zwanej Bramą Przymierza

wiem monotonne to wszystko ni-
kogo nie zdoła poruszyć
unikam komentarzy emocje trzy-
mam w karbach piszę o faktach
podobno tylko one cenione są na
obcych rynkach
ale z niejaką dumą pragnę donieść
światu

że wyhodowaliśmy dzięki wojnie
nową odmianę dzieci
nasze dzieci nie lubią bajek bawią
się w zabijanie
na jawie i we śnie marzą o zupie
chlebie i kości
zupełnie jak psy i koty
wieczorem lubię wędrować po ru-
bieżach Miasta

wzdłuż granic naszej niepewnej
wolności
patrzę z góry na mrowie wojsk ich
światła

słucham hałasu bębnow barbarzyń-
skich wrzasków
doprawdy niepojęte że Miasto jesz-
cze się broni
oblężenie trwa długo wrogowie mu-
szą się zmieniać
nic ich nie łączy poza pragnieniem
naszej zagłady
Goci Tatarzy Cesarza pułki Prze-
mienienia Pańskiego

kto ich policzy
kolory sztandarów zmieniają się jak
las na horyzoncie
od delikatnej ptasiej żółci na wio-
snę przez zielen czerwień do zimo-
wej czerni
tedy wieczorem uwolniony od fak-
tów mogę pomyśleć
o sprawach dawnych dalekich na
przykład o naszych
sprzymierzeńcach za morzem wiem
współczują szczerze
ślą mąkę worki otuchy tłuszcz i do-
bre rady
nie wiedzą nawet że nas zdradzili
ich ojcowie
nasi byli alianci z czasów drugiej
Apokalipsy

synowie są bez winy zasługują na
wdzięczność więc jesteśmy wdzięcz-
ni

nie przeżyli długiego jak wieczność
oblężenia
ci których dotknęło nieszczęście są
zawsze samotni
obrońcy Dalajlamy Kurdowie
afgańscy górale
teraz kiedy piszę te słowa zwolen-
nicy ugody
zdobyli pewną przewagę nad stron-
nictwem niezłomnych
zwykle wahanie nastrojów losy
jeszcze się ważą

cmentarze rosną maleje liczba
obrońców
ale obrona trwa i będzie trwała do
końca
i jeśli Miasto padnie a ocaleje je-
den
on będzie niósł Miasto w sobie po
drogach wygnania
on będzie Miasto
patrzymy w twarz głodu twarz
ognia twarz śmierci
najgorszą ze wszystkich – twarz
zdrady
i tylko sny nasze nie zostały upo-
korzone

POMOCE METODYCZNE

Anna Źarska-Kopras
Książnica Podlaska

„Skąd się wzięły mały w Internecie?” – scenariusz zajęć bibliotecznych

Grupa wiekowa:

dzieci w wieku 9-11 lat (III-V klasa szkoły podstawowej)

Czas trwania zajęć:

ok. 60 – 70 min

Cele:

Po zakończeniu zajęć uczestnicy:

- rozumieją, czym jest Internet,
- wiedzą, jak zbudowana jest sieć komputerowa,
- rozumieją, czym jest adres strony internetowej,
- znają podstawowe elementy, wchodzące w skład adresów stron in-
ternetowych,
- wiedzą, jak zbudowane są adresy poczty elektronicznej (adresy e-mail),
- potrafią tworzyć przykładowe adresy stron internetowych w oparciu
o poznane zasady,
- tworzą mapy myśli,
- potrafią pracować w grupie i w parach,
- znają istotę działania Internetu,
- znają pochodzenie symbolu @
- utożsamiają sobie bibliotekę z miejscem, gdzie można dowiedzieć się
wiele ciekawostek.

Formy pracy:

indywidualna i zespołowa

Metody:

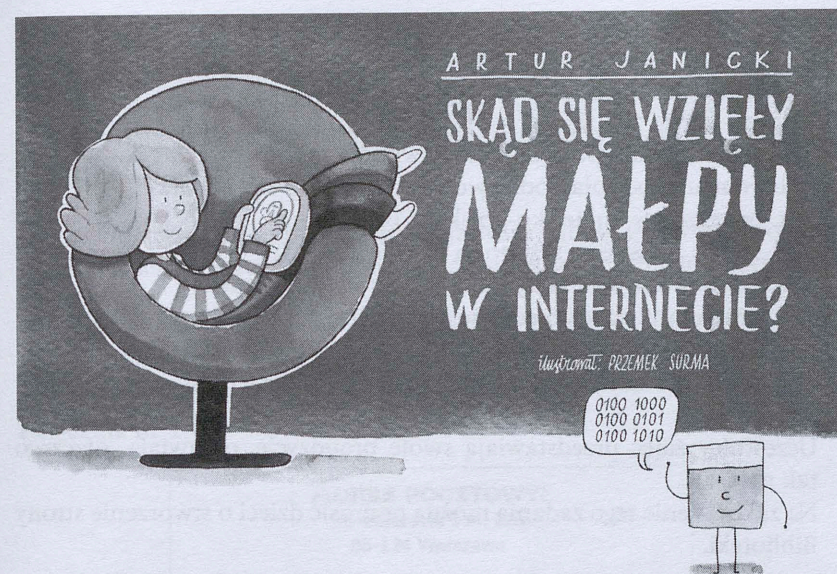
swobodna rozmowa, mapa myśli, głośne czytanie tekstu, zabawa

Pomoce dydaktyczne:

- książka Artura Janickiego: „Skąd się wzięły małpy w Internecie?”,
- 8 kartoników z literami tworzącymi słowo Internet,
- flipchart (zamiast flipchartu można zastosować inną pomoc),
- plansze w formacie A4 (adres pocztowy a adres internetowy, definicja znaku @, plansza 3kg jabłek @5zł,
- nitka zwinięta w kłębek,
- 7 kartek z informacjami na temat właścicieli adresów,
- rysunek małpy (zwierzątko),
- kartoniki z nazwami znaku @ w różnych językach, lub wydrukowane na kartce A4,
- zestaw pytań do gry podsumowującej,
- maskotka małpka,
- bączek do gry podsumowującej,
- iPad.

Przebieg zajęć:

1. Przywitanie dzieci.
2. Dzieci muszą odszukać ukryte w sali 8 karteczek z literami. Następnie próbują utworzyć z nich hasło, które będzie tematem spotkania.
3. Osoba prowadząca przepisuje hasło Internet i prosi uczestników, aby każdy wypisał swoje skojarzenie z tym słowem, w ten sposób utworzą mapy myśli. Jeśli nie ma możliwości stworzenia jednej głównej mapy, to można rozdać kartki uczestnikom i poprosić ich o stworzenie własnych map.
4. Próba wspólnej odpowiedzi na pytanie: Co to jest Internet? Podsumowanie i wykorzystanie stworzonej mapy myśli. Osoba prowadząca opowiada, czym jest Internet, co to jest karta sieciowa, do czego jest ona potrzebna komputerom, co to jest gniazdko w karcie sieciowej, co to jest sieć domowa, co można połączyć w sieć, co się dzieje, kiedy łączymy kolejne komputery w biurach, miastach.
Co to jest Internet? Jeśli nie padła taka odpowiedź można dopowiedzieć, że Internet to jedna wielka sieć połączonych ze sobą komputerów lub przeczytać fragment tekstu z książki A. Janickiego ze strony 12-14.

Artur Janicki – *Skąd się wzięły małpy w Internecie?*, Wydaw. Widnokrąg, 2015

5. Zabawa: tworzymy własną sieć internetową. Uczestnicy siadają w kole. Osoba prowadząca daje kłębek i prosi, aby osoba trzymając koniec nitki określiła, do której osoby chce rzucić kłębek a następnie przesłała jej wiadomość np.: Basiu - kiedy oddasz mi książki? W ten sposób rzucamy kłębkami aż powstanie „sieć”.
6. Osoba prowadząca (na podstawie tekstu ze strony 16-18 wyjaśnia), co to jest adres strony internetowej i co nam mówi.
Przykleja do flipcharta stworzoną wcześniej planszę, porównując adres pocztowy z adresem internetowym (załącznik nr 1).
7. Następnie osoba prowadząca rozpoczyna rozmowę na temat domen internetowych (tekst ze strony 20-24), rozszerzeń dla różnych krajów czy też miast. Można posłużyć się przygotowanymi wcześniej planszami (załącznik nr 2).
8. Osoba prowadząca dzieli uczestników zajęć na grupy. Prosi, aby wymyślili adres strony internetowej, należącej do jednego z wylosowanych

właścicieli i zapisali go na kartce tak, aby był zgodny z zasadami przedstawionymi wcześniej. Osoba prowadząca rozdaje uczestnikom kartki z informacjami na temat właścicieli adresów:

7 grup – kartki z adresami (wymyśl adres).

- a. polska firma sprzedająca zabawki dla małych dzieci,
- b. francuska szkoła podstawowa o nazwie „Petit Nicolas”,
- c. przedszkole angielsko-polskie z Poznania;
- d. strona włoskiego zespołu o nazwie „Gatti”,
- e. kronika klasowa klasy 3c ze szkoły w Katowicach,
- f. strona ministerstwa edukacji, na której można znaleźć zadania matematyczne,
- g. angielska strona firmy z naklejkami ze zwierzętami.

Uczestnicy zajęć przedstawiają swoje propozycje, omawiają, dlaczego tak napisali.

Na zakończenie tego zadania można poprosić dzieci o stworzenie strony Biblioteki.

9. Osoba prowadząca dokleja do hasła INTERNET, które powstało na początku zajęć, małpę (zwierzę) i pyta: co mają wspólnego ze sobą małpy i Internet? Uczestnicy zajęć podają wszystkie pomysły, które przychodzą im do głowy. Jeśli uczestnicy domyślą się od razu, że chodzi o znak @, osoba prowadząca prosi, aby go narysowali przy/na małpę.

10. Osoba prowadząca objaśnia znaczenie znaku @ (w książce str. 51) na podstawie przygotowanej wcześniej planszy (załącznik nr 3).

11. Zabawa. Uczestnicy zajęć siadają w kółku, w środku znajduje się jedna osoba, która ma przygotowany wcześniej przez osobę prowadzącą zestaw pytań (załącznik 4) dotyczących Internetu, osoba w środku czyta pytanie a następnie rozkręca bączek. Osoby w kółku odpowiadają na pytanie, przekazując sobie maskotkę małpy do momentu, aż bączek przestaje się kręcić. Przegrywa ten, kto trzyma w ręku małpę.

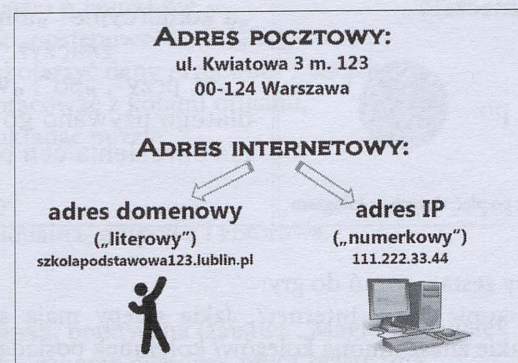
12. Na zakończenie zajęć pokazanie dzieciom aplikacji do zmieniania zdjęć MSQRD. Zrobienie fotografii chętnym dzieciom, ich twarze potem za pomocą aplikacji zainstalowanej na IPADZIE zmieniają się w twarze małpek. Osoba prowadząca prosi opiekuna grupy o podanie adresu poczty elektronicznej, na ten adres zostaną wysłane zdjęcia dzieci. Przy-

pomnienie dzieciom, że można to zrobić właśnie dzięki Internetowi. Jeśli nie ma możliwości wykorzystania IPADA, można poprosić dzieci o narysowanie znaku @ jako wybranego zwierzęcia lub rogalika. Uczestnicy rysują na otrzymanych kartkach (inspiracją mogą być rysunki ze strony 52).

Opracowane na podstawie scenariusza Sabiny Piłat oraz w oparciu o książkę Artura Janickiego „Skąd się wzięły małpy w Internecie?”.

Załączniki:

Załącznik nr 1

Załącznik nr 2

Domena – końcówka adresu internetowego, podpowiada nam, gdzie znajduje się komputer lub kto jest dostawcą usług

Domeny narodowe:

pl – Polska

de – Niemcy

uk - Wielka Brytania

fr – Francja

cz – Czechy

eu – domena europejska

gov – zazwyczaj oznacza adres instytucji rządowej

edu – dotyczy szkół i uniwersytetów

com – adres dotyczy firmy komercyjnej
org – organizacja, fundacja, stowarzyszenie
mil – gdy chodzi o siły zbrojne
Podpowiedzi w adresach dotyczące miasta lub regionu:
waw – Warszawa
poznan
slask
bialystok

Załącznik nr 3

3 kg jabłek @ 5zł oznaczało 3kg po trzy kilogramy jabłek po pięć złotych za kilogram	<u>znak @</u> nazywany był „a komercyjne” „a handlowe” znaczył „w, przy”, „po”, „w cenie” dlatego używano go w handlu dla określenia cen produktów
---	--

Załącznik nr 4

Przykładowy zestaw pytań do gry:

Co można kupić przez Internet?, Jakie sklepy mają swoje strony w Internecie?, Jakie znasz imiona kolegów/ koleżanek posiadających pocztę elektroniczną?, Co ciekawego można znaleźć w Internecie? Jakie zwierzęta możesz oglądać na stronach internetowych?, Do jakich krajów możesz wirtualnie podróżować dzięki Internetowi?, Jakie urządzenia można podłączyć do komputera?, Jakie uczucia mogą wyrażać emotikony?, Co może być podłączone do Internetu?

Justyna Szkiłdź, Joanna Jagiełło
Gminna Biblioteka Publiczna w Janowie

„Franklin i książka z biblioteki”. Scenariusz lekcji bibliotecznej dla dzieci w wieku 6-9 lat.

Cele:

Dziecko

- zna książki o Franklinie,
- wie jak „postępować” z książką,
- umie skojarzyć dany przedmiot z książką,
- umie pracować z kołami origami,
- umie układać puzzle.

Formy pracy:

- indywidualna, grupowa i zbiorowa.

Metody:

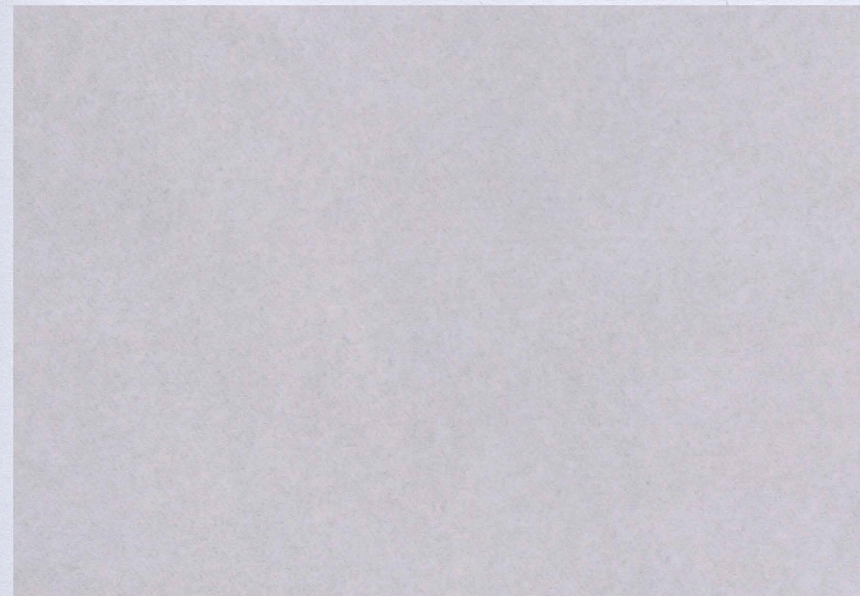
- pogadanka, praktyczna (zabawa „Magiczny kuferek”), głośne czytanie tekstu, zabawa ruchowa, praca plastyczna.

Pomoce dydaktyczne:

- książki o Franklinie,
- puzzle z Franklinem,
- kolorowe pudełko ozdobione postaciami z bajek – na rekwizyty,
- różne przedmioty kojarzące się z bajkami np. piernik, jabłko, pantofelek, groch, koszyczek, fasola i inne,
- książki z bajkami,
- kartki papieru z bloku,
- kółka z papieru różnej wielkości w różnych kolorach,
- klej,
- dyplomy.

Przebieg zajęć:

1. Powitanie uczniów.
2. Orowadzenie ich po bibliotece: pokazanie działu z książkami dla dzieci i kąca zabaw dla najmłodszych.
3. Dzieci poznają różne tytuły książek z serii o Franklinie, oglądają kolorowe ilustracje, poznają głównego bohatera i jego różne przygody.
4. Głośne czytanie książki pt. „Franklin i książka z biblioteki”.
5. Rozmowa z dziećmi na temat przeczytanej lektury:
 - Jaką książkę wypożyczył Franklin?
 - Kiedy Franklin odkrył, że nie ma w domu książki?
 - Co się stało z książką?
 - Jak Franklin odnalazł książkę?
6. Dzieci bawią się w poszukiwaczy książek o Franklinie. Szukają wcześniej schowanych książek, w różnych miejscach w bibliotece. Każdy uczeń ma za zadanie znaleźć przynajmniej jedną książkę o przygodach Franklina.
7. Układanie puzzli. Dzieci dzielimy na grupy. Każda z nich układa wcześniej przygotowane puzzle z postacią Franklina.
8. Zabawa ph. „Magiczny kuferek”. W kuferku znajdują się różne przedmioty, które uczniowie mają połączyć z bajkami. Dziecko wyjmuje rekwizyt i dopasowuje do utworu. Dla ułatwienia, wybrane książki z bajkami leżą na stole (np. pantofelek – „Kopciuszek”). W zabawie bierze udział każde dziecko.
9. Praca plastyczna. Uczniowie dostają wcześniej przygotowane kółka i przyklejają na kartkach żółwia z orgiami.
10. Podziękowanie za spotkanie i wręczenie dyplomów za udział w zajęciach bibliotecznych.

Justyna Szkiłdź, Joanna Jagiełło
Gminna Biblioteka Publiczna w Janowie

Gramy i tworzymy opowieści: „Dawno, dawno, temu...” na podstawie gry Story Cubes. Scenariusz lekcji bibliotecznej dla klas IV-VI

Cele:

Dziecko

- zna zasady gry Story Cubes,
- rozwija wyobraźnię,
- umie skojarzyć obrazy,
- umie ułożyć na podstawie obrazka opowieść,
- ćwiczy pamięć,
- rozwija spostrzegawczość.

Formy pracy:

- indywidualna, grupowa i zbiorowa.

Metody:

- pogadanka, głośne opowiadanie, rozmowa kierowana.

Pomoce dydaktyczne:

- gra „Story Cubes”,
- tablica do pisania,
- mazaki,
- duże arkusze białego papieru do pisania opowiadania,
- arkusz – tabela.

Przebieg zajęć:

1. Powitanie uczniów w bibliotece.
2. Orowadzenie uczniów po bibliotece:
 - przypominamy zasady zachowania się w bibliotece,

- przypominamy, jak należy postępować z książką,
- zapoznanie z księgozbiorem,
- prezentacja działania systemu MAK+ w bibliotece,
- zasady korzystania z komputerów i tabletów w bibliotece.

3. Zapoznanie uczniów z grą „Story Cubes”.

4. Prowadzący dzieli uczniów na grupy (maksymalnie 6-osobowe). Każda z drużyn wymyśla nazwę i wybiera kapitana. Grupy otrzymują grę „Story Cubes” i zaczynamy się bawić. Gra zawiera pudełko z dziewięcioma kostkami, na których są różne obrazki. Polega ona na rzuceniu kostkami i podaniu skojarzeń do obrazków wg. tabeli: osoba, miejsce, czynność, rzecz. Maksymalnie drużyna może zdobyć 9 punktów przy jednym rzucie.

Nazwa drużyny	Osoba	Miejsce	Czynność	Rzecz	Suma punktów

5. Podliczanie punktów i wręczenie dyplomów za I, II, III miejsce.

6. Czytanie uczniom przykładowej opowieści, utworzonej wcześniej z wyrzuconych dziewięciu kostek. Mówimy dzieciom, jakie były obrazki na kostkach. Dajemy wskazówki, jak napisać opowieść.

– Rozpocznij swoją opowieść od słów:

„Dawno, dawno temu...”; „Pewnego razu...”; „Ta historia zaczęła się...”; „Przygoda ta spotkała nas...”

7. „Snujemy opowieść...” – drużyny otrzymują dużą kartkę białego papieru, mazaki. Rzucają kostkami, i na podstawie wyrzuconych obrazków układają opowieść (minimum 9 zdań). Nadają jej tytuł.

8. Uczeń zawiesza opowieść na tablicy i kapitan drużyny czyta głośno napisaną historię.

9. Za najciekawsze opowiadanie grupa otrzymuje upominki.

10. Podziękowanie za zajęcia.

Opracowano na podstawie materiałów dostępnych w Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, „Kalendarium rocznic i wydarzeń” Grażyny Bliskiej oraz stron internetowych - w szczególności portalu Wikipedia.

Wybór i opracowanie: *Anna Źarska-Kopras*

- rzeki Wisły (550. rocznica pierwszego wolnego flisu na Wiśle),
- Josepha Conrada-Korzeniowskiego (160-lecia urodzin pisarza),
- Józefa Piłsudskiego (150. rocznica urodzin),
- Adama Chmielowskiego (130. rocznica przywdziania habitu przez św. brata Alberta),
- Honorata Koźmińskiego (w 2016 r. minęła 100. rocznica śmierci błogosławionego),
- Tadeusza Kościuszki (200. rocznica śmierci).

550. rocznica urodzin Zygmunta I Starego (1467-1548),
200. rocznica śmierci Tadeusza Kościuszki (1746-1817),
200. rocznica urodzin Theodora Mommsena (1817-1903),
200. rocznica śmierci Jane Austen (1775-1817),
150. rocznica urodzin Władysława Stanisława Reymonta (1867- 1925),

150. rocznica urodzin Józefa Piłsudskiego (1867–1935),
 150. rocznica urodzin Marii Skłodowskiej-Curie (1867–1934),
 150. rocznica urodzin Artura Oppmana (1867–1931),
 150. rocznica urodzin Johna Galsworthy'ego (1867–1933),
 150. rocznica urodzin Laury Elizabeth Ingalls Wilder (1867–1957)
 150. rocznica śmierci Charlesa Pierre'a Baudelaire'a (1821–1867)
 100. rocznica urodzin Miry Jaworczakowej (1917–2009),
 100. rocznica śmierci Antoniny Domańskiej (1853–1917),
 100. rocznica śmierci Ludwika Zamenhofs (1859–1917),
 100. rocznica urodzin Melanii Burzyńskiej (1917–2003),
 50. rocznica śmierci Haliny Poświatowskiej (1935–1967).

STYCZEŃ

- 1.01. Światowy Dzień Pokoju
 1.01. (65) Urodziła się **Marta Fox** (1.01.1952) – polska poetka, powieściopisarka, eseistka („Karolina XL”, „Zakochaj się, mamo”).
 1.01 (550) Urodził się **Zygmunt I Stary** (1.01.1467–1.04.1548) – wielki książę litewski, od 1507 r. król Polski.
 3.01. (125) Urodził się **John Ronald Reuel Tolkien** (3.01.1892–2.09.1973) – angielski pisarz i filolog, prekursor literatury fantasy, autor trylogii „Władca Pierścieni”.
 5.01. (85) Urodził się **Umberto Eco** (5.01.1932–19.02.2016) – włoski pisarz, publicysta i krytyk. Autor m.in.: „Imienia róży”.
 6.01. (165) Zmarł **Louis Braille** (4.01.1809–6.01.1852) – francuski twórca alfabetu dla niewidomych do czytania za pomocą dotyku.
 8.01. (85) Urodziła się **Anna Zofia Markowa** (8.01.1932–18.08.2008) – współczesna polska pisarka, poetka, publicystka, autorka tekstów piosenek, laureatka Nagrody Literackiej im. Wiesława Kazaneckiego („Wieczory”, „Matka wiosenna”).
 9.01. (20) Zmarła **Anna Lisowska-Niepokólczycka** (1.07.1930–9.01.1997) – autorka powieści oraz słuchowisk dla dzieci i młodzieży („Bolesław zwany Chrobrym”, „Gdy przybywają gońce z Czarnolasu”).

- 10.01. (125) Urodził się **Melchior Wańkowicz** (10.01.1892–10.09.1974) – prozaik, publicysta, reporter, mistrz opowieści reportażowej („Na tropach Smętka”, „Ziele na kraterze”).
 10.01. (60) Zmarła **Gabriela Mistral** (właśc. Lucila Godoy Alcayaga) (07.04.1889–10.01.1957) – poetka chilijska nagrodzona w 1945 r. Literacką Nagrodą Nobla. („Sonety śmierci”, „Niepocieszenie”).
 15.01. (180) Urodził się **Walery Łoziński** (15.01.1837–30.01.1861) – publicysta, powieściopisarz, dramaturg, autor powieści dla młodzieży („Szaraczek i karmazyn”, „Zakłęty dwór”).
 15.01. (395) Urodził się **Molier** (właśc. Jean Baptiste Poquelin; (15.01.1622–17.02.1673) – najwybitniejszy komediopisarz francuski, aktor i dyrektor teatru („Świętoszek”, „Skapiec”).
 17.01. (15) Zmarł **Jose Camilo Cela** (11.05.1916–17.01.2002) – hiszpański pisarz, laureat Nagrody Nobla (1989), („Rodzina Pascuala Duarte”).
 18.01. (135) Urodził się **Alan Alexander Milne** (18.01.1882–31.01.1956) – angielski pisarz, twórca postaci Kubusia Puchatka. Tego dnia obchodzony jest również Międzynarodowy Dzień Kubusia Puchatka.
 21.01. (105) Urodził się **Alfred Szklarski** (21.01.1912–9.04.1992) – autor książek młodzieżowych, autor cyklu podróży-czo-przygodowego o przygodach Tomka.
 21.01. (1) Zmarł **Bogusław Kaczyński** (2.05.1942–21.01.2016) – polski dziennikarz, publicysta i krytyk muzyczny, popularyzator opery, operetki i muzyki poważnej, teoretyk muzyki, twórca telewizyjny, animator kultury, prezenter i autor programów w TVP.
 22.01. (140) Urodził się **Bolesław Leśmian** (22.01.1877–5.11.1937) – polski poeta pochodzenia żydowskiego, czołowy przedstawiciel literatury międzywojnia („Łąka”, „Napój cienisty”).
 23.01. (10) Zmarł **Ryszard Kapuściński** (4.03.1932–23.01.2007) – reportażysta, pisarz, publicysta („Wojna futbolowa”, „Cesarz”, „Imperium”).
 25.01. (135) Urodziła się **Virginia Woolf** (25.01.1882–28.01.1941) – angielska pisarka i krytyk literacki („Do latarni morskiej”, „Pani Dalloway”).

- 26.01. (100) Zmarła **Antonina Domańska** (09.1853–26.01.1917) – pisarka, autorka m.in. „Historii żółtej ciżemki”.
- 27.01. (185) Urodził się **Lewis Carroll** (27.01.1832–14.01.1898) – brytyjski pisarz, poeta, autor „Alicji w Krainie Czarów”.
- 28.01. (15) Zmarła **Astrid Lindgren** (14.11.1907–28.01.2002) – szwedzka autorka literatury dziecięcej („Dzieci z Bullerbyn”, „Pipi Pończoszanka”).
- 29.01. (55) Urodziła się **Olga Tokarczuk** (1962) – polska psycholog, pisarka, eseistka, autorka scenariuszy, poetka, dwukrotna laureatka Nagrody Literackiej „Nike” (2008, 2015); („Dom dzienny, dom nocny”, „Księgi Jakubowe”).
- 30.01. (70) Urodził się **Jerzy Plutowicz** (30.01.1947) – poeta, eseista („Motyl i Kamień”, „Nagle, w świecie”).
- 30.01. (110) Urodził się **Jan Kurczab** (30.01.1907–14.10.1969) – prozaik, publicysta, autor sztuk scenicznych, działacz społeczno-kulturalny („Nurt. Opowieść o pewnym teatrze”, „Kronika serdeczna”).

LUTY

- 1.02. (5) Zmarła **Wisława Szymborska**, właśc. Maria Wisława Anna Szymborska (2.07.1923–1.02.2012) – polska poetka, eseistka, krytyczka literacka, tłumaczka, felietonistka, laureatka Nagrody Nobla (1996); („Wołanie do Yeti”, „Dwukropek”).
- 2.02. (135) Urodził się **James Joyce** (2.02.1882–13.01.1941) – angielski pisarz pochodzenia irlandzkiego, autor „Ulissesa”.
- 2.02. (30) Zmarł **Alistair MacLean** (21.04.1922–2.02.1987) – pisarz szkocki, autor wielu popularnych powieści o tematyce sensacyjnej, kryminalnej i wojennej.
- 6.02. (260) Urodził się **Julian Ursyn Niemcewicz** (6.02.1757–21.05.1841) – polski dramaturg, powieściopisarz, poeta i pamiętnikarz („Powrót posła”, „Śpiewy historyczne”).
- 7.02. (205) Urodził się **Charles Dickens** (7.02.1812–9.06.1870) – angielski pisarz, przedstawiciel powieści społeczno-obyczajowej („Klub Picwicka”, „Oliver Twist”).
- 7.02. (150) Urodziła się **Laura Elizabeth Ingalls Wilder** (7.02.1867–10.02.1957) – amerykańska pisarka, autorka serii książ-

- zek „Domek”, w której opisała przygody swojej rodziny w okresie wędrówki przez amerykański Dzikie Zachód.
- 8.02. (95) Urodził się **Tadeusz Gajcy** (8.02.1922–16.08.1944) – poeta, prozaik, dramaturg i krytyk literacki.
- 8.02. **Dzień Bezpiecznego Internetu** – obchodzony jest z inicjatywy Komisji Europejskiej od 2004 r. i ma na celu inicjowanie i propagowanie działań na rzecz bezpiecznego dostępu dzieci i młodzieży do zasobów internetowych.
- 10.02. (55) Zmarł **Władysław Broniewski** (17.12.1897–10.02.1962) – poeta („Dymy nad miastem”, „Słowo o Stalinie”).
- 14.02. **Dzień Świętego Walentego**, Święto Zakochanych
- 16.02. (110) Zmarł **Giosuè Carducci** (27.07.1835–16.02.1907) – poeta, historyk literatury i krytyk włoski, w 1906 r. wyróżniony literacką Nagrodą Nobla (1906).
- 17.02. (1) Zmarł **Andrzej Żuławski** (22.11.1940–17.02.2016) – polski reżyser, scenarzysta i aktor filmowy, pisarz.
- 17.02. **Światowy Dzień Kota**
- 19.02. (1) Zmarła **Harper Lee** (28.04.1926–19.02.2016) – amerykańska pisarka i publicystka, znana głównie jako autorka uhonorowanej Nagrodą Pulitzera powieści „Zabić drozda”.
- 19.02. (205) Urodził się **Zygmunt Krasiński** (19.02.1812–23.02.1859) – poeta romantyczny, dramaturg i filozof („Nie-Boska Komedia”, „Listy do Delfiny Potockiej”).
- 19.02. (95) Urodził się **Władysław Bartoszewski** (19.02.1922–24.04.2015) – polski historyk, publicysta, dziennikarz, pisarz, działacz społeczny, polityk oraz dyplomata, więzień Auschwitz, żołnierz Armii Krajowej („Warszawski pierścień śmierci 1939–1944”, „1859 dni Warszawy”).
- 19.02. (1) Zmarł **Umberto Eco** (5.01.1932–19.02.2016) – włoski pisarz, publicysta i krytyk. Autor m.in.: „Imienia róży”.
- 25.02. (175) Urodził się **Karol May** (25.02.1842–30.03.1912) – niemiecki pisarz, autor powieści dla młodzieży. Głównymi bohaterami powieści, których akcja toczy się na Dzikim Zachodzie, są Old Shatterhand oraz Apacz Winnetou.
- 25.02. (110) Urodził się **Antoni Gołubiew** (25.02.1907–27.06.1979) – polski pisarz i publicysta („Listy do przyjaciela”, „Na drodze”).
- 26.02. (215) Urodził się **Wiktor Hugo** (26.02.1802–22.05.1885) – francuski poeta, prozaik, dramaturg, członek Akade-

- mii Francuskiej („Nędznicy”, „Katedra Marii Panny w Paryżu”).
- 26.02. (125) Urodził się **Julian Ejsmond** (26.02.1892–29.06.1930) – poeta i bajkopisarz, edytor („Baśń o ziemnych ludkach”, „Moje przygody łowieckie”).
- 26.02. **Dzień Dinozaura**
- 26.02. (90) 1927 – Mazurek Dąbrowskiego został oficjalnie polskim hymnem narodowym.
- 27.02. (195) Urodził się **Teofil Lenartowicz** (27.02.1822–3.02.1893) – poeta romantyczny („Gladiatorowie”, „Lirenka”).
- 27.02. (115) Urodził się **John Steinbeck** (27.02.1902–20.12.1968) – amerykański powieściopisarz, laureat literackiej Nagrody Nobla (1962); („Myszy i ludzie”, „Była raz wojna”).
- 27.02. (35) Zmarła **Maria Kownacka** (11.09.1894–27.02.1982) – autorka książek dla dzieci, tłumaczka z jęz. rosyjskiego, bibliotekarka („Plastusiowy pamiętnik”, „Rogaś z Doliny Roztoki”).
- 28.02. (205) Zmarł **Hugo Kołłątaj** (1.04.1750–28.02.1812) – działacz i pisarz polityczny, organizator oświaty i reformator bibliotekarstwa polskiego, historyk.
- 29.02. (85) Urodził się **Józef Ratajczak** (29.02.1932–24.05.1999) – poeta, prozaik, autor książek i sztuk teatralnych dla dzieci („Chocholowe wesele”, „Dzień Twojej Matki”).

MARZEC

- 1.03. **Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”** – polskie święto państwowe poświęcone pamięci Żołnierzy Wyklętych – żołnierzy antykomunistycznego i niepodległościowego podziemia.
- 3.03. **Międzynarodowy Dzień Pisarzy**
- 3-9.03. **Międzynarodowy Tydzień E-książki**
- 4.03. (85) Urodził się **Ryszard Kapuściński** (4.03.1932–23.01.2007) – reportażysta, publicysta.
- 4.03. (165) Zmarł **Nikołaj Gogol** (19 lub 31.03.1809–4.03.1852) – rosyjski prozaik i komediopisarz („Rewizor”, „Oze-nek”, „Martwe dusze”).

- 6.03. (90) Urodził się **Gabriel Garcia Marquez** (6.03.1927–17.04.2014) – kolumbijski powieściopisarz, dziennikarz i działacz społeczny, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1982); („Sto lat samotności”, „Kronika zapowiadanej śmierci”).
- 7.03. (125) Urodziła się **Maria Niklewiczowa** (7.03.1892–2.07.1985) – prozaik, autorka książek dla dzieci („Wróbel czarodziej”, „Bajarka opowiada”).
- 7.03. (20) Zmarła **Agnieszka Osiecka** (9.10.1936–7.03.1997) – poetka, autorka tekstów piosenek, prozaik, dziennikarka, twórca spektakli teatralnych i telewizyjnych.
- 7.03. (1) Zmarł **Aleksander Minkowski** (27.02.1933–7.03.2016) – polski pisarz, reportażysta i scenarzysta filmowy. Autor m.in. książek z cyklu „Tropiciele złoczyńców” (o przygodach Marty Patton).
- 8.03. **Międzynarodowy Dzień Kobiet**
- 10.03. **Dzień Mężczyzn**
- 15.03. (30) Zmarł **Bogusław Kogut** (2.09.1925–15.03.1987) – prozaik, autor sztuk teatralnych i scenariuszy filmowych („Kłusownicy i naganiacze”, „Misja porucznika Kuny”).
- 15.03. (80) Zmarł **Hovard Phillips Lovecraft** (20.08.1890–15.03.1937) – amerykański pisarz, prekursor fantastyki naukowej („W górach szaleństwa”, „Coś na progu”).
- 16.03. (135) Urodził się **Jan Antoni Grabowski** (16.03.1882–19.07.1950) – pisarz, pedagog, autor podręczników geometrii, monografii zabytków, przewodników po Warmii i Mazurach, twórca wielu książek dla dzieci i młodzieży, z których największą popularność zyskały opowiadania o zwierzętach.
- 19.03. (195) Zmarł **Józef Wybicki** (29.09.1747–10.03.1822) – działacz, polityczny, publicysta, autor Mazurka Dąbrowskiego.
- 19.03. (475) Urodził się **Jan Zamoyski** (19.03.1542–3.06.1605) – bibliofil, założyciel bibliotek i drukarni.
- 19.03. (130) Zmarł **Józef Ignacy Kraszewski** (28.07.1812–19.03.1887) – pisarz, publicysta, wydawca, historyk, działacz społeczny i polityczny, najpłodniejszy autor w historii literatury polskiej.
- 21.03. (85) Urodził się **Andrzej Bursa** (21.03.1932–15.11.1957) – polski poeta, prozaik, dramaturg i dziennikarz, należał

- do tzw. pokolenia „Współczesności”, zaliczany do kręgu poetów wyklętych („Luiza”, „Zabicie ciotki”).
- 21.03. **Dzień Wiosny**, Dzień Wagarowicza
- 22.03. (185) Zmarł **Johann Wolfgang Goethe** (28.08.1749–22.03.1832) – niemiecki poeta i dramaturg okresu romantyzmu („Cierpienia młodego Wertera”, „Faust”).
- 22.03. (60) Urodził się **Jacek Kaczmarski** (22.03.1957–10.04.2004) – poeta, prozaik, piosenkarz. Znany głównie dzięki piosenkom o tematyce historycznej („Rejtan, czyli raport ambasadora”; „Sen Katarzyny II”, „Lekcja historii klasycznej”) i społeczno-politycznej („Mury”, „Nasza klasa”, „Obława”).
- 25.03 (85) Urodził się **Wiesław Myśliwski** (15.03.1932) – polski pisarz, dwukrotny laureat Nagrody Literackiej „Nike” („Nagi sad”, „Widnokrąg”).
- 27.03. **Międzynarodowy Dzień Teatru**
- 29.03. (80) Zmarł **Karol Szymanowski** (6.10.1882–1937) – polski kompozytor, pianista, pedagog i pisarz. Obok Fryderyka Chopina jest uznawany za jednego z najwybitniejszych polskich kompozytorów.
- 30.03. (105) Zmarł **Karol May** (25.02.1842–30.03.1912) – niemiecki pisarz, autor powieści dla młodzieży.
- 30.03. (160) Urodziła się **Gabriela Zapolska** (30.03.1857–17.12.1921) – dramatopisarka, powieściopisarka, publicystka („Żabusia”, „Moralność pani Dulskiej”).

KWIECIEŃ

- 1.04. (115) Urodził się **Józef Mackiewicz** (1.04.1902–31.01.1985) – pisarz, publicysta („Bunt rojstów”, „Katyń. Zbrodnia bez sądu i kary”).
- 1.04. (65) Zmarł **Ferenc Molnar** (właśc. Ferenc Neumann); (12.01.1878–2.04.1952) – węgierski pisarz, autor powieści dla młodzieży („Chłopcy z Placu Broni”, „Gwardzista”, „Tempo Mister Morrison”).
- 1.04. (60) Urodziła się **Katarzyna Grochola** (18.07.1957) – powieściopisarka, dziennikarka („Nigdy w życiu!”, „Osobowość ćmy”).

- 2.04. **Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci** (w rocznicę urodzin Hansa Christiana Andersena)
- 2.04. **Światowy Dzień Wiedzy o Autyzmie**
- 2.04. (85) Urodziła się **Joanna Chmielewska** (właśc. Irena Kuhn); (2.04.1932–7.10.2013) – autorka powieści sensacyjnych i satyrycznych („Lesio”, „Depozyt”).
- 4.04. (60) Zmarł **Jakow Tajc** (1905–1957) – pisarz rosyjski, autor książek dla dzieci („Niebieski koralik”, „Jarzębinka”).
- 9.04. (25) Zmarł **Alfred Szklarski** (21.01.1912–9.04.1992) – autor książek podróżniczo-przygodowych dla młodzieży, autor m.in. cyklu o przygodach Tomka.
- 9.04. (260) Urodził się **Wojciech Bogusławski** (9.04.1757–23.07.1829) – polski aktor, dramatopisarz, „ojciec sceny polskiej”, dyrektor Teatru Narodowego w latach 1783–1785, 1790–1794 i 1799–1814 („Mieszczki modne”, „Cud mniemany, czyli Krakowiacy i górale”).
- 11.04. (165) Urodził się **Leon Wyczółkowski** (11.04.1852–27.12.1936) – malarz i grafik nurtu realistycznego.
- 12.04. **Dzień Czekolady**
- 14.04. (100) Zmarł **Ludwik Łazarz Zamenhof** (właśc. Eliezer Lewi Samenhof) (15.12.1859–14.04.1917) – twórca sztucznego, międzynarodowego języka *esperanto*, lekarz.
- 14.04. (75) Urodziła się **Danuta Wawiłow** (14.04.1942–29.05.1999) – poetka, prozaik, tłumaczka z jęz. rosyjskiego, autorka książek dla dzieci („Rupaki”, „Wierzbowa 13”).
- 15.04. (565) Urodził się **Leonardo da Vinci** (15.04.1452–2.05.1519) – włoski malarz, rzeźbiarz, architekt, filozof, konstruktor maszyn.
- 16.04. (45) Zmarł **Yasunari Kawabata** (14.06.1899–16.04.1972) – japoński pisarz, laureat literackiej Nagrody Nobla (1968); („Tancerka z Izu”, „Głos góry”).
- 18.04. (30) Zmarła **Krystyna Salaburska** (13.02.1924–18.04.1987) – powieściopisarka, autorka słuchowisk radiowych („Akrobaci”, „Akwarium”).
- 19.04. (135) Zmarł **Karol Darwin** (12.02.1809–19.04.1882) – angielski biolog, twórca teorii ewolucji.
- 21.04. (35) Zmarła **Halina Rudnicka** (12.10.1909–21.04.1982) – prozaik, pedagog, autorka podręczników („Polną ścieżką”, „Ludzie niezłomni”).

- 21.04. (100) Urodziła się **Mira Jaworczakowa** (21.04.1917–5.10.2009) – polska pisarka, autorka książek dla dzieci i młodzieży oraz opowiadań historycznych. Jej utwory dla najmłodszych ukazywały się w ramach serii „Poczytaj mi mamó”. Współpracowniczką prasy dziecięcej i młodzieżowej oraz Polskiego Radia („Jacek, Wacek i Pankracek”, „Oto jest Kasia”).
- 22.04. Międzynarodowy Dzień Matki Ziemi
- 23.04. Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich
- 24.04. (75) Zmarła **Lucy Maud Montgomery** (30.11.1874–24.04.1942) – kanadyjska pisarka, autorka cyklu o Ani z Zielonego Wzgórza.
- 29.04. Międzynarodowy Dzień Tańca

MAJ

- 1.05. Międzynarodowe Święto Pracy
- 2.05. (160) Zmarł **Alfred de Musset** (11.12.1810–2.05.1857) – francuski poeta, dramaturg, prozaik („Spowiedź dziecięcia wieku”, „Nie igra się z miłością”).
- 2.05. Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej – tego samego dnia obchodzony jest Dzień Polonii i Polaków za Granicą.
- 3.05. Święto Konstytucji 3 Maja
- 4.05. Międzynarodowy Dzień Strażaka
- 7.05. (150) Urodził się **Władysław Stanisław Reymont** (7.05.1867–5.12.1925) – właściwie Stanisław Władysław Rejment: pisarz, prozaik, nowelista, laureat literackiej Nagrody Nobla (1924); („Chłopi”, „Ziemia obiecana”).
- 8.05. Dzień Bibliotek i Bibliotekarza – zainicjowany został przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Wydarzenie, początkowo skierowane tylko do bibliotekarzy, z czasem stało się powszechnie obchodzonym świętem rozpoczynającym Tydzień Bibliotek (8-15.05.), podczas którego organizowanych jest wiele konferencji, warsztatów i spotkań dla czytelników.
- 8.05. Międzynarodowy Dzień Zwycięstwa – święto upamiętniające zakończenie II wojny światowej w Europie.

- 11.05. (110) Urodziła się **Lucyna Krzemieniecka** (właśc. Wiera Zeidenberg); (11.05.1907 – 22.09.1955) – autorka książek dla dzieci („Z przygód krasnala Hałabały”).
- 14.05. (105) Zmarł **August Strindberg** (22.01.1849 – 14.05.1912) – szwedzki powieściopisarz i dramaturg („Mistrz Olof”, „Spowiedź szaleńca”).
- 16.05. (115) Urodził się **Jan Kiepura** (16.05.1902–15.08.1966) – śpiewak operowy i aktor.
- 16.05. (75) Zmarł **Bronisław Malinowski** (7.04.1884–16.05.1942) – antropolog, podróżnik, etnolog, socjolog, religioznawca, prowadził badania na Wyspach Trobriandzkich („Życie seksualne dzikich w północno-zachodniej Melanezji”, „Argonauci Zachodniego Pacyfiku”).
- 16.05. (35) Zmarł **Jerzy Krzysztóń** (23.03.1931–16.05.1982) – prozaik, dramaturg, tłumacz („Opowiadania indyjskie”, „Krzyż południa”).
- 18.05. Międzynarodowy Dzień Muzeów
- 19.05. (105) Zmarł **Bolesław Prus** (właśc. Aleksander Głowacki) (20.08.1847–19.05.1912) – powieściopisarz, nowelista, publicysta („Lalka”, „Faraon”).
- 23.05. (175) Urodziła się **Maria Konopnicka** (23.05.1842–8.10.1910) – poetka i nowelistka okresu realizmu, pisarki dla dzieci, publicystki, tłumaczki, działaczki na rzecz praw kobiet („O krasnoludkach i sierotce Marysi”, „Mendel Gdański”).
- 24.05. (45) Urodził się **Michał Choromański** (22.06.1904–24.05.1972) – prozaik i dramaturg („Zazdrość i medycyna”, „Schodami w górę, schodami w dół”).
- 25.05. (90) Urodził się **Robert Ludlum** (25.05.1927–12.03.2001) – amerykański pisarz, aktor i producent, autor powieści sensacyjnych, stworzył postać tajnego agenta wyszkolonego przez CIA – Jasona Bourne’a.
- 26.05. Dzień Matki
- 28.05. (105) Urodził się **Patrick White** (28.05.1912–30.09.1990) – australijski pisarz, laureat literackiej Nagrody Nobla (1973); („Żywi i umarli”, „Oko cyklonu”).
- 31.05. (60) Zmarł **Leopold Staff** (14.11.1878–31.05.1957) – poeta, tłumacz i eseista. Już za życia nazywany „pomnikiem polskiej poezji”, postrzegany jako wzór klasyka i artysty-mędrca („Sny o potędzie”, „Wysokie drzewa”).

- 31.05. (130) Urodził się **Saint-John Perse** (właśc. Marie-René-Alexis Léger) (31.05.1887 – 20.09.1975) – francuski poeta i dyplomata, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1960); („Anabaza”, „Wygnanie”).

CZERWIEC

- 1.06. Międzynarodowy Dzień Dziecka
1-8.06. Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom – ogólnopolska kampania społeczna zainaugurowana 1 czerwca 2001 r. przez Fundację „ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom”.
2.06. Światowy Dzień Ochrony Środowiska
2.06. (160) Urodził się **Karl Gjellerup** (2.06.1857–13.10.1919) – powieściopisarz, dramaturg duński uhonorowany Nagrodą Nobla (1917); („Młyn na wzgórzu”, „Księga mojej miłości”).
3.06. (115) Zmarł **Adolf Dygasiński** (7.03.1839–3.06.1902) – powieściopisarz, nowelista, pedagog, publicysta („Wilk, psy i ludzie”, „Pan Jędrzej Piszczalski”).
4.06. (145) Zmarł **Stanisław Moniuszko** (5.05.1819–4.06.1872) – kompozytor, twórca polskiej opery narodowej.
4.06. Noc Bibliotek – to ogólnopolskie, wieczorno-nocne imprezy promujące czytelnictwo i biblioteki.
6.06. (95) Urodził się **Jerzy Broszkiewicz** (6.06.1922–4.10.1993) – polski prozaik, dramatopisarz, eseista i publicysta, autor książek dla dzieci i młodzieży („Wielka, większa i największa”, „Długo i szczęśliwie”, „Jonasz i błazen”).
7.06. (65) Urodził się **Orhan Pamuk** (1952) – turecki pisarz, laureat Nagrody Nobla z dziedziny literatury (2006); („Śnieg”, „Stambuł. Wspomnienia i miasto”).
12.06. (20) Zmarł **Bułat Okudźawa** (9.05.1924–12.06.1997) – rosyjski bard, poeta, prozaik, kompozytor ballad, pieśni lirycznych i satyrycznych, dramaturg.
16.06. Ogólnopolskie Święto Wolnych Książek (tzw. Book-crossing) – akcja ta polega na zostawianiu przeczytanych książek w miejscach publicznych, jak również w miejscach, w tym celu przygotowanych tzw. półkach book-crossingowych, po to by znalazca mógł je przeczytać i przekazać dalej.

- 17.06. (135) Urodził się **Igor Strawiński** (17.06.1882–6.04.1971) – rosyjski kompozytor, pianista i dyrygent.
19.06. (75) Zmarł **James Matthew Barrie** (9.05.1860–19.06.1937) – ang. pisarz, dziennikarz i dramaturg pochodzenia szkockiego, autor książek dla dzieci. Zasłynął na całym świecie jako autor sztuki i powieści pt. „Piotruś Pan”.
23.06. Dzień Ojca
28.06. (305) Urodził się **Jean-Jacques Rousseau** (28.06.1712–2.07.1778) – szwajcarski pisarz tworzący w jęz. francuskim, filozof, pedagog, autor koncepcji swobodnego wychowania („Nowa Heloiza”, „Emil, czyli o wychowaniu”).
28.06. (150) Urodził się **Luigi Pirandello** (28.06.1867–10.12.1936) – dramaturg, powieściopisarz i nowelista włoski, laureat literackiej Nagrody Nobla; (1934) („Starzy i młodzi”, „Jeden, nikt i sto tysięcy”).
30.06. (95) Urodził się **Miron Białoszewski** (30.06.1922–17.06.1983) – poeta, dramaturg, aktor („Obroty rzeczy”, „Pamiętnik z powstania warszawskiego”).

LIPIEC

- 1.07. Światowy Dzień Psia
2.07. (140) Urodził się **Hermann Hesse** (2.07.1877–8.08.1962), pseudonim: Emil Sinclair – prozaik, poeta i eseista niemiecki od 1919 r. osiadły w Szwajcarii, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1946); („Siddhartha”, „Wilk stepowy”).
4.07. (125) Urodził się **Julian Krzyżanowski** (4.07.1892–19.05.1976) – historyk literatury, folklorysta, edytor.
7.07. (25) Zmarła **Seweryna Szmaglewska** (11.02.1916–7.07.1992) – prozaik, autor książek dla młodzieży i dorosłych („Dymy nad Birkenau”, „Czarne stopy”).
8.07. (85) Zmarł **Aleksander Grin** (23.08.1880–8.07.1932) – pisarz rosyjski polskiego pochodzenia, syn zesłanego na Syberię polskiego powstańca z 1863 r. („Biegnąca po falach”, „Gniew ojca”).
12.07. (125) Urodził się **Bruno Schulz** (12.07.1892–19.11.1942) – polski prozaik żydowskiego pochodzenia, krytyk literacki,

- rysownik („Sklepy cynamonowe”, „Sanatorium pod Klepsydrą”).
- 16.07. (145) Urodził się **Roald Amundsen** (16.07.1872–18.06.1928) – norweski badacz polarny, pierwszy zdobywca bieguna południowego.
- 17.07. (30) Zmarł **Jerzy Dobrowolski** (15.03.1930–17.07.1987) – satyryk, reżyser i aktor.
- 18.07. (200) Zmarła **Jane Austen** (16.12.1775–18.07.1817) – angielska pisarka. Autorka powieści opisujących życie angielskiej klasy wyższej z początku XIX wieku („Rozważna i romantyczna”, „Duma i uprzedzenie”).
- 19.07. **Dzień Czerwonego Kapturka** – święto postaci bajkowej, małej dziewczynki noszącej czerwone nakrycie głowy, wywodzącej się z baśni ludowych, opisanej po raz pierwszy przez Charles’a Perraulta w 1697 r.
- 21.07. (110) Urodził się **Kazimierz Moczarski** (21.07.1907–7.09.1975) – dziennikarz, pisarz, żołnierz Armii Krajowej, autor książki „Rozmowy z katem”, będącej relacją ze wspólnego pobytu w więzieniu z generałem SS Jürgenem Stroopem.
- 21.07. (65) Urodził się **Marcin Wolski** (22.07.1947) – polski pisarz, dziennikarz, satyryk („Pies w studni”, „Antybaśnie”).
- 23.07. (80) Urodził się **Marian Orłóń** (23.07.1932–12.12.1990) – prozaik, autor książek dla dzieci („Kartki z ostatniej ławki”, „Mój kochany pan pies”).
- 24.07. (160) Urodził się **Henrik Pontoppidan** (24.07.1857–21.08.1943) – powieściopisarz i nowelista duński, laureat literackiej Nagrody Nobla (1917); („Ziemia obiecana”, „W czepku urodzony”, „Królestwo umarłych”).
- 24.07. (215) Urodził się **Aleksander Dumas** (24.07.1802–5.12.1870) – pisarz francuski, pisał przede wszystkim powieści przygodowe związane z historią Francji („Trylogia o muszkietierach”, „Hrabia Monte Christo”).
- 28.07. (205) Urodził się **Józef Ignacy Kraszewski** (28.07.1812–19.03.1887) – polski pisarz, publicysta, wydawca, historyk, działacz społeczny i polityczny, najpłodniejszy autor w historii literatury polskiej (cykl „Trylogia saska”, cykl „Dzieje Polski”).

SIERPIEŃ

- 1.08. (55) Zmarł **Leon Kruczkowski** (28.06.1900–1.08.1962) – dramaturg, prozaik, publicysta („Kordian i cham”, „Niemcy”).
- 1.08. (100) Urodziła się **Melania Burzyńska** (1.08.1917–29.09.2003) – poetka i pisarka ludowa („Poezja życiem pisaną”, „Słowa jak chleby pachnące”).
- 2.08. (120) Zmarł **Adam Asnyk** (11.09.1838–2.08.1897) – poeta, dramaturg.
- 6.08. (125) Urodziła się **Kazimiera Iłakowiczówna** (6.08.1892–16.02.1983) – poetka, tłumaczka, sekretarka marszałka Józefa Piłsudskiego w l. 1926–1935 („Trzy struny”, „Śmierć Feniksa”, „Połów”).
- 6.08. (?) (75) Zmarł **Janusz Korczak** (właśc. Henryk Goldszmit) (22.07.1878–ok. 6.08.1942) – polsko-żydowski lekarz, pedagog, publicysta, pisarz, działacz społeczny. Był m.in. prekursorem działań na rzecz praw dziecka – człowieka, prowadził w latach 1912–1942 Dom Sierot dla dzieci żydowskich w Warszawie („Król Maciuś Pierwszy”, „Kajtuś czarodziej”).
- 6.08. (55) Zmarł **William Faulkner** (25.09.1897–6.07.1962) – amerykański powieściopisarz, laureat literackiej Nagrody Nobla (1949); („Sartoris”, „Azył”).
- 8.08. (170) Zmarł **Samuel Bogumił Linde** (11 lub 24. 04.1771–8.08.1847) – polski leksykograf, tłumacz, bibliograf, pedagog i bibliotekarz. Autor pierwszego słownika języka polskiego.
- 10.08. (65) Urodził się **Jerzy Pilch** (1952) – polski pisarz, publicysta, dramaturg i scenarzysta filmowy, laureat m.in. Nagrody Literackiej „Nike” (2001) za powieść „Pod Mocnym Aniołem”.
- 11.08. (125) Urodził się **Władysław Anders** (11.08.1892–12.05.1970) – generał, polityk, naczelny wódz Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie.
- 12.08. (315) Urodził się **Józef Andrzej Załuski** (12.08.1702–7.01.1774) – biskup kijowski, bibliograf, edytor, pisarz, mecenas nauki i literatury, współzałożyciel pierwszej publicznej biblioteki w Warszawie (Biblioteka Załuskich).

- 13.08. (90) Zmarł **James Oliwier Curwood** (12.06.1878–13.08.1927) – pisarz amerykański („Włóczęgi Północy”, „Szara Wilczyca”).
- 14.08. (150) Urodził się **John Galsworthy** (14.08.1867–31.01.1933) – powieściopisarz i dramaturg angielski, laureat literackiej Nagrody Nobla (1932); („Saga rodziny Forsyte’ów”, „Cztery wiatry”).
- 14.08. (150) Urodził się **Artur Oppman** (14.08.1867–4.11.1931) – poeta okresu Młodej Polski pisujący pod pseudonimem Or – Ot („Legends warszawskie”).
- 15.08. Święto Wojska Polskiego
- 16.08. (60) Urodził się **Wiesław Szymborski** (16.08.1957–28.02.2013) – poeta, autor słuchowisk radiowych, publicysta („Podróż na wschód”).
- 18.08. (80) Urodził się **Edward Stachura** (18.08.1937–24.07.1979) – poeta, prozaik, pieśniarz („Cała jaskrawość”, „Fabula rasa”).
- 20.08. (170) Urodził się **Bolesław Prus** (właśc. Aleksander Głowacki); (20.08.1847–19.05.1912), polski pisarz i publicysta okresu pozytywizmu.
- 20.08. (25) Zmarła **Danuta Bieńkowska** (31.01.1920–20.08.1992) – prozaik, eseistka, autorka książek dla młodzieży, tłumaczka z języka rumuńskiego („Szlakiem orlich gniazd”, „Kawaler różanego krzyża”).
- 20.08. (95) Urodziła się **Helena Ostaszewska** (1922) – nauczycielka, autorka licznych tomików poetyckich również dla dzieci oraz prozy wspomnieniowej („Dojrzałym spojrzeniem”, „Harcerska dola”).
- 22.08. (155) Urodził się **Claude Debussy** (22.08.1862–25.03.1918) – francuski kompozytor.
- 23.08. (115) Urodził się **Henryk Siemiradzki** (24.10.1843–23.08.1902) – polski malarz, przedstawiciel akademizmu.
- 24.08. (70) Urodził się **Paulo Coelho** (24.08.1947) – brazylijski pisarz i poeta („Weronika postanawia umrzeć”, „Czarownica z Portobello”).
- 26.08. (40) Urodziła się **Katarzyna Bonda** (1977) – polska pisarka i dokumentalistka, dziennikarka oraz scenarzystka zajmująca się tematyką kryminalną („Sprawa Niny Frank”, „Florystka”).

- 29.08. (155) Urodził się **Maurice Maeterlinck** (29.08.1862–6.05.1949) – belgijski dramaturg, eseista i poeta tworzący w języku francuskim, laureat literackiej Nagrody Nobla (1911); („Ślepcy”, „Siostra Beatryks”).
- 31.08. (150) Zmarł **Charles Pierre Baudelaire** (9.04.1821–31.08.1867) – poeta francuski, jeden z prekursorów poezji nowoczesnej („Kwiaty zła”, „Paryski spleen. Poematy prozą”).
- 31.08. Dzień Solidarności i Wolności

WRZESIEŃ

- 1.09. (105) Zmarła **Kornelia Dobkiewiczowa** (1.09.1912–5.07.1990) – autorka książek dla dzieci i młodzieży („Dolina Śpiwających Ptaków”, „Karlikowy ganek: Legendy i podania o polskim srebrze”).
- 1.09. (30) Urodziła się **Joanna Myślińska** (1987) – poetka, laureatka licznych konkursów literackich („Wierszobajki Mateuszka”, „Kwiaty”).
- 5.09. Międzynarodowy Dzień Postaci z Bajek – obchodzony również 5 listopada.
- 7.09. (105) Zmarł **Rene Sully Prudhomme** (16.03.1839–6.09.1907) – francuski poeta, laureat literackiej Nagrody Nobla (1901); („Stajnie Augiasza”, „Bunt kwiatów”).
- 10.09. (60) Urodził się **Paweł Huelle** (1957) – prozaik, poeta, scenarzysta i dramaturg („Weiser Dawidek”, „Śpiewaj ogrody”).
- 21.09. (185) Zmarł **Walter Scott** (15.08.1771–21.09.1832) – szkocki poeta, powieściopisarz („Ivanhoe”, „Rob Roy”).
- 21.09. (70) Urodził się **Stephen Edwin King** (21.09.1947) – amerykański pisarz, autor głównie literatury grozy, część swoich książek wydał pod pseudonimem Richard Bachman („Miasteczko Salem”, „Lśnienie”).
- 25.09. (120) Urodził się **William Faulkner** (25.09.1897–6.07.1962) – powieściopisarz, nowelista i poeta amerykański, laureat literackiej Nagrody Nobla (1949).
- 27.09. (405) Zmarł **Piotr Skarga Powęski** (2.02.1536–27.09.1612) – jezuita, teolog, pisarz i kaznodzieja, czołowy przedstawiciel kontrreformacji, kaznodzieja nadworny Zygmun-

- ta III Wazy, rektor Kolegium Jezuitów w Wilnie, pierwszy rektor Uniwersytetu Wileńskiego.
- 27.09. Światowy Dzień Turystyki
- 27.09. Tydzień Zakazanych Książek – w tym czasie tysiące bibliotek i księgarni na całym świecie zwraca uwagę na kwestię wolności słowa oraz problem cenzury i zakazywania książek.
- 29.09. (470) Urodził się Miguel de Cervantes Saavedra (29.09.1547–23.04.1616) – pisarz hiszpański, autor słynnej satyrycznej powieści o rycerzu – idealście Don Kichocie.
- 29.09. (180) Urodził się Michał Bałucki (29.09.1837–17.10.1901) – polski powieściopisarz i komediopisarz („Biały Murzyn”, „Żydówka”).
- 29.09. (270) Urodził się Józef Wybicki (29.09.1747–10.03.1822) – polski pisarz i polityk, autor słów do Mazurka Dąbrowskiego.
- 29.09. (115) Zmarł Emil Zola (2.04.1840–29.09.1902) – pisarz francuski, główny przedstawiciel naturalizmu („Nana”, trylogia „Trzy miasta”).
- 29.09. Ogólnopolski Dzień Głośnego Czytania

PAŹDZIERNIK

- 1.10. Międzynarodowy Dzień Muzyki
- 1.10. Międzynarodowy Dzień Osób Starszych
- 4.10. Światowy Dzień Zwierząt
- 11.10. (50) Zmarła Halina Poświatowska (9.05.1935–11.10.1967) – poetka polska („Hymn bałwochwalczy”, „Dzień dzisiejszy”).
14. 10. Dzień Edukacji Narodowej, Dzień Nauczyciela
- 15.10. (200) Zmarł Tadeusz Kościuszko (4.02.1746–15.10.1817) – polski bohater narodowy, generał, Najwyższy Naczelnik Sił Zbrojnych Narodowych w powstaniu 1794.
- 15.10. Międzynarodowy Dzień Białej Laski – święto osób niewidomych i niedowidzących obchodzone od 1964 r.
- 16.10. (90) Urodził się Günter Grass (16.10.1927–13.04.2015) – pisarz niemiecki, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1999); („Trylogia gdańska”, „Przy obieraniu cebuli”).

- 17.10. (170) Urodził się Władysław Bełza (17.10.1847–29.01.1913) – poeta postromantyczny, publicysta, animator życia kulturalnego, oświatowego i prasowego („Katechizm polskiego dziecka”, „Baśń o królewnie na drewnianych nóżkach”).
- 19.10. (30) Zmarł Igor Newerly (właśc. Igor Abramow-Newerly); (24.03.1903–19.10.1987) – prozaik („Archipelag ludzi odzyskanych. Opowieść historyczna z roku 1948”, „Pamiętka z Celulozy”).
- 20.10. (45) Zmarła Magdalena Samozwaniec (26.07.1894–20.10.1972) – satyryk, prozaik („Na ustach grzechu. Powieść z życia wyższych sfer towarzyskich”, „Mężowie i mężczyźni”).
- 26.10. (40) Urodził się Łukasz Orbitowski (1977) – polski pisarz specjalizujący się głównie w literaturze grozy i fantastycznej („Wigilijne psy”, „Inna dusza”).

LISTOPAD

- 3.11. (85) Urodził się Zbigniew Cybulski (3.11.1927–8.01.1967) – aktor teatralny i filmowy.
- 5.11. (40) Zmarł René Goscinny (14.08.1926–5.11.1977) – rysownik francusko-polski, jeden z największych twórców komiksu europejskiego (Cykl komiksów o Asteriksie, cykl książek o Mikołajku).
- 5.11. (80) Zmarł Bolesław Leśmian, (właściwie Lesman); (22.01.1877 podaje się jeszcze datę 1879–5.11.1937) – poeta, stryjeczny brat Jana Brzechwy („W malinowym chruśniaku”, „Przygody Sindbada Żeglarza”).
- 7.11. (150) Urodziła się Maria Skłodowska-Curie (7.11.1867–4.07.1934) – fizyk i chemik, współodkrywczyni polonu i radu, dwukrotna laureatka Nagrody Nobla w dziedzinie fizyki wraz z mężem P. Curie i H. Becquerellem (1903) i w dziedzinie chemii (1911).
- 10.11. (130) Urodził się Arnold Zweig (10.11.1887–26.11.1968) – niemiecki pisarz i aktywny pacyfista („Nowele o Klau-dii”, „Wielka wojna białych ludzi”).
- 11.11. Narodowe Święto Niepodległości Polski

- 11.11. (505) Urodził się **Marcin Kromer** (11.11.1512–23.03.1589) – humanista, historyk i pisarz okresu renesansu, teoretyk muzyki, dyplomata, biskup warmiński, jeden z przywódców polskiej kontrreformacji, pisał po łacinie i po polsku („Rozmowy Dworzanina z Mnichem”).
- 12.11. (95) Urodził się **Tadeusz Borowski** (12.11.1922–3.07.1951) – polski poeta, prozaik, publicysta („Pożegnanie z Marią”, „U nas w Auschwitzu”).
- 12.11. (115) Urodził się **Jan Marcin Szancer** (12.11.1902–21.03.1973) – grafik, malarz, autor ilustracji w książkach dla dzieci. Zastąpił jako autor ilustracji do ponad 200 książek, m.in. do „Akademii Pana Kleksa”, „O krasnoludkach i sierotce Marysi”, „Lokomotywa”.
- 13.11. (110) Urodziła się **Astrid Lindgren** (14.11.1907–28.01.2002) – szwedzka autorka literatury dziecięcej.
- 15.11. (60) Zmarł **Andrzej Bursa** (21.03.1932–15.11.1957) – poeta, prozaik i dziennikarz.
- 19.11. (75) Zmarł **Bruno Schulz** (12.07.1892–19.11.1942) – prozaik, rysownik i krytyk literacki.
- 23.11. (90) Zmarł **Stanisław Przybyszewski** (7.05.1868–23.11.1927) – pisarz okresu Młodej Polski („Matka”, „Gody życia”).
- 24.11. (30) Zmarł **Karol Bunsch** (22.02.1898–24.11.1987) – pisarz historyczny, publicysta i tłumacz literatury angielskiej i niemieckiej (cykl „Powieści piastowskie”).
- 25.11. Światowy Dzień Pluszowego Misia
- 28.11. (110) Zmarł **Stanisław Wyspiański** (15.01.1869–28.11.1907) – dramaturg, poeta, malarz, grafik i architekt („Wesele”, „Noc Listopadowa”).
- 30.11. (345) Urodził się **Jonathan Swift** (30.11.1667–19.10.1745) – irlandzki pisarz, autor utworów satyrycznych („Podróż Guliwera”).
- 30.11. (200) Urodził się **Theodor Mommsen** (30.11.1817–1.11.1903) – niemiecki poeta, historyk, prawnik, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1902); („Historia Rzymu”).
- 30.11. **Andrzejki**

GRUDZIEŃ

- 1.12. Światowy Dzień Walki z AIDS
- 3.12. (160) Urodził się **Joseph Conrad** (właśc. Teodor Józef Konrad Korzeniowski); (3.12.1857–3.08.1924) – brytyjski pisarz polskiego pochodzenia tworzący w języku angielskim („Lord Jim”, „Jądro ciemności”).
- 3.12. (110) Urodził się **Jerzy Zagórski** (13.12.1907–5.08.1984) – poeta, eseista, tłumacz, współtwórca grupy „Żagary” („Przyjście wroga”, „Pancerni”).
- 4.12. **Dzień Górnika, Barbórka**
- 5.12. (150) Urodził się **Józef Piłsudski** (5.12.1867–12.05.1935) – polityk, mąż stanu, od 11 listopada 1918 naczelny wódz Armii Polskiej, w latach 1918–1922 naczelnik państwa, pierwszy marszałek Polski, dwukrotny premier Polski, wywarł decydujący wpływ na kształt polityki wewnętrznej i zagranicznej II RP.
- 5.12. (110) Urodziła się **Alina Centkiewicz** (5.12.1907–11.03.1993) – autorka (wraz z mężem Czesławem Centkiewiczem) książek podróżniczych, głównie o tematyce polarnej („Zaczarowana zagroda”, „Arktyka, kraj przyszłości”).
- 6.12. **Mikołajki**
- 10.12. Światowy Dzień Ochrony Praw Dziecka, Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka
- 12.12. (120) Urodziła się **Wanda Borudzka** (11.10. lub 12.12.1897–29.09.1964) – dziennikarka, autorka książek dla dzieci, poetka, tłumaczka literatury francuskiej, angielskiej, rosyjskiej („Malowane domy”, „Dorota i jej towarzysze”).
- 13.12. (220) Urodził się **Heinrich Heine** (13.12.1797–17.02.1856) – wybitny poeta niemiecki epoki romantyzmu („Atta Troll - Sen nocy letniej”, „Obrazy z podróży”).
- 17.12. (120) Urodził się **Władysław Broniewski** (17.12.1897–10.02.1962) – poeta polski, przedstawiciel polskiej liryki rewolucyjnej, uczestnik wojny polsko-bolszewickiej.
- 21.12. (100) Urodził się **Heinrich Böll** (21.12.1917–16.07.1985) – pisarz niemiecki, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1972); („Utracona część Katarzyny Blum”, „Bilard o wpół do dziesiątej”).

- (490)

John Wooden

STATYSTYKA BIBLIOTECZNA

SPRAWOZDANIE Z ROZWOJU CZYTELNICTWA ZA PÓŁROCZE 2016 R - KSIĄŻNICA PODLASKA

Lp.	NAZWA	Czytelnicy			Wypisywania			Udostępnianie prezeny/ine						Księgozbiór (książki + wydruki)																
		do lat 15			(it.pojętni dziec.			odwizny w wypożyczalni			odwizny w czytelni			Ilość osób korzystających z Internetu			udostępnionych czasopi			biograficznych			ogółem			il. p.owa druków				
		2016	2016	%	2016	2016	%	2016	2016	%	2016	2016	%	2016	2016	%	2016	2016	%	2016	2016	%	2016	2016	%	2016	2016	%		
1.	Filia Biblioteczna nr 1	1668	-9	455	10	27236	-312	8937	2359	07031	-1685	650	223	350	132	72	16	620	-139	29278	7358									
2.	Filia Biblioteczna nr 2	1273	3	215	12	18966	291	7373	89	6036	52	696	201	438	17	2	7	837	167	25060	5015	2	7	837	167					
3.	Filia Biblioteczna nr 3	1515	103	327	63	21739	1556	4019	437	8364	432	526	137	362	26	61	-272	395	-87	39633	9388									
4.	Filia Biblioteczna nr 4	585	29	251	13	5968	415	2363	134	7304	151	663	-130	98	214	395	-649	121	-145	21539	5789									
5.	Filia Biblioteczna nr 5	1994	-277	320	-45	29538	-1376	4570	-1727	10335	-1517	1801	-319	1546	-94	1042	39	762	28	24262	587									
6.	Filia Biblioteczna nr 6	1808	-18	348	7	25229	-405	4531	-509	7414	-237	1564	785	398	-155	1384	-511	1443	649	30796	8224									
7.	Filia Biblioteczna nr 7	2322	15	639	54	25355	368	5208	567	10334	1147	1415	347	892	28	174	-9	1107	-803	68642	22587									
8.	Filia Biblioteczna nr 8	2679	-21	705	50	36762	-421	7271	-893	13344	1081	2404	375	1052	181	2945	2488	1167	1301	42589	9874									
9.	Filia Biblioteczna nr 9	1477	-22	804	-34	35868	122	7521	-332	8029	2525	132	1136	-445	-547	-128	221	103	2	-169	7329	30269								
10.	Filia Biblioteczna nr 10	1134	149	893	197	6586	619	4769	1509	1318	-171	-883	3428	77	2392	23	283	-948	628	-121	19556	4359								
11.	Filia Biblioteczna nr 11	32	-34	158	-40	3256	127	940	-194	1714	-138	1049	-12	518	-284	900	775	62	433	13853	5321									
12.	Filia Biblioteczna nr 12	396	-34	140	-40	26724	-631	4280	-104	9031	-6	1355	-530	715	-254	198	35	1875	-324	21188	4943									
13.	Filia Biblioteczna nr 13	1490	15	277	-11	26724	-631	4280	-104	9031	-6	1355	-530	715	-254	198	35	1875	-324	21188	4943									
14.	Filia Biblioteczna nr 14	113	14	5	0	636	10	76	73	889	103	622	398	43	14	187	-223	41	-62	2942	225									
15.	Filia Biblioteczna nr 15	2662	-31	262	39	47925	-1844	6721	902	14740	-739	1356	422	713	-31	136	32	401	8	35670	6557									
16.	Filia Biblioteczna nr 16	1425	-24	269	243	19793	-635	2944	1	7465	-469	136	-326	491	-159	467	159	170	76	22608	5256									
17.	Filia Biblioteczna nr 17	2393	-76	6508	522	330849	-1778	68765	1381	124338	-3145	18954	-668	11006	-1237	8871	1268	11504	-470	446496	148922									
18.	BRZAN FILIE	7371	371	40	-22	48313	1074	0	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0									
19.	Czytelni Ogólna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0									
20.	Dz. Infr. Medyocj	17	-1	0	0	59	-8	0	0	0	0	-19	0	-22	0	0	0	0	0	0	0									
21.	Dz. Infr. 9801	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4931	-2445	2843	-788	675	-233	0	0	0	0									
22.	Dział Zborow Spec.	109	-518	4	-102	17	-282	0	485	161	-2385	171	-323	0	-185	12	-224	19	-172	608243	143825									
23.	Pracowni	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0									
24.	Archiwum	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0									
25.	Muzejny oo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0									
26.	Wielkiana	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0									
CENTRALA		7497	-148	44	-174	48389	1434	0	-95	28261	-9000	10465	-7768	3361	-1719	28049	16593	3322	-6894	608243	143825									

SPRAWOZDANIE Z ROZWOJU CZYTELNICTWA ZA I PÓŁROCZE 2016 ROKU - BIBLIOTEKI WOJ. PODLASKIEGO

Lp.	NAZWA GMINY	CZYTELNICZY			ODWIEDZINY W BIBLIOTECIE			WYPOZYCZENIA			UDOSTĘPNIANIE PRZECYKNIE						STAN KSIĘGOZBIORU		WPLWY				
		ogółem		do lat 15	ogółem		literatury pięknej dziecięcej	odwiedziny w czyteln		liczba osób korzystających z internetu		udost.wol.		udost.czasop.bież.		ogółem		lit.piękna dziecięca w ogółem	z zakupu				
		2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016				
I.	GRODZKIE																						
1.	Białostocki	31290	-224	6652	500	152899	-12145	363557	-15156	68765	1296	29419	-7836	14399	-2926	36920	17168	25126	-9284	1094843	282637	19577	6851
2.	komzynski	7867	-39	1679	-32	33817	-2184	103070	-7032	21297	-1444	7158	-822	4829	-890	1003	-187	3622	538	205669	42961	2908	2114
3.	suwalski	8317	-401	1655	30	46190	-3586	115072	-3845	21658	-534	8787	-2692	3955	1273	8581	10435	19202	-6532	192682	39811	3030	652
	ogółem	47474	-664	9886	498	232906	-17915	581699	-26033	111720	-692	45364	-11350	23183	-2543	46504	6546	47950	-13288	1493214	365409	25515	9617
II.	ZIEMSKIE																						
1.	Augustów m.	3725	60	1185	56	16985	1187	35571	-1821	8446	-520	4553	-332	1010	-109	751	-411	2584	-210	122673	23984	671	407
2.	Augustów (Żarnowo)	894	-283	571	-67	9281	-4551	13156	335	8036	-254	3735	-6287	1780	-2287	454	-1138	1932	-736	43005	14208	488	473
3.	Baranów	635	-46	361	-19	3733	-116	6380	72	3250	324	3081	1016	170	97	2017	877	2343	822	25634	11002	231	185
4.	Lipsk	251	13	80	26	1435	131	3184	85	681	-23	242	-122	174	-103	31	25	24	-4	19097	5786	120	120
5.	Nowinka	371	-23	199	-12	1987	-211	4669	-247	2828	-143	682	160	538	192	29	4	185	-12	24920	7848	196	185
6.	Plaska	123	-41	44	-31	909	-329	1813	-381	645	-87	143	-37	99	4	92	35	0	-16	17928	6652	93	91
7.	Sztabin	445	-27	203	1	3160	419	6316	-617	2948	-257	1742	-465	1377	-21	333	-49	103	-25	34603	11212	359	299
	ogółem	6344	-347	2643	-46	37490	-3470	71089	-2574	26834	-960	14178	-8067	5148	-2227	3707	-857	7171	-181	287860	80692	2158	1760
1.	Choroszcz	722	31	242	6	4692	220	14641	-1257	3468	30	1221	90	304	-179	157	-11	869	98	34556	11544	341	341
2.	Czarna Biał.	1010	-7	277	-1	2721	-2676	16901	1432	5382	567	856	-130	426	-183	395	-482	462	-592	46877	11335	560	542
3.	Dobrzyńsk	210	26	49	4	994	162	2441	464	1694	1048	83	16	21	-22	97	19	0	0	10880	3094	117	117
4.	Gródek	398	-52	156	-17	1766	-205	4341	-2205	1536	-86	1100	-951	388	-371	40	9	446	-104	23610	6896	134	64
5.	Juchnowiec	1085	132	339	50	5297	43	9994	1438	3379	1205	1461	-2211	1351	-1695	19	-13	87	24	36280	8723	399	366
6.	Lądy	2644	-145	718	-31	12677	492	20751	-2633	8495	-1174	7802	-234	4258	-295	3020	-433	5056	-998	131852	23288	1243	619
7.	Michałow	652	7	184	3	3291	-215	14873	165	3905	334	1186	-168	1251	-41	114	1	457	27	49778	14687	733	733
8.	Podwłocław	420	77	263	32	4083	-1110	5766	-775	3441	-192	3219	-2987	2226	-2738	67	-104	363	-396	14901	4474	146	146
9.	Supraśl	928	36	503	34	5889	281	9511	1059	3765	383	5123	1331	786	-638	1859	787	1151	-504	41350	12653	311	134
10.	Suraż	164	-19	56	6	1623	-265	2275	-708	765	-286	697	-305	278	-82	121	-15	527	-209	13064	2642	34	34
11.	Tureśń Kościelna	281	7	99	-5	1617	153	3488	473	1405	168	135	10	99	6	29	-1	329	-45	23086	7199	210	210
12.	Tykoćin	288	-109	85	1	5070	983	14747	-150	3464	-505	919	49	559	-61	895	202	618	83	25543	6928	158	158

SPRAWOZDANIE Z ROZWOJU CZYTELNICTWA ZA I PÓŁROCZE 2016 ROKU - BIBLIOTEKI WOJ. PODLASKIEGO

Lp.	NAZWA GMINY	CZYTELNICZY		ODWIEDZINY W BIBLIOTECIE		WYPOZYCZENIA		UDOSTĘPNIANIE PRZECYKNIE				STAN KSIĘGOZBIORU		WPL WYV									
		ogółem	do lat 15	ogółem	literatury pięknej dziecięcej	odwiedziny w czyteln	korzystających z Internetu		udost.vol.	udost.czasop.bież.	ogółem	lit.piękna dziecięca w ogół.											
							2016	2016					2016		2016								
13.	Wasilków	1258	332	396	108	5377	92	15132	1482	3124	-536	2813	1545	804	12	210	153	334	158	48597	12330	756	702
14.	Zabłudów	708	-64	286	-18	4295	472	8341	-1872	2751	-923	2531	797	1509	1237	424	190	640	152	45975	13996	416	412
15.	Zawady	236	13	117	-5	3283	1606	1375	80	442	19	740	87	151	22	451	-544	30	26	11892	4435	280	262
		11004	265	3750	167	62675	13	152577	-3007	47016	-33	29886	-3067	14411	-5028	7898	-242	11387	-2280	558242	144324	5838	4840
1.	Biełsk Podlaski - m.	2133	216	695	161	9808	629	27221	1815	6986	906	3419	574	1411	230	748	350	2945	-125	22819	19500	1392	1017
2.	Biełsk P. (Augustowski)	600	-21	414	1	4143	347	5770	74	4309	480	345	-350	18	-22	407	-174	73	-49	42506	14050	208	208
3.	Boćki	305	34	97	2	1584	246	3629	-203	927	-277	320	-200	278	-103	257	-260	234	-87	15262	4508	401	60
4.	Branisk - m.	497	-28	135	-7	3403	477	7826	500	2531	237	737	312	267	135	212	19	287	64	14608	3335	333	333
5.	Branisk - gm.	111	4	76	4	732	-8	939	63	741	58	97	-29	0	0	113	-68	0	0	12753	3367	34	34
6.	Ohle	192	17	94	7	1219	-197	3664	896	1635	615	651	-1075	402	20	1902	-818	556	67	12732	4722	97	97
7.	Rudka	210	16	137	11	2536	250	4598	185	2214	104	1687	180	304	27	351	81	187	-11	9355	3301	212	179
8.	Wyszki	354	41	237	27	2784	490	3660	196	2016	-423	5504	-306	2899	-2038	132	-64	370	-1232	18014	5022	33	33
		4402	279	1885	206	26209	2234	57307	3516	21359	1700	13040	-894	5579	-1751	4122	-934	4652	-1373	208049	58805	2710	1961
1.	Grąjewo - m.	1719	-455	578	-168	5340	-2055	19896	-8163	6600	-2111	1161	-960	1025	-306	425	115	222	-160	52300	10874	683	683
2.	Grąjewo (Ruda)	279	-8	238	89	2117	-14	4079	-274	2058	-37	3746	-332	1845	-294	82	-23	801	162	15659	6983	330	330
3.	Radzików	172	-41	27	-23	877	-50	2153	-36	503	-73	1823	75	1532	193	10	1	95	-13	23197	7010	314	314
4.	Rajgród	355	-17	104	-30	1375	-533	6294	-1437	2384	-691	1057	-387	769	-212	144	-67	650	19	27637	8277	96	96
5.	Szczuczyn	541	21	187	27	2916	417	6793	562	2207	52	5121	1031	998	-693	1955	634	1715	714	30016	8805	313	275
6.	Wąsosz	268	-22	120	-3	1549	42	2814	-448	1030	-347	1208	65	1022	63	72	11	518	79	12554	3874	161	156
		3334	-522	1254	-108	14174	-2193	42029	-9796	14782	-3207	13916	-508	7191	-1849	2688	671	4001	801	161363	45823	1907	1864
1.	Hajnówka m.	3011	21	207	-547	15237	2435	39101	4798	9496	675	4897	-5337	2744	-1044	2344	920	5472	725	84675	18464	1675	1172
2.	Białowieża	214	-27	34	-1	1357	-550	3104	-1107	248	-160	230	13	71	62	34	-26	165	-29	17994	4683	126	21
3.	Czarnucha	388	-56	43	-47	1653	-171	6536	-150	638	-87	964	-149	173	-159	312	-86	192	-26	20894	5382	95	95
4.	Czyże	104	-8	16	-10	502	119	1364	452	324	159	232	6	98	-24	231	134	149	54	13601	3492	62	62
5.	Dulciszewo	167	-30	73	3	434	-302	1155	-677	349	-425	1141	-177	607	82	49	-52	0	0	9818	4131	108	108
7.	Kleszczewo	400	0	113	4	3198	143	5431	198	2024	221	1998	-179	134	-28	423	-1	1441	-150	12156	3168	78	70

SPRAWOZDANIE Z ROZWOJU CZYTELNICTWA ZA I PÓŁROCZE 2016 ROKU - BIBLIOTEKI WOJ. PODLASKIEGO

Lp.	NAZWA GMINY	CZYTELNICZ		ODWIEDZINY W BIBLIOTECIE		WYPOŻYCZENIA		literatury pięknej dziecięcej		odwiedziny w czytelni		liczba osób korzystających z Internetu		udostępianie prezenyline		STAN KSIĘGOZBIORU		WPŁYWY	
		ogółem		do lat 15		ogółem		ogółem		2016		2016		2016		ogółem		ogółem	
		2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016
6.	Hajówka (Dubiny)	153	11	41	-5	920	71	4522	1642	268	420	-20	210	36	40	-13	30	-76	11501
8.	Narew	321	70	90	22	3036	579	8180	1595	1803	-869	4696	896	2219	-284	56	-21	1340	770
9.	Narewka	271	2	60	8	1102	-114	3570	108	984	34	1374	-551	907	-549	100	47	794	-91
	kolnowski	4999	-17	677	-573	27439	2210	72963	6859	17112	-164	15893	-5498	7153	-1000	3369	902	9583	1177
1.	Kolno - m.	1040	-103	446	-39	5249	272	10378	-786	3896	-254	1324	-644	711	-656	88	-81	846	-99
2.	Grabowo	180	-7	89	-2	795	-17	2390	-65	1080	-50	265	-75	260	-152	5	-6	0	-48
3.	Kolno (Czerwone)	451	-111	210	-66	2518	-336	5510	-602	2417	-543	5231	1397	2303	-452	368	170	1265	60
4.	Mały Płock	354	-10	171	-10	1913	-22	4208	-393	2031	-186	2211	403	573	-1743	1399	-421	2942	-42
5.	Stawiski	241	-12	180	72	1256	240	2835	-137	1263	49	83	-39	0	0	62	-21	28	28
6.	Turośl	516	-7	268	8	4772	1040	6466	1109	3094	769	1585	254	1140	268	96	48	440	104
	kolneński	2782	-250	1363	-37	16503	1177	31887	-374	13771	-245	10699	1196	4987	-2735	2018	-311	5521	3
1.	Jedwabne	202	9	87	-1	711	14	2572	-62	1049	69	622	366	428	199	0	0	563	530
2.	Łomża (Podgórze)	1490	35	578	5	7664	533	23483	1710	9596	-245	6069	328	1950	1154	867	-307	1438	144
3.	Miastkowo	321	64	162	66	2049	502	7884	1948	3745	1091	3223	1977	1459	681	278	-150	97	-11
4.	Nowogród	323	-60	113	-25	1520	-744	6163	-704	3073	-528	56	-21	56	-9	0	-15	0	0
5.	Piękna	889	16	445	15	7946	-1119	13993	-3923	6771	-2169	2235	-304	787	-319	953	-53	0	0
6.	Przytuły	120	-1	51	9	678	28	2575	6	966	71	7	-73	65	-6	10	-5	0	0
7.	Śniadowo	518	-31	292	-16	3110	-331	10891	-907	6908	-1132	1127	-174	346	-146	112	-44	1659	-373
8.	Wzina	230	-38	46	-7	1350	-415	2964	-1077	1148	-282	150	-872	642	5	90	-23	282	-165
9.	Zbójna	578	-14	233	-29	2596	-94	5756	-347	2508	-178	1679	365	895	201	623	-99	669	-2
	tomyski	4671	-20	2007	-17	27614	-1626	75881	-3356	35764	-3303	15168	1792	6068	1760	2833	-896	4708	123
1.	Goniądz	130	-4	43	-5	509	-20	1840	36	479	-104	698	-345	326	-365	101	-10	680	-13
2.	Jasionówka	181	-10	43	-22	1401	148	2331	67	607	-51	59	-49	0	-41	40	6	19	-17
3.	Jaświły	223	-17	70	-10	1465	0	5107	153	2117	-591	1815	643	1275	436	284	6	1032	439
4.	Kryszyn	493	-80	167	-19	2554	-354	5806	-1290	2216	-729	1228	-208	1107	7	145	-97	0	-251
5.	Krypy	529	-11	238	6	3450	43	6910	-286	3362	-227	782	-16	380	-162	121	20	637	301

SPRAWOZDANIE Z ROZWOJU CZYTELNICTWA ZA I PÓŁROCZE 2016 ROKU - BIBLIOTEKI WOJ. PODLASKIEGO

Lp.	NAZWA GMINY	CZYTELNICZ		ODWIEDZINY W BIBLIOTECIE		WYPOŻYCZENIA		literatury pięknej dziecięcej		odwiedziny w czytelni		liczba osób korzystających z Internetu		udostępianie prezenyline		STAN KSIĘGOZBIORU		WPŁYWY	
		ogółem		do lat 15		ogółem		ogółem		2016		2016		2016		ogółem		ogółem	
		2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016
6.	Morki	1830	-225	659	-92	12021	-668	22463	-1217	6999	-94	2091	362	631	-282	330	5	1809	368
7.	Trzciannica	410	-62	180	-144	4114	142	3723	161	1415	-272	1317	-150	120	-89	1123	-10	217	-83
	moniecki	3796	-409	1388	-286	26534	-709	48180	-2376	17185	-2068	8000	-237	3639	-496	2144	-80	4194	734
1.	Sajny pow.	253	35	48	7	1222	349	2048	538	497	270	191	-80	91	-76	288	112	108	-9
2.	Sajny m.	769	-88	199	-11	3493	-266	9312	214	1581	-132	732	-336	491	-236	50	-2	89	-209
3.	Giby	115	-32	31	-25	404	-272	639	-803	239	-320	120	11	70	35	30	-20	20	-4
4.	Krasnopol	216	-51	53	-2	1190	140	2104	57	519	24	30	3	142	37	37	-1	56	6
5.	Puńsk	225	-61	61	-20	1382	-212	3174	-682	618	-342	182	-1	0	0	260	-30	323	90
6.	Sajny gm (Berznie)	130	8	57	-3	598	8	1622	46	600	-62	22	-23	0	0	9	5	39	-17
	sejmski	1708	-189	449	-54	8289	-253	19099	-630	4054	-562	1277	-426	794	-240	674	64	634	-143
1.	Sieniatycze m.	2042	-32	1119	438	9272	-536	22945	-2231	5963	-192	4322	-889	563	-510	246	-46	4665	-2486
2.	Drohiczy	524	-16	247	-10	2654	-89	5756	-3062	3144	-176	817	-540	304	-2	387	51	1013	438
3.	Działdowo	148	-57	46	-22	1972	-1781	2703	-1362	590	-299	1090	681	-240	3022	-1981	637	-568	12521
4.	Grodzisk	130	-1	34	1	496	-181	1443	-376	382	-44	87	-32	7	-9	42	-27	29	-12
5.	Mełnik	406	-49	141	3	3547	185	6957	74	2512	3	1560	199	818	134	772	76	893	168
6.	Międzyce	100	-16	25	-5	450	-140	3124	-130	1099	-74	23	-3	0	0	29	-1	0	0
7.	Nurec Stacja	275	-11	70	-1	2688	95	3380	-19	794	42	192	-7	129	18	24	0	149	-41
8.	Perlejewo	78	-8	29	-9	600	-257	2148	-554	854	-234	398	-5	220	-7	490	28	395	53
9.	Sieniatycze	693	-28	304	-7	7085	205	9639	-1049	6640	-191	3916	-405	1935	352	1655	-358	2439	440
	sieniatycki	4396	-218	2016	388	28764	-2499	59395	-8709	14566	-1456	4314	-593	4657	-284	6668	-2358	10220	-3008
1.	Dąbrowa Biał.	1295	-180	577	-3	8161	-1167	18254	-3008	6879	-1469	3311	-203	644	-57	1865	391	4751	443
2.	Janów	413	-19	163	-8	4745	-1459	6400	211	2138	505	2442	-1039	830	-729	1114	-448	1407	121
3.	Korycin	255	58	51	6	1807	810	3956	1828	627	186	67	-805	44	-206	50	-519	54	-298
4.	Krynki	168	9	26	-2	851	44	3574	274	412	32	119	97	10	4	12	-46	16	-28
5.	Kuźnica	424	-19	159	1	2464	-135	5117	-423	951	-141	380	-82	126	-84	326	-33	381	74
6.	Nowy Dwór	193	-22	67	-2	1264	-91	3825	-15	1684	380	915	-69	384	67	283	-62	288	-74

SPRAWOZDANIE Z ROZWOJU CZYTELNICTWA ZA I PÓŁROCZE 2016 ROKU - BIBLIOTEKI WOJ. PODLASKIEGO

Lp.	NAZWA GMINY	CZYTELNICZ			ODWIEDZINY W BIBLIOTECIE			WYPOŻYCZENIA			UDOSTĘPNIANIE PRZECZYTYJNE			STAN KSIĘGOCZBORY			WPL WYV						
		ogółem		do lat 15	ogółem		literatury pięknej dziecięcej	odwiedziny w czytelni		liczba osób korzystających z Internetu	udost.wol.		udost.czasop.b leż.		il.książek w wol.								
		2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	ogółem								
7.	Siemka	139	-25	23	-21	880	-105	2926	-402	946	-103	815	-12	45	-15	54	-4	1575	8	16338	5532	86	86
8.	Sokoła	2742	-202	837	-38	16326	-1681	45629	-5105	14923	-2395	5919	-1158	1526	-371	2744	-819	3095	-652	99801	20517	809	223
9.	Suchowola	439	-18	115	-1	2186	6	4776	-149	1048	-179	521	238	50	-47	64	-2	176	-301	20552	6770	223	207
10.	Szudziałowo	441	-6	279	-6	2744	67	6121	-9	2631	-72	346	82	181	91	104	1	322	-67	28178	10059	166	163
	sokołski	8509	-424	2296	-74	41438	-3771	100578	-6798	32219	-3256	14515	-2951	3820	-1347	6616	-1541	12015	-1774	331979	91190	2887	2078
1.	Bakalinazewo	304	26	97	14	1552	73	3399	323	984	257	808	35	519	68	69	1	8360	787	15666	4339	100	100
2.	Filipów	271	15	84	-3	1549	-30	4500	-108	1377	-47	378	46	124	-39	104	66	65	-88	21995	5118	154	142
3.	Jeleniewo	186	-34	65	-56	2782	-94	7022	-237	4259	-123	364	19	298	-14	49	3	0	0	12958	3710	187	187
4.	Przemół	423	-49	163	-36	2670	-153	5511	-673	2113	-646	1467	-458	552	-147	413	-46	269	-43	21984	7832	344	344
5.	Rozki	459	-22	123	-15	2249	36	5974	-286	1496	81	4	-64	4	-59	0	-17	0	0	25686	6669	239	239
6.	Rutka Tatark	124	-44	56	-27	2156	60	3061	179	1647	353	1783	-180	1324	241	47	15	112	18	11113	3816	33	33
7.	Suwalski (Pocztowo)	579	-16	262	-7	3319	-179	5642	-673	2448	-350	1797	-6	913	245	659	-214	589	-41	31639	8956	320	315
8.	Szypłiszki	557	-49	389	-28	5989	-351	6391	-747	4036	-543	5398	-1001	1752	-309	607	-164	136	-30	29873	10007	182	169
9.	Wiąziny	368	-1	164	6	1939	-542	3120	-813	889	-350	182	-41	884	-696	503	-50	1279	-330	13703	4300	80	60
	suwalski	3271	-174	1402	-152	24205	-1180	44620	-3035	19249	-1368	12181	-1650	6370	-710	2451	-426	10810	223	184637	54747	1639	1589
1.	Wysockie Maz.- m.	905	-44	284	16	4128	38	8306	291	2066	261	630	-9	413	26	63	-31	496	-80	48241	13533	603	568
2.	Ciechanowiec	636	-187	200	-22	2749	49	5340	122	1415	196	765	-159	696	-163	7	7	282	-126	34837	10336	37	0
3.	Czyżew	548	-8	272	17	3590	-209	6965	527	3490	344	374	-410	360	-411	22	10	2	-17	30445	9937	204	169
4.	Kukowo	224	-39	86	-17	1449	41	2039	-687	806	-281	342	-165	335	-142	7	-36	0	0	30713	9852	71	71
5.	Kosylin Borzymy	218	33	72	8	1247	32	2463	-73	794	-108	258	98	118	62	36	20	111	36	14276	3982	316	316
6.	Kulesze Koscielne	117	-15	35	-14	382	-197	1310	-605	234	-374	225	-1172	201	-1123	12	-34	16	-25	13378	4073	130	124
7.	Nowe Piekuty	23	-267	8	-262	139	-1982	49	-1799	28	-1772	183	-429	67	-305	4	-236	0	-17	1425	260	1425	2
8.	Sokoły	338	-9	118	0	1920	329	3679	8	1867	304	2468	583	1460	118	262	95	1372	312	18404	5953	179	173
9.	Szupietowo	190	30	31	7	877	133	2519	241	416	94	0	0	0	0	0	0	0	0	19822	5040	134	134
10.	Wys. Maz. gm.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	wysokomazowiecki	3199	-506	1106	-267	16481	-1766	32670	-1975	10816	-1336	5245	-1663	3650	-1938	413	-205	2279	83	212541	62956	3099	1557

SPRAWOZDANIE Z ROZWOJU CZYTELNICTWA ZA I PÓŁROCZE 2016 ROKU - BIBLIOTEKI WOJ. PODLASKIEGO

Lp.	NAZWA GMINY	CZYTELNICZ		ODWIEDZINY W BIBLIOTECIE		WYPOŻYCZENIA		UDOSTĘPNIANIE PRZECZYNIJE						STAN KSIĘGODZIORU		WPL WYW							
		ogółem		do lat 15		ogółem		literatury pięknej dziecięcej		odwiedziny w czytelni		liczba osób korzystających z Internetu		udost.wol.			udost.czasop.b leż.		ogółem		il.pojena dzieł w wol.		
		2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016	2016		2016	2016	2016	2016	2016	2016	
1.	Zambrow m.	2043	-61	631	-8	9377	230	29459	-2217	10926	-1207	2343	-987	851	-998	2278	-475	4949	-27	64795	20195	513	378
2.	Koliki Koscielne	109	-257	24	-164	716	-537	1228	-381	159	-467	46	9	33	22	13	-13	33	25	12660	3431	144	144
3.	Rutki	243	-4	108	14	1699	-139	4477	-92	2120	-387	60	45	35	29	15	9	8	-2	16983	5698	145	145
4.	Sumowo	182	-11	39	-3	1056	-31	2440	163	499	-38	57	12	0	0	28	20	271	62	19187	5996	263	263
5.	Zambrow	110	8	97	11	522	42	874	-49	686	-3	29	-4	9	-4	16	-10	19	0	8273	3354	91	91
	zambrowski	2697	-325	899	-150	13370	-435	38478	-2576	14390	-2122	2535	-925	928	-951	2350	-469	5280	58	121698	38574	1156	1021
	teren	79286	-3297	26468	-971	450192	-18038	1083895	-46108	340116	-20282	186851	-24525	83919	-19301	57855	-16804	115459	-9551	3706548	1039064	39521	29295
	OGÓŁEM	110576	-3521	33120	-471	603091	-30183	1427452	-61264	408881	-18996	216270	-32361	98318	-22227	94775	364	140595	-18845	4801391	1321701	59098	36146

